

Handwritten text in a cursive script, possibly Arabic or Persian, located in the upper portion of the page.

Handwritten text in a cursive script, possibly Arabic or Persian, located in the center of the page.

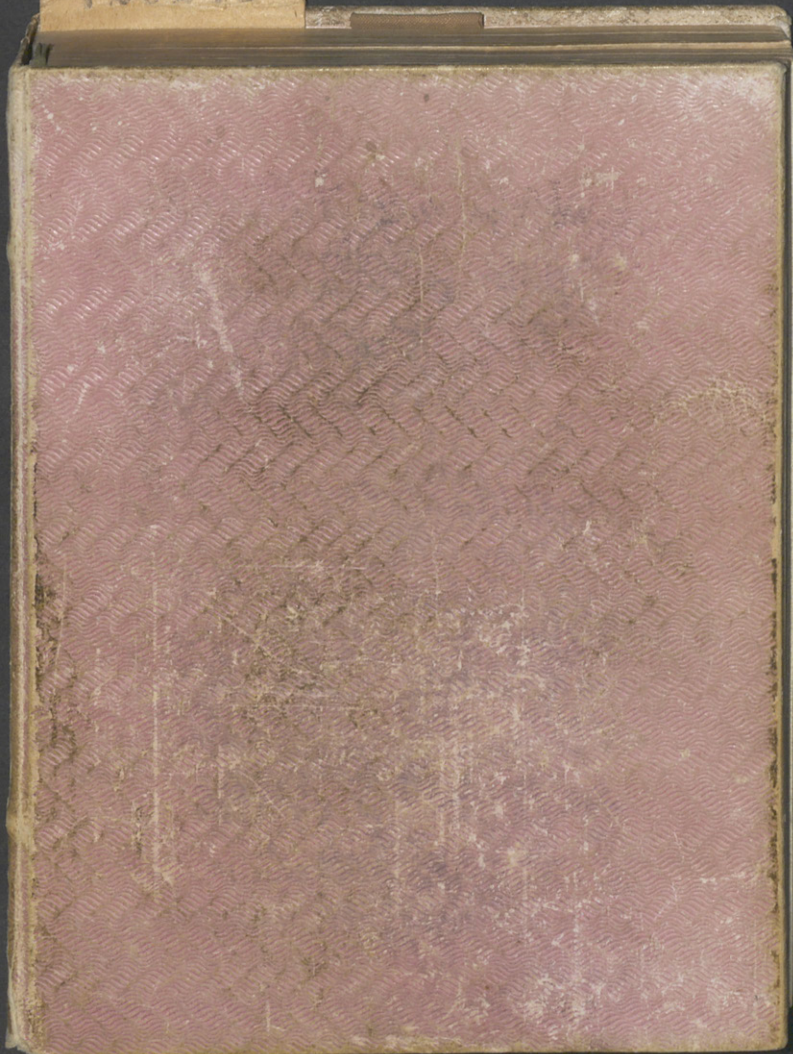

L. ESZT.
sz. H i a d á s.

720248

720248

K II 21

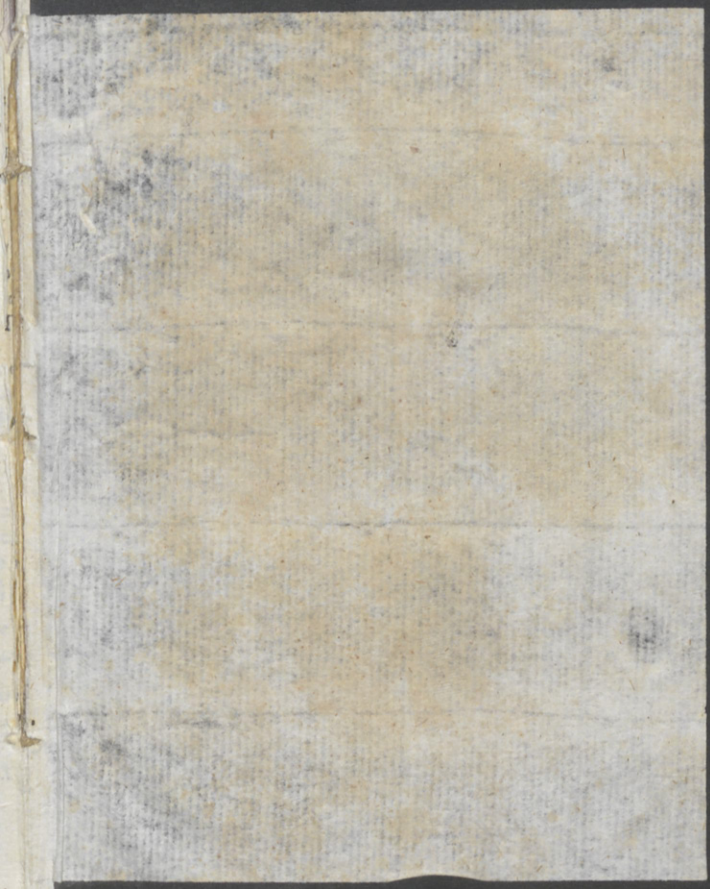
f 2 II 4

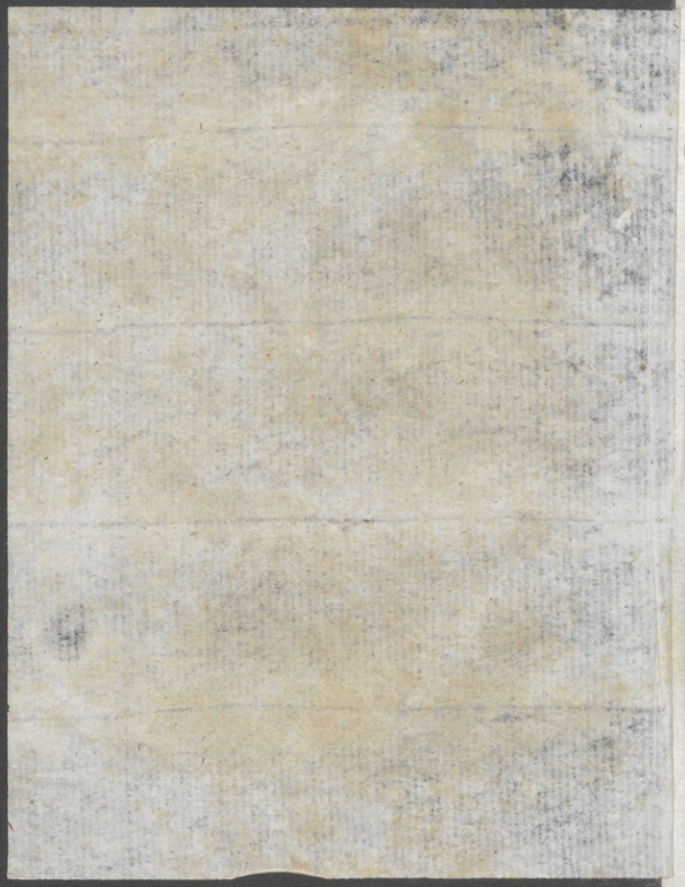

I. MÁTYÁS,
Magyar Ország' Királya.

Az eredeti Képe Bécsben van, a Cs. K. Ambrasi Gyűjteményben.

ZSEBKÖNYV

Kiadta

IGAZ SÁMUEL.

Második Nyomtatás.

Készítéskor rajz.

Leve méter.

A Tokaji-Hegy, az Újhelyi Várhegyről.

BÉCSBEN,

Pickler, Antalnál.

Z S E B K Ö N Y V.

E L Ö S Z Ó.

Az Almanak- és Zsebkönyv-Literatura tudós szomszédinknál fél század óta virágzik, 's mi csak egyet sem mutathatunk mind belsejére mind külsejére egyaránt szépet. Elmaradásunkat nem lehetett régen nem érezni annak, ki mind két Nembéli pallérezottabb izlésű Olvasóinknak kezekbe rendes Kalendáriominknál gyönyörködtetőbb 's diszesb könyvecskét óhajtott, 's hogy e' részben még is — egy két próbát, igen csekély külső fénnel, kivéve — ily keveset tettünk, okát leginkább honyi művészeinknek szükében kell keresnünk. A' hazai tárgyaknak külföldön dolgoztatások, kivált a' dolgoztatónak távollétében bizonytalan 's felette költséges. — Helyheztetésem a' szép mesterségeknek virágzó hazájokban, minnelötte a' Nemzeti Ujság közpanaszszá tevé az

ügyet, könnyen vitt arra, hogy Honyomtól távol, annak gyönyörűségére egy Zsebkönyvet adnék-ki. Ugyan azon Ujság' örvendetes hirdetése, hogy Koszorus Írónk T. T. Kisfaludi Kisfaludy Sándor Úr, Nemzeti Nyelvünk' Innepén nyertigen méltó jutalmát egy diszes Magyar Almanak' kiadására ajánlá, kevés ideig függőben tartá szándékomhoz kezdésemet; mignem győztes lett azon gondolat, hogy ily tetemes hézag' bétöltése többeknek adhat munkát, 's egy időben Almanak és Zsebkönyv megjelenhet. A' mult Oct. végén kezdtem tehát teljes határozással, Hazám Íróit, kiknek lakjokat tudtam, dolgozáaiknak velem közlésekre felkérni. Több Jelesek javallák igyekezetemet, 's ha bár nem mindenütt találtam is kész munkát, sok szép darabokkal vala még is szerencsém megajándékozgatni, melyeket itt hiven közlök, 's van okom reményleni, hogy ha Zsebkönyvem kedvet találánd, abban jövőre a' Grátziáknak bokrosabb áldozatot vihetek.

Bécs, Apr. 10d. 1821.

a' Kiadó.

J E L E N É S E K
KISFALUDI KISFALUDY SÁNDOR'
HUNYADY JÁNOSÁBÓL.

I. FELVONÁS. 6. JELENÉS.

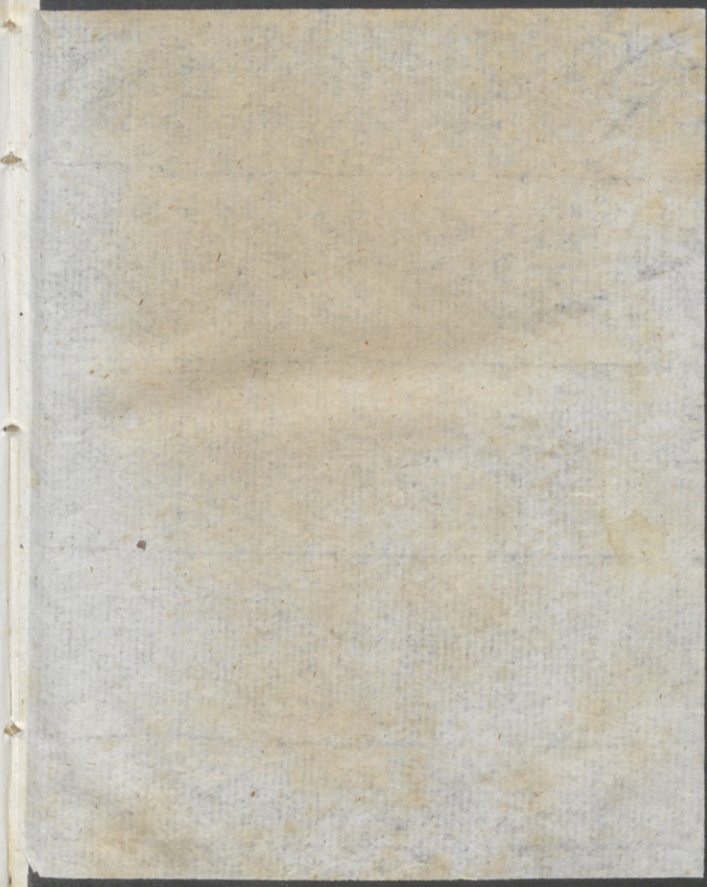
Hunyady.

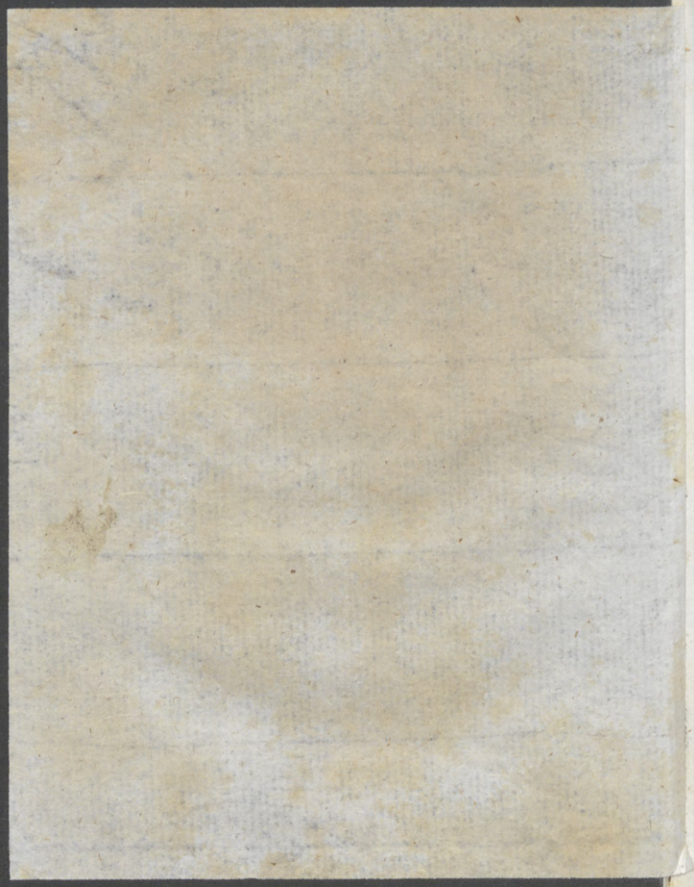
(Erzsébet Aszszonyt kezénél fogván.)

E' két fiúnak nagyra termett
Valója; Virtusokra, érdemekre,
És díszre, becsre, hirre, névre vágyó
Tüzelke, — minden Szépre, Jóra, Nagyra
Felolvadó, és bajnoki
Lángokkal égő szive, — mind ez
Egyedül csak édes, gondos és nagy lelkű
Annyok' szerelmes műve, a' Te érdemed.
Enyim csak az, hogy férjed és attyok vagyok;
És ez legédesebb szerencsém nékem, —
Ez boldogitt engem' leginkább
Éltemnek annyit változó sorsában.
Mert én Hazámnak 's Nemzetemnek embere
Lévén, sem attyok gyermekimnek,
Sem férje édes Hitvesemnek eddig
Szivem szerént még nem lehettem.

Erzsébet.

Én is Hazámnak hiv Leánya lévén,
Ennen szerelmemet Hazámnak
Áldozni régen megtanúltam.
Haj! öszvekeltünk ölta én, csak többnyire
Özvegy, igen ritkán lehettem
Férjemnek édelgő ölében
Szerelmet élő és lehellő Aszszony.

Leder rajz.

Stöber Józsa, melaz. Bécsben.

Hunyady János és Szilágyi Erzsébet.

Kösfaludy L. Hunyady Jánosra. L. F. G. J.

Váltig törekszem és igyekszem,
Magamat Hazámnak szent szerelme által
Magamon 's nememnek gyengeségén
Fellyül emelni, 's megtagadni
Szívemnek érzeményeit; —
Hijába! kedves Párja, és magzattya
Után sohajtoz, és kiáltoz szívem
Mindszüntelen. Nincsen Hazánkban Aszszony,
Anyá nincs, ki Nemzetének annyit áldoz,
Mint én Tebenned 's gyermekimben.

Hunyady.

Mind egy az áldozat, legyen nagy,
Legyen kicsiny, ha mindene
Az áldozónak.

III. FELVONÁS. 4. JELENÉS.

Nádor.

Az Isten adgya, hogy te jobban
Tudgyad szeretni férjedet,
Mint én fogom szeretni vőmet! —

Mária.

'S engem; ki nélkül a' dolog meg sem lehet,
Csak senki meg sem kérdezett? —

Nádor.

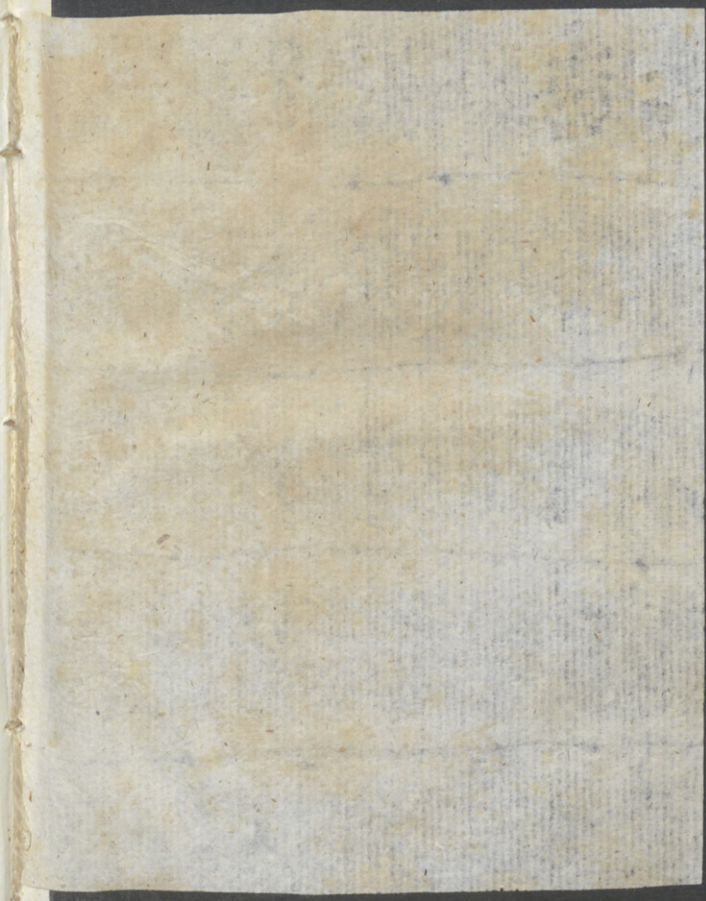
Csak a' köz embernek Leánya nézhet
Férjet magának a' Legényseregben.
Apádnak Annya egy Királynénak volt
Testvére: Téged' a' Király, az Ország,
Politika, tekintet, illendőség
Ád férjnek. A' te szent kötelességed,
Csak engedelmeskedni, 's nem motszanni,
Ha bár — hasadni érzenéd is szivedet.

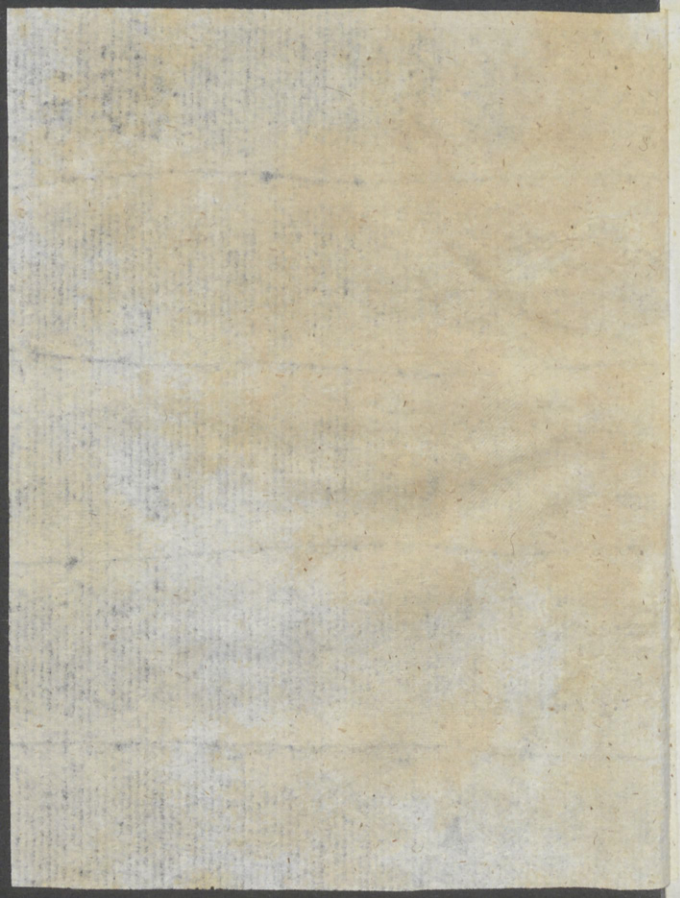
Mária.

(Sir és hallgat.)

Nádor.

Ne sirj te, édes gyermekem!
A' Pap nem áll ám még az ajtó
Előtt. Előbb még végzenünk kell
Majd a' Törökkel is. Pedig héj!
Sok viz lefoly még addig a' Dunán Tiszán. —
Azután lehetsz te még csak Aszszony.
Addig megérik majd eszed.

Loder rajz

Axmänn János mezei 1821.

Gara László és Leánya.

Kisfaludy L. Helynady Jánosra III. F. 4. f.

Ki tudgya még, mi jöt, mi roszzat
Szül addig a' történetekkel olly bő
Idő. Azért semmit se búsully! —

M á r i a.

(Fuldokolva, akadozva, keserüen.)

Még is közöm — még anyi csak van
Ezen dologhoz, — hogy szabad lehessen —
Magamnak is tudnom nevét Mátkámnak? —

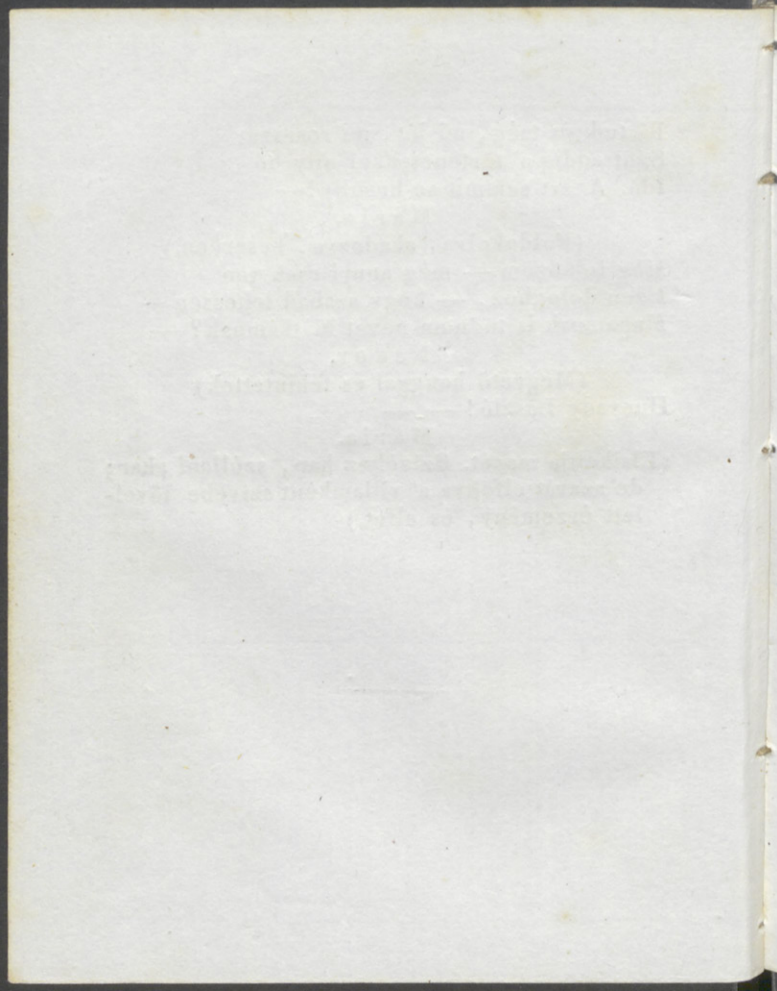
N á d o r.

(Megvető hanggal és tekintettel.)

Hunyady László! — —

M á r i a.

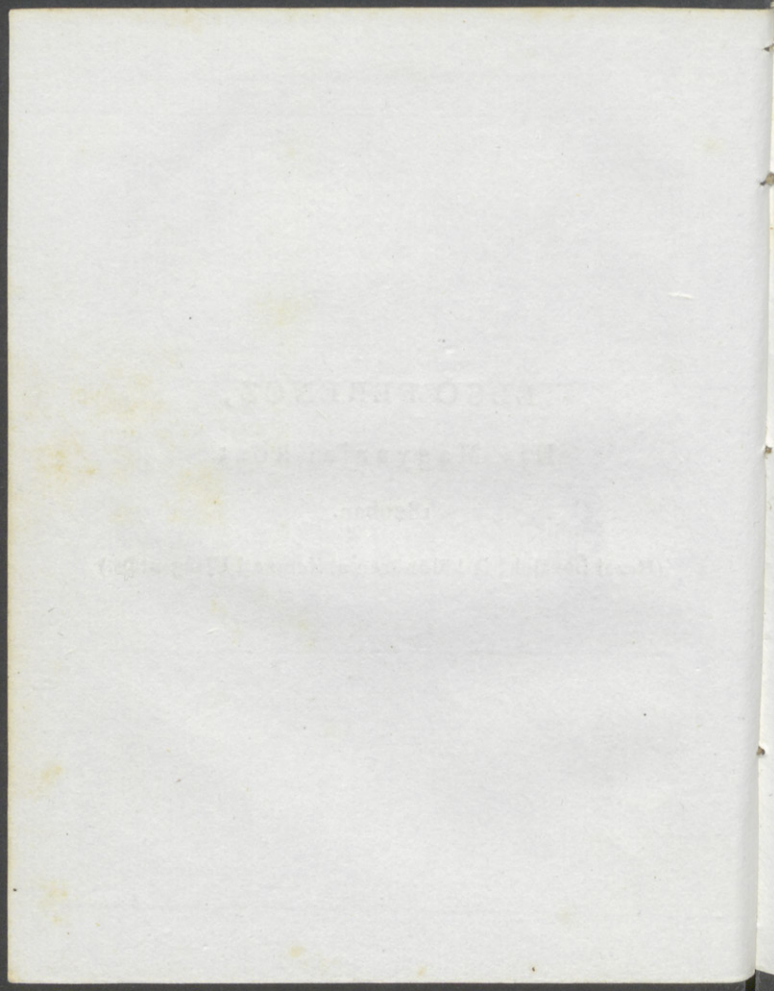
(Elsikoltja magát. Szívéhez kap, szóllani akar;
de szavát elfojtya a' villámként szívébe lövel-
lett érzemény, és elfut.)

ELSŐ FERENCZ,
Hív Magyarjai közt.

1820ban.

(Hazai Levelek, 's különösen a' Nemzeti Ujság után.)

Fő ohajtása teljesedett a Magyar Nemzetnek, midőn Sept. 7d. délben Ferencz Ö Császári Királyi Apostoli Felsége Gróf Wrba Cs. K. Fő Kamarásától, 's Carolina, Felséges Hitvese Lazanszky Grófné Fő Udvar-Mesternéjétől kísértetve Budára szerencsésen megérkeztek. A két szomszéd Városoknak Budának 's Pestnek lakosaik, elláthatatlan tömött rendekben állottak a Bécsi kaputól a Királyi Várig, 's örvendetes Éljen! kiáltásokkal bizonyíták tiszteletüket a Felséges Uralkodópár eránt. Megtiltván Ö Felsége minden fényes fogadást; jövetelek csupán harangoknak húzásokkal, formaruhás Polgárság' kiállításával, 's mind két nemű Oskolás-Ifjúság' rendével innepeltetett. Ö Felségeknek hintaik előtt csak Polgár-Katonacsapat, távolabb két Vármegeye-Katona, 's Vörösvári hat falusi Polgár lovaglott. A Fő-Örön zengett a muzsika. A Kir. Várban fogadták Ö Felségeket: a Nádor-Ispán Ö Cs. K. Fő Herczagsége Hitvesével

's Napával, Ferdinánd K. Fő Herceg az Ország' Hadi Fő Kormányozója, 's a' Primás Herceg' vezérlése alatt Egyházi és Világi Fő Méltóságok.

Ebéd után $2\frac{1}{2}$ óraker Ö Felségek 's az emlitett két Hercegné egy hintóban mentek Nádor-Ispán Ö Fő Herczagségétől, a' Hadi Fő Kormányozótól 's Fő Generálisoktól löháton kísértetve a' Sz. Gellért hegyére, hogy ott az Univerzitas' új Csillagvizsgáló - tornyában a' beállott napfogyatkozásnak szemlélőji lennének. Az ég kedvezett, 's a' ritka tüneményt tökéletesen vizsgálhaták a' Felséges Vendégek 's Fő Fő Kísérőjök; kiknek tudnivágyásokat kielégíteni a' Kir. Nézőtorony Igazgatójának Pasquich Jánosnak vala szerencséje. Viszszatérvén a' Kir. Várba Ö Felségek, a' napnak hátra lévő részét lakásokban töltötték, mely előtt 6 órától 7-ig tábori muzsika zengett.

Más nap Kisaszszony - napján reggel, a' Ferdinánd K. Fő Herceg által bemutatott Katona Fő Tiszteknek udvarlásokat méltóztatott Ö Felsége elfogadni. Ezután a' Várbéli Templomban Misét és Predikátziót hallgattak Ö Felségek. Az Istenitisztelet' végével Ö Császári Királyi Felsége a' Helytartó - Tanácsot, Kir. Kamarát, a' Hét-személyes és Királyi Táblákat, az Univerzitas'

Tiszti-Karját, N. Pest Vármegyének fényes Követségét, Buda és Pest. K. Városok' Tanácsait szerencsételte elébe-bocsáttatással. Dél után a' Hadi Fő Kormányozóval az Ó-Budai Katona-Gazdálkodás' Intézeteit szemlélte-meg; a' Császárné Ö Felsőge pedig a' beteg Aszszonym gyámolítása' menedékét Sz. Erzsébet Apáczáinak Klastromjokat méltóztatta kegyes látogatására.

Sept. 9d. reggel közönséges Audientzia után Felsőges Urunk az Invalidusokat, a' Budai Kaszárnyákat 's az új Katonaépületet lepte-meg kegyes látogatásával; 's Felsőges Aszszonyunk már 8 $\frac{1}{2}$ órakor váratlanul jelene-meg Pesten az Anglus Apáczáknak Nevelő-Intézetekben, hol több Nevendékeknek tudományos előmenteket, 's kézi-munkáikat is megvizsgálni méltóztatott; dél után pedig a' Budai Aszszony-Egyesület Szorgalom-Intézetére fordította figyelmét. Ö Felsőgek mind ezen helyeken megelégedéseknek 's kegyelmeknek maradandó jeleit hagyták.

Megjövén más nap reggel a' Vár-Templombéli Isteniszolgálatról, Ö Felsőgénél közönséges Audientzia volt. Azalatt a' Felsőges Császárnénál az Országos Fő Hivatalok, az Univerzitas, Vármegye és Városi Tanácsok azon

rendel mutattattak-bé, mellyel harmad nappal a' Felséges Császárnál. Dél után a' Budai 's Pesti Fő Aszszonyágoknak volt szerencséjék Felséges Aszszonyunk' udvarlására bocsáttatni, kiket, mint reggel az Urakat, gazdag magyar öltözetben méltóztatott fogadni Ő Felsége. A' Fő Dámák is mind nemzeti köntösben jelentek-meg. Mind két Felségeket, ugyan-csak fényes magyar öltözetben, estve a' Budai Játékszinen, erántok hiv indulattal gerjedező Alattvalóiknak öröme-Éljen! -kiáltásaik fogadták, melyeket felejtetetlen kegyelemmel 's leereszkedéssel méltóztatott Ő Felségek visszazonozni. A' Játék előtt e' kedves Népének zengett: T arts d-meg Isten Királyunkat!

Sept. 11d. dél előtt országos dolgok foglalták-el Ő Felségét; dél után B. Kutschera F. M. Ltal a' Gyakorló -Tábor' helyére kocsizott, hol a' Kórházat 's egyebeket tekintésére méltóztatott. Estvére a' két Város ki volt világosítva. Minden ablakban négy mécs vagy gyertya-világon kívül, a' közönséges 's más nagyobb épületek czélerányos irásokkal is tündöklöttek. Pompásan ékeskedett az Univerzitas' épülete, melynek elején az Olympot Jupiterrel, Júnóval, Apollal 's a' Múzsákkal képző festés alatt imez irás égett:

Olympo. Aperto.
 Visoque. Coram.
 Et. Patris. Patriae. Et. Nati. Et. Augustae. Dominae.
 Vultu. Subridente. Atque. Placido.
 Exsultant. Musae. Pesthanae.
 Occasum. Lucis. Morantes.
 Az Universzitas' Könyvtárján e' sorok tün-
 döklöttek:

Adventu.
 Francisci.
 Caesaris. Et. Regis. Augusti.
 Conjuge. Regia. Nato. Fideque. Et. Lege. Felicis.
 Fastorum. Gloria. Magni.
 Laeta. Scriptorum. Legio.
 His. Aedibus.
 Stativa.

Az Orvosi-Kar' épületén pedig ezen sza-
 vak:

Orbis. Pacatori.
 Suorum. Saluti.
 Francisco. Augusto.
 Hygea. Pientissima.
 Salutem.

A' Vármegye' Házán szép izléssel rendelt
 készületek alatt ez irás fénylett:

Praesentia. Augustorum.
 Laeta. Provincia.
 Pesthiensis.

Diszesen emelte - fel fejét a' Sz. Gellért oldalán a' Kir. Vár' ellenében egy Csillagkoszorú, mely Felséges Urunk' és Aszszonyunk' Neveiknek első betűit F. I. C. A-t kerített, 's a' levegőben lebegni látszott. Gyönyörű tekintetet adott a' Duna hidjának gazdag készülete: a' mécskekkel rakott vámházakon 7 ölnyi Obeliszkok lán-goltak, 's tündér fényeket emelte a' 600 viaszgyertyával tündöklő hid' hossza, melynek közepének erányában felyül, egy kivilágosított Sajkában a' Dunát képző férjfi-ábrázat körül az Ország Czimere 's a' Bőségszarva látszott ez irással: Böles kezeid által, birtokomban legboldogabb Ország. A' Carolina Gözhajó világosítva kerengett a' hid felett. Rezegve kettőzteté a' Duna tükre a' rajta 's partjain lévő minden világosításokat. — Kedvesen fogadták Ö Felségek hiv Jobbágyaiknak hódolásokat: mert Fő Fő Uraságoknak társaságokban, több Udvari szekerekben, négy Magyar Nemes Testörnek oldalt- a' Polgárságnak elől-lovaglásaik közt, a' temérdek 's olykor a' hintókat is akadályoztató Népnek szakadatlan Eljen! kiál-

tása alatt, mind a' két Városnak több útszáit megjárni méltóztattak.

Sept. 12d. Ő Felsége a' Polgárok', Könyörülő-Atyák' 's Sz. Erzsébet Apáczáinak Kórházaikat méltóztatta látogatására. Estve mind két Felségek magyar köntösben szerencséltették a' Pesti Városi Játékszínt, 's mind jöttek mind mentek ezer Éljen! köszöntésekkel tiszteltetett.

Más nap Felséges Urunk atyai szokott nyájas kegyelemmel hallgatta egész délelőtt Alattvalóit; dél után a' Budai Katona Kórházat örvendeztette jelenlétével. Ez alatt Császárné Ő Felsége a' Vár' kívül lévő Polgár-Oskolákban, kegyes leereszkedésének, nyájasságának, 's mindeneknek nyomos kikérdezéseik után, megelégedésének adta becses jeleit.

Sept. 14d. Ő Felsége Elölülőséget viselt Királyi Helytartótanácsában, melyet Nádor-Ispán Ő Cs. K. Fő Herczégységének gyengélkedése miatt a' Kir. Várban parancsolt tartatni. — Estveli 7 órakor mind két Felségek Pestet részelték azon szerencsében, hogy a' Gróf Károlyi Háza szállásra általköltözni méltóztattak. E' rég óhajott alkalommal legkitetszőbb volt a' tenger Nép örömeinek ömledézése. Éljen Ferencz Király! Éljen a' dicső Pár! kiáltozások közben

csak nem késő éjelig maradt az, Ő Felségeknél ablakjaik alatt.

Nevelte e' napnak örömét Lajos Cs. K. Fő Hercegnék (lakása: B. Laffert ház); Szaksz-Tescheni Albert Kir. Hercegnék (lakása: B. Orczy ház); 's Maximilián Kir. Fő Hercegnék (lakása: Budán Ferdinánd Kir. Fő Hercegnél) szerencsés megérkezések.

Sept. 15d. dél előtt Ő Császári Királyi Felsége a' Pattantyúsok Kaszárnyájakat a' József Épületében; Császárné Ő Felsége az Univerzitás' Könyvtárját méltóztatták figyelmekre. Innen a' Pesti Aszszony-Egyesület' Szorgalomházába ment Felséges Aszszonyunk, hol Gróf Teleki Lászlóné, a' Választott Aszszonyok 's az Egyesület' Titoknokja Profeszszor Scheduis által fogadtatott, és sok fontos kérdései 's észrevételeivel mély belátásának adván szembetűnő jeleit, darabig teljes meglelégedéssel mulatott.

Ismét számos Fő Fő Vendégek szerencséteték Városunkat, u. m. Ferencz Károly Cs. K. Fő Herceg Görög Demeter Fő Kamarásától 's Nevelőjétől, Fiúmei útjából kísértetve; Antal Cs. K. Fő Herceg (lakása: Cons. Fábian háza); a' Cambridgei Anglus, és Károly Baváriai Kir. Hercegek (lakások: K. KamarásHorváth József háza).

Következő reggel a' Keresztúr és Pest közt eső térségen a' Pattantyússágnak nagy hadigyakorlását meglelégedéssel szemlélték Ő Felségek, 's a' jelen volt Cs. és Kir. Herczegek, és Generálisok. Szállásaikon töltötték Ő Felségek a' délutánt, melyen Ferdinánd Cs. K. Fő 's Koronaherczeg, kit Gróf Bellegarde Stat. és Conf. Minister, Feldmarschal és Udvarmester, úgy Gr. Hoyos és Gr. Tiege Kamarásaik kísérték, ohajtott egészben hozzájok, hol Ferencz Testvérje is szállva volt, szerencsésen megérkezett.

Sept. 17d. a' Felséges Udvar az Universzitas' Templomában Misét hallgatott, 's onnan a' Fő Herczegekkel 's Generálisokkal a' József Épületjébe ment Egyházi Paradéra, melynek végével Ő Felsége, mint hadviselőinek atyai barátjok, az Invalidusokat $2\frac{1}{2}$ órai jelenlétével szerencséltette. Estve Ő Felségeknek rendelések-ből a' Királyi Várban pompás Bál adatott, melyre az Országos Fő Hivataloktól 's Fő Nemességből mintegy 300 Személyeknek volt szerencséjük meghivattatni. A' Bált Albert Kir Herczeg Lengyel tánczal nyitotta-meg. A' fényes Gyülekezetnek szives öröme 7 órától $9\frac{1}{2}$ ig mulattak ott Ő Felségek.

A' Gyakorló - Táborba érkezett Lothringen Vasas Regiment.

Sept. 18d. reggel Ö Felségek, Ferdinánd Koronaörökös és Ferencz Cs. K. Fő Herczegek, Fő Udvar - Mestereik 's Hadiségédjeik által kísértetve Nádor - Ispán Ö Cs. K. Fő Herczege' vezérlése alatt, a' Magyar Nemzeti Muzeumot méltóztatták megsejmelni. Itt elsőben a' Természet Országá' Gyűjteményjének gondos vizsgáláshoz kezdtek, mely alkalommal Jónás József, ez Osztály' Gondviselőjének szerencséje vala az Ásványokról irt könyvét Ö Felségeknek bemutatni. A' régi Pénzek' és Ritkaságok' Osztályában Haliczky Antal Gondviselő magyarázatja mellett nagy részvétellel mulattak Ö Felségek. A' több szobákra osztott Könyvtárban a' nézésnek első tárgya vala azon mintegy 9000 ritka pompás Munkákból álló Gyűjtemény, mellyel hallhatatlan emlékű Hazafi Gróf Szechenyi Ferencz a' mult esztendőben nevelte ez általa fundált Könyvtárt. De kiváltképen magokra vonták a' böles Felségnek mindenekre kiterjedő nagy figyelmét, a' régi Kéziratok és Diplomák, melyeket Horvát István Gondviselőnek szerencséje volt ismeretes ügyességgel mutogatni 's olvasni. Ezeknek nagy örömmel való hallgatások után,

kiindultak Ő Felségek a' Kertbe a' régi Római köveknek 's emlékirásoknak szemlélésekre. Csaknem négy órát töltvén példás vizsgálásokban, minekutána teljes megelégedéseket a' Muzeum' Igazgatója Brassói Miller Ferdinánd Jakab K. Tanácsos 's a' Tisztek eránt kegyelmesen kijelenteni méltóztattak, azt egy óra tájban elhagyták.

Dél után Borsod, Csongrád, Fejér, Hont, Nógrád, Somogy, Szabolcs, Tolna, és Veszprém N. Vármegyéknek Követeik jelentették hódolásokat 's hívségeket Hazánk Atyjának, kinek nagy kegyelmét Nemzetünk eránt bőv mértékben volt szerencséjük tapasztalni, 's szavaiból megérteni, hogy Felsége az Ország' Polgári Alkotmányát szereti, 's továbbra is fenn fogja tartani; állhatatos bizodalommal lévén egyszersmind, hogy a' Magyar Nemzet is Ő Felsége 's Felséges Háza eránt való hűségében mindenkor sérthetetlenül megmarad. Nevezett Követségeknek szerencséjük volt a' Felséges Császárnénál is bémutatatni, úgy a' Koronaörökös 's Ferencz Cs. K. Fő Hercezségeknek udvarlásokra bocsátatni. — A' két utóbb nevezett Cs. K. Fő Hercegeket estve számos örömkialtások fogadták a' Pesti Játékszinben.

A' Táborba érkeztek: Fridrik Wilhelm' (előbb Stipsics), 's a Palatinus' Huszár Regimentjeik, a' Toskánai Dragonyos, Klenau és Nostitz Könnyülovas, Walmoden Vasas, és Károly' Uhláhnus Regimentek.

Sept. 19d. Császár Ö Felsege, a' Cs. és K. Fő Herczegek, számos Generálisokkal lóháton szemlélték a' Souper és Piret Granatéros Batalionok', Lothringen Vasasok', 's Palatinális Huszárrok' hadi forgásaikat 's tábori kifejtődzéseket. Császárné Ö Felsege az alatt a' József Épületét méltóztatott megtekinteni, 's onnan Budára Nádor-Ispánné 's Anyja Ö Fő Herczégsegeknek látogatásokra menni.

A' Táborba érkeztek: Császár Uláhnus és Huszár Regimentek, Hessen-Homburg' és Lichtenstein' Huszár Regimentjeik, Koronaörökös, Ferencz Cs. K. Herczegek' 's Albert K. Herczeg' Vasas Regimentjeik.

A' Gyakorló - Táborban Fő Kormányozó: Ferdinánd K. Fő Herczeg; Segéd-Feldmarschallok: Gr. Radeczky, B. Splényi, B. Kroyher, B. Máriássy, Gr. Cilavart, 's több Brigadérosok.

Sept. 20d. Ö Császári Királyi Felsege, a' Fő Fő Vendégek 's számos Nézök előtt tökéletes megelegetést nyertek Fridrik Wilhelm Hu-

szárjai, Nostitz Könnyülovasai, a' Toskánai Dragonyosok, 's Walmoden Vasasai; úgy hogy Ő Felségének többször kijelentett helybehagyásával vala szerencséjék dicsekedni.

Mind két Felségek 's a' Fő Fő Vendégek Promontóriumban Albert K. Herczeg' Jóságán tölték a' napnak hátra lévő részét. A' Csepel szigetén egy levelesszinbe vezetvén Ő Felségek, a' Bihari magyar muzsikájával lepettek - meg. A' Marlborough nótáját kezdvén ő vonni, az Anglus K. Herczeget 's vele lévő négy Gavallérokat vig éneklésre indította. Vizahalászat, 's a' természet' jelességeinek nézések rekeszték - bé a' mulatságot.

A' Sept. 21d. eleredett eső harmad napig oly erősen tartott, hogy a' táborozó Regementeknek a' Falukba kelle vonni magokat. E' kedvetlen napokat az országos dolgok 's számos Alattvalóinak meghallgattatások tették kedvessekké a' Haza Atyjának. Dél előtt Ferdinánd Koronaörökös 's Ferencz Cs. K. Fő Herczegek együtt mentek a' Táborba. Ferdinánd HadiFő Kormányozó kísérelével végig járta azon 60 asztalok' sorait, melyeknél a' Pesti és Budai Zsidóság a' Kaszárnya Udvarán az Invalidusokat vendégelte. Ebéd után Ferencz Cs. Kir. Fő

Herczeg a' Pattantyús - Kaszárnyát látogattam meg.

Más nap Ferdinánd Cs. K. Korona- és Fő Herczeg Gr. Bellegardétól kísértetve az Ó-Budai Katona-Intézeteket méltóztatta megtekintésre. Ferencz Cs. K. Fő Herczeg Görög Fő Kamarásával az Univerzitás' Könyvtárját 's minden Muzeumait tisztelte látogatásával. Az Ánglus K. Herczeg a' Kaszárnyákat 's a' Nemzeti Muzeumot vizsgálta-meg.

Sept. 23d. Ferdinánd Cs. K. Koronaörökös Fő Herczeg Budán a' Várbeli Fegyvertárt, a' Kaszárnyákat 's más közönséges épületeket, Ferencz Cs. K. Fő Herczeg pedig Pesten a' József-Épületbéli Pattantyús Kaszárnyát, a' Curiális Épületeket, Vármegye 's Város Házeit méltóztatták látogatásokra.

Sept. 24d. az Univerzitás' Templomában jelene-meg a' Felsőges Udvar Isteniszolgálaton.

Hazánk' különböző részeiből egymást érik a' N. Vármegyéknek fényes Követségeik, hogy a' Nemzet' hódolását 's hiv szeretetét Ő Felsőge elébe terjeszteni szerencséjek lehessen. Ma is számosan jelentek-meg a' közönséges Audienzián, melyről rendszeren örömezzésekkel térnek-vissza, el lévén telve Felsőges Királyoknak

atyai szives indulatjával, 's a' Felséges Császárnénak nyájas leereszkedésével.

Következő nap Ferdinánd Cs. K. Korona Fő Herczeg Pesten az Invalidusházat, Ferencz Cs. K. Fő Herczeg Budán a' Kir. Kamarát minden Osztályaival méltóztatták megtekintésekre.

Felséges Urunk a' N. Vármegyék' Küldöttjeit Sept. 26d. is szokott kegyelmességgel méltóztatta fogadni. Sept. 24d. és ma bémutattattak Ő Felségénél a' következő N. Vármegyék: Arad, Bács, Bereg, Bihar, Nyitra, Torontál, Zemplén, Vass, és Horvát 's Tót Ország' Küldöttjei.

Ferdinánd Cs. K. Korona Fő Herczeg a' Táborbéli Kórházat szemlélte-meg; Ferencz Cs. K. Fő Herczeg a' Budai Várbeli Kaszárnyának megtekintése után az Ő-Budai Katona-Intézeteket méltóztatta meglátogatni.

Özvegy Gr. Batthyániné' Bálját Ő Cs. K. Fő Herczégsek megtisztelék jelenlétekkel.

Sept. 27d. öt Lovas Regimentek egyenként tették gyakorlásaikat. Ezekből a' Felséges Udvar a' Sajkásoknak nézésekre ment, kik a' Dunán mesterséges forgásaik, 's célra-ágyúzásaik által nagy meglegedést nyertek. Innen Ő Felségek 's a' Fő Fő Vendégek Nádor-Ispán Ő Cs. K. Fő Herczégéhez a' Margit szigetére

mentek ebédre, hol a' szép sétáló-helyekben 's kellemes kinézésben gyönyörűséggel mulattak.

Sept. 28d. a' Budai részre szállított Lovaság Ő Felségek előtt Buda-Örsnél Regementenként mutatá gyakorlásait, 's azzal a' Táborba újra beszállott.

Dél után 5 óraker Ő Felségek, a' Cs. K. Fő, 's más Kir. Vendég Herczegek előtt felnyiták a' Koronaörök a' Kir. Várnak azon részét, hol a' Korona, Pálcza, Palást 's több Királyi Ékességek tartatnak. Ide is, mint más nevezetesebb helyekre, állandó szolgálatban lévő Magyar Nemes Testőrjei kísérték Ő Felségét. Szám-talanok' kívánságának kielégítésére Ő Felsége méltóztatott megengedni, hogy a' Korona a' Sz. István Kápolnájába három nap egymásután köz szemlélésre kitétessék.

Azon határtalan öröm, mely Felséges Apostoli Királyunknak Magyar Hivei közt való mulatásából ered, több mellékes gyönyörűségekben is részelteté az Ország' minden részeiből egybesereglett Publicumot. Ezek közt méltán említhetni, sőt Grátzia-sértés nélkül nem lehet nem elsőnek tartani azt, hogy Székes-Fejérvárról a' N. Vármegyétől példásan pártfogolt Nemzeti Játzó-Társaság, honyi nyelven adandó mutatványok

véget, Pesten, a' Nemzet Innepének dicsőítésére megjelent. Felséges érzésre gerjeszheti Ö Felsége eránt a' Magyar Sziveket már maga az, hogy Nemzeti Szinjátszóikat kegyes figyelmére méltóztatta: mert nem szenved kétséget, hogy ök a' Felséges Vendégeknek különös rendelésekből hivatattak legyen meg. Felejthetetlen marad azért ezen nap, melyen Ö Felségek, Uralkodó Házoknak Fő Herczegeitől 's fényes Vendégeiktől kísértetve, a' Pesti Városi Játékszinben magyar köntösben kegyelmesen megjelenni, 's az egész Játékot végig várni méltóztattak. A' Magyar Nemes Testöröknek egész Galában lett megjelenések emelte ez estvének dicsőségét, 's eszekbe juttatá sok Nézőknek Öreg B. Sennyei Lászlónak rólok való ítéletét. Minő érzéssel fogadták a' buzgó Hazafiak Ö Felségeknek nemzeti nyelvünk eránt bizonyított becses indulatjokat, mutatta az öröm-elragadtatásnak ezer Éljen! kiáltásokban előkbe 's utánok hangzások. A' Játék előtt amaz ismeretes Köznépének hangzott: T a r t s d - m e g I s t e n K i r á l y u n k a t ! mely után Kisfaludy Kisfaludy Hároly nemzeti jeles Játékirónknak eredeti Munkája: „a' T a t á r o k M a g y a r O r s z á g b a n” né mely változtatásokkal adatott.

A' Játékszint más nap reggel sik mező vál-

totta - fel. Ugyan is némely nagy Mezei Gazdák azon szerencsés gondolatra jöttek, hogy Ő Felségeknek 's a' Fő Fő Vendégeknek a' Magyar Országi Mezei Gazdaságnak ágait együtt megmutassák. E' végre Pest mellett a' Sz. Lőrinczi Puszta választatott, hol Májerfy Ferencz akármely Ánglus nagy Árendással vetélkedő szorgalommal üzi gazdálkodását. Ide a' Felséges Udvár Blaskovics Bertalan Kecskeméti Járásbéli Szolga - Biró vezérlése alatt N. Pest Vármegyénegy Huszárjai által vezetett; hova a' temérdek Nézők gyalog, lovon, 's kocsin előre összevgyülekeztek. — Gyönyörű kilátású dombon áll egy kerekded kő épület, mely körül még alkalmas karok emeltettek, hogy a' Felségek és Fő Vendégek magasabbról mindent kellemetesebben és teljesebben láthatnának. Ezen állás előtt nagy akol készített, a' külömbféle marháknak behajthatásokra. Mellékesen voltak a' Kanászoknak és Gulyásoknak tanyáik. — Először is szörnyű pattogatások között nagy vergődéssel mintegy 30 Gulyás oda teregetett valami 200 daraból álló vad gulyát, mely Grassalkovics Herczegé 's Örkenyén Pest Vármegyében jár. Első ritka jelenés a' volt, hogy egy Gulyás sebes futásában farkánál fogva elfogott egy esztendő bor-

jút, 's azt a' nyeregkápába vévén, bényargalt az akolba. Erre nem sokára nagy nehezen bévergődött a' gulya is, mely ritka szépségével és sokságával álmélkodást gerjesztett. De még inkább meglepte a' Nézőket, mikor egymásután borjúkat és tinókat kézen kifogatni 's megbélyegeztetni láttak. Nevelte az álmélkodást, midőn egy derék szilaj bika szörkötéllal kifogattatott, 's azt a' Gulyások elől a' szörkötélen, hátulról farkánál fogva tartván, általa soká hurczoltattak, míg végre nyakszirtjára nyomórúd vettetvén, letepertetett. Itt szilajságának elvételére szarva' hegyei elfürészeltettek, 's midőn feleresztenék, elébe egy bundát teritettek és süvegeket tettek, hogy dühösségét azokon töltené-ki. Továbbá kifogattattak két tinók, 's nagy vesződséggel járomba tétetvén, két tanult ökörrel szekeret vonatni kényszerítették.

Ezen erős tüneményt szelidebb váltotta-fel, midőn gyönyörű hó fejeiségű magyar juhok Ráczkevizből érkezvén, előhajtattak. A' nyáj előtt ballagott dudálva a' Pásztor, utána kullogtak a' terhordó szamarak. Ezekkel megmutatta egyik Juhász, miképen szokták a' zsványok a' nyájból kiszakasztani prédájokat.

Következett a' disznóknak falkájok, mely

magáé az Árendásé. Mind siskák 's többnyire sül-
dök. Ezeket a' Kanászok fényes baltákkal körül-
járván, nekik kukoricza-szemeket hánytak, 's
midőn így magokhoz csalogatták volna, egymás-
után kettőt baltával fültöbe csapván, oly ügye-
sen levágták, hogy csak a' csapás hallatszott,
de a' disznók egyet se motszanván, elterültek;
a' Kanászok pedig őket a' tanyára húzták, 's dudu-
szó mellett tort ültek.

A' ritka tüneményeket nevelte Báró Orczy
Lőrincznek vad Ménese, mely a' Fegyver-
neki és Bánhalmi Pusztákon jár Heves Vár-
megyében. Ezt is igen nagy ügyvel bajjal a' sok
Csikós alig hajthatá az akolba; hol a' Gondvise-
lő parancsolatot kért Ő Felségétől, hogy melyi-
ket fogják - ki. Egymásután két szilaj fiatal
lovat szörkötélen kifogván, ledöntötték, felnyer-
gelték, 's a' Csikósok reájok ülven, az egész
mezőt béfutották, míg-nem a' többi kíséző Csi-
kósok' és más Lovasok' téregetésekkel az akol-
hoz visszazahajtották.

Következtek a' pályafutások, melyekre 24
Kecskeméti Lovasok voltak kiállítva három fo-
gásban. Az elsőben futtattak 8 kék nadrágos 's
dolmányos Legények különböző serénységgel;
a' második fogásban 8 fejér lobogó ingü-gatyá-

júk, 's oly szerencsésen, hogy az egy pár mel-
léjek ereszkedett Úri Lovasokat is elhagyták;
harmadik fogásban futottak 8 fekete zsiros inges-
gatyás Sihederek, kik mindnyájan ugyan a' sebes
szél mentét is meghaladó serénységgel vágattak,
de kivált kettő nem csak társait, hanem az An-
glus paripákon velek nyargaló Lovasokat is nagyon
hátrahagyták.

A' futtatást falusi táncz követte, melyet Bi-
harinak hegedülése mellett szokott együgyűség-
gel jártak a' mezei Lakosok. Ennek nézésére
magok Ő Felsegek is a' gyepre lejönni méltóz-
tattak, 's nyájas leereszkedéssel nézték e' jöszí-
vű Népnek vigadozását. Különös részvétellel
szemlélték ezen falusi tánczot a' Vendég Kir.
Herczegek is, kiket B. Orczy Lőrincz, gazdag
nemzeti öltözetben, külömben is Magyarázoja
lévén minden mutatványnak, reménytelen magyar
ajándékkal lepett-meg, midőn nekik diszes ké-
születű réz Csákányt, mesterséges fonású szir-
mos Ostort, és ritka czifrázásokkal 's czafran-
gokkal ékes Kostököt, a' dohányozáshoz kíván-
tató egész szerszámmal bémutatott, melyeket a'
Királyi Herczegek különös jó kedvel fogadtak.

Ezután Ő Felsegek az egész Cs. K. Fami-
liával 's Külföldi Fő Vendégekkel megszemlél-

ni méltóztattak a' Kanászok' és Gulyások' tanyáikat, hol bográcsokban elkészülvén az ebéd, ők a' Felségek előtt csendesen falatoztak.

Így végződtek a' mezei mutatóványok; 's a' néződomb azolta örök emlékezetül Ferencz-halom nevet visel.

Buzgó serénységgel siettek e' napokban a' N. Vármegyéknek, Hun- és Jász-Kerületeknek 's Hajdú-Városoknak Követeik Ő Felsége előtt hódolásoknak 's szereteteknek kiöntésekre. Sőt nem csak a' Követségek, de a' legalsóbb rendű Jobbágyok is minden akadály nélkül járulhatnak Ő Felségének kegyes színe elébe.

Sept. 3od. még a' Gyalogságnak is mind ki kelle állani hadi mutatóványokra, úgy hogy a' Felséges Udvar 's más Fő Fő Személyek szállásaik előtt Polgárok állottak őrt.

Ferdinánd Cs. K. Korona-Fő Herczeg a' Csillagvisgáló-tornyot, 's az Univerzitásnak minden tudományos ágait méltóztatta megnezésre.

A' Cs. K. Fő és K. Herczegek Gr. Sándor Vincze Bálját méltóztatták jelenléteikkel megtisztelni.

Oct. 1-jén nagy Egyházi-Pompa volt a' Táborban. E' célra deszkából állított Kápolna, 's fegyver-figurákkal ékesített. Ő Felségek, a' Cs. K. Fő és K. Herczegek, 's más Fő Uraságok

's Dámák benn a' Kápolnában, a' Generálisság, a négy szegbe állított Lovasság kinn, 's a' témérdek Nézők ezeken túl hallgatták a' nagy Misesét, melyet a' Primás Herczeg mondott. Az Isteniszolgálatot Eszterházy Regementjének hatalmas muzsikája kísérte, 's utóbb az egész Táborban zengett a' közönséges Katonaének. A' szelid Vallás a' Fegyverek közt, nagy érzésekre gyúlasztó pompás Jelenés volt.

A' Mise után Ő Felsége lóra ült, 's a' Katonaság' sorait rendre szemlélvén, a' Regementeket maga előtt elleptette.

Az egész Felséges Udvar 's minden Fő Fő Vendégek, a' Hadi Fő Kormányozó Ferdinánd K. Fő Herczegnek hadijelekkal ékesített Fő-Szállásán voltak ebéden. Ezután hadi Játékok gyönyörködteték a' Felséges Társaságot.

Oct. 2d. ment végbe 15 Regementeknek nagy lovag-mutatványjok, mely tökéletes megelegedését nyerte - meg Felséges Urunknak, ki azt meszszelató dombokról szemlélte, a' Felséges Császárné pedig sok Úri Vendégekkel, a' Ferenczhalmán lévő állásról.

Derék Seregének nézéséből maradt idejét Felséges Urunk Audientzia adással töltötte, melyen új Vármegyék' Követjeinek volt szerencsés-

jek bemutatgatni. — Estvére a' Budai Aszszony-Egyesület' nemes czéljaira némely Szinjáték-Kedvellőktől a' Budai Theátromban előadott Játékra Ő Felségek, leeresztkedéseknek 's jóltévő könyörületességeknek újabb megbizonyítására megjeleni méltóztattak; 's a' Cs. és K. Fő Herczegek Gr. Teleki László Hétszemélyes Tábla-Birótól adatott Bált méltóztaták jelenlétekkel megtisztelni.

Oct. 3d. nyugalomnap volt a' Katonaságra nézve. Cambridgei K. Herceg Bécs felé utazott.

Felséges Urunknak Neve' napján, minthogy más tiszteleteket világos rendelése elhagyni parancsolt, csak az Egyházakban tartattak buzgó ajtatosságok. Nevezetesen a' Budai Fő Plebánia' Templomában, hol Nádor-Ispán József Cs. K. Fő Herceg minden Fő Hivatalbéliekkel jelen volt, maga a' Primás Herceg tartott nagy Misét Ő Cs. K. Felségének szerencsés életéért. — Pesten a' Magyar, Budán a' Német Társaság „István Király” czimű Játékot adta a' Theátrumnak kivilágosításokkal 's az ismeretes Népeknél elzengésével.

A' Cs. és K. Fő Herczegek Tárnok-Mester Gr. Brunszvik Józsefnél Bálban voltak.

Oct. 5d. reggel Károly Baváriai K. Herceg, Felséges Aszszonyunk' Testvére elutazott. Ő

Felsége 's a' Cs. K. Fő Herczegek előtt némely Regimentek Gyakorlásokat tartottak. Ez alatt Császárné Ő Felsége Pesten az Invalidusházat, 's az Aszszony - Egyesület' Szemorvosló - Intézetét méltóztatta kegyes figyelmére.

Kir. Fő Lovász-Mester Gr. Almássy Pál Bált adott, melyet a' Cs. K. Fő Herczegek megisztelték becses jelenlétekkel.

Oct. 6d. Ő Felségek 's a' Fő Fő Vendégek előtt utolsó mutatóványjaikat tartották, némely Regimentek.

Oct. 7d. Ő Cs. Királyi Felsége B. Kutschera Hadi Fő Segédjének kísértével, az új Söházat megszemlélni, a' Jegyző-Könyveket is elébe terjesztetni, 's az Elöljárókat kegyelmes megelégedéséről bizonyosokká tenni méltóztatott.

A' mult hónap 17dtől tartott Gyakorló - Tábor, minekutána Ő Felségének teljes megelégedését nyerte volna, szélyeloszlott.

Ő Felségek, mulatásoknak utolsó napjait is kegyelmeknek szokott nyilatkoztatásokkal töltötték. Oct. 8d. mint ez előtt több ízben válogatott Fő Személyeket vendégeltek-meg, kik közt voltak a' Gróf Károlyi Familia' Tótora Gr. Waldstein Emanuel, Grófnéjával. A' Grófnak kedves kinyilatkoztatással méltóztatott Felsőges Urunk a'

Szállással meglegedését kinyilatkoztatni, 's ötlet Felsége képével ékesített Pixissel, a' Familia Tisztjeit hasonlóul drága Pixisekkel megajándékozni.

A' sok Ország' Atyját Felséges Apostoli Királyunkat Uralkodói gondoskodása másuvá szölyitá, 's Oct. 9d. reggeli 7 órakor eltűnt hiv Magyarjainak szerető körökből, de a' ~~kiknek~~ sziveikben fennhagyta, Hazánkra e' rövid idő alatt is kiárasztott bövséges kegyelmeinek eleven emlékezeteket, 's Atyai bizodalmanak, nyájas leereszkedésének, jóságos egyenességének 's Uralkodói bölcsességének felejthetetlen jeleit. — Oly volt felséges jelenléte alatt Hazánk, mint az a' ház, hol az Atya felserdült Gyermekait, 's ezek azt forrón szeretik.

Antal és Lajos Cs. K. Fő 's Albert K. Herczegek is ma útaztak - el.

Ferdinánd Koronaörökös és Ferencz Cs. K. Fő Herczegek még az nap megtisztelték jelenléteikkel a' Pesti Theátromot, 's más nap reggel 6 óra előtt számtalanoknak áldásaitól kísértetve elütaztak.

MINNYIHEZ.

Égtem értted, 's te szeretted,
Még én égek, nem te már;
Ah! te már meghidegedtél,
Szád szemed tagadja bár.
'S most itt magamba borúlva
Nevedet sohajtgom,
Elbúsúlva, megfásúlva
Veszteségem' siratom.

Elenyésztek életemnek
Tündér istenálmai.
De ne rettegj, mély sebemnek
Nem terhelnek vádjai.
Légy te boldog; könnyebbedve
Tűröm úgy majd estemet,
'S ezt sohajtom kevélykedve:
Minnyim engem szeretett.

HAZINCZY FERENCZ.

ÁMOR' LAKJA.

Ámor' lakja körül a' táj két részre eloszlik,
Egyben minden szép, 's jó egyesülve vagyon.
Ennek örömezejin szünetlen rózsza virágzik,
'S a' legtisztább ég' aethere folyja-körül.
Vig napjára irigy felhő nem von soha fátyolt,
'S langy enyhében arany fénye mosolygva
ragyog.

A' szépség kincsszarvát itten üríti örökké,
Oh csoda az még sem fogy, 's nem ürül-ki soha.
Himes rétjeiről nem távozik-el soha Chlórisz,
'S kedvese' csókjainak nyitja mosolygva keblét.
Myrtusz-berkeiben a' boldog fülmile, 's tenglicz,
A' gyönyör' elragadó hymnuszt énekeli.
Szellők' szárnyaitól megcsapva az aeoli lant is
Gyakran megzendül, 's mennyei hangokat ad.
Csörgedező patakok' szélén ringatja ölében
A' kényt a' nyugalom, 's önt bele új fris erőt.
Hizelkedve csapong sok színben az égi remény itt.
'S nectárnál édesb méz csepeg ajkairól.

Itt koszorús fővel sétál a' béke, 's egyesség
 A' szent pálmáknak innepi árnyai közt.
 Itt a' nyájasság, ártatlan tréfa, 's vidám kedv
 Egymást élesztő frigyben enyelgve mulat.
 Boldogok, a' kik ezen tájt lakják! Boldogok Amor'
 Kedvesi, a' kiknek mennyei lakhelyök ez.
 Egy sivatag vadon a' táj' másik része, iszonyal
 Es irtózáttal tölti-be a' szemeket.
 A' sűrű levegő itt jajjal hangzik örökké,
 'S a' csillagtalán ég bús örök éjbe' borong.
 Zordon fergetegin nem tudván törni-keresztül
 A' nap, nem mosolyog itt soha a' kikelet.
 A' bú itt nyögde, sérült feje csüggve epedten
 'S fátyol alá rejtett arcza elázva dagad.
 A' gyász széllyelszört hajait szaggatva keserg itt,
 'S fellegeket szaporit sűrű fohászaival.
 A' csalatást a' szégyen, 's gúny üldözve követvén,
 A' kinok' seregét csalja utánna nyomok.
 Itt az irigy bánat, 's mást féltő sárga gyanúság
 Ön fullánkjaival sebheti egyre magát.
 A' véres bosszú lángajkát rága dühében,
 'S méreg-tajtéket hányva agyarkodik itt.
 Fuldokló zokogást, dühzajt, 's kigyói üvöltést
 Itt felváltva lehet hallani szüntelenül.
 A' kétségbeesés hallván ezt tánczra ragadja
 Fúria-kedvességét, mellynek ölébe' hevert,

'S im eszeveszve kereng vele, míg nyomaiknak
alatta

Kelt tövisekben nem vérzi halálra magát.

Itten azoknak foly keserü éltjök, kiket egyre

Üldöz, epeszt, gyűlöl, 's ostoroz a' szerelem.

E' kinok', 's gyönyörűségek' közepette Erósznak

Tündér vára kies csillagi fénybe' ragyog.

Nyitva vagyon szemfényvesztő palotája örökké,

A' hol arany thrónon ül ravasz anyja' ölen.

A' Kegyek, és Flórák lejtnek mosolyogva kö-
rűle,

És örök ifjúság' szelleme lengi-körül.

Gyenge, vidám, nyájas, de kegyetlen ez isteni
gyermek,

Vak, habozó, szemfényt veszteni, 's csalni
szeret.

Eletadó, 's dúló egyszersmind; kényt lehel,
oszt kint;

És az egész egyetem' sorsa kezébe' vagyon.

Csattog az ég, dühösen kél a' föld harcra ha-
ragja'

Lobbantára, 's arany béke virit, ha mosolyg.

Innen szór nyilakat minden szivekbe, 's azokkal,

Hódit mindeneket, 's hajt rabigája alá.

PRIMÓCZI SZENT-MIKLÓSSY ALOYZ.

AZ ISTENÜLÉS DICSŐSÉGE.

Hattyu-Ének.

Tövis-bokrok alatt terme ibolyám,
 Darázs donga nárcziszszom felett,
 Mellyből Hunniának
 Tiszteletes koszorút kötözék
 Hü gyermeke hajdan.
 Szürt a' fulánk, karezolt a' tövis,
 'S elreppentek a' bájos Silphidek,
 Mellyeket Zephir virágimon ringatott:
 De hervadatlan lön a' koszorú,
 'S ékesíti ma is Ganümed kezében
 Olümp vendéginél a' nektár-kelyhet,
 Örömöm nekem, 's göge századomnak.
 Csekélység ugyan a' szép sokak előtt,
 Ha nincs avval érdemlett haszon.
 'S nem gondol virággal,
 A' ki gyümölcsöt akar zavaros
 Öszére takarni.
 A' Kegyszüzek' kedveltjök pedig,
 Bár Psüchének édes bánatjait
 Kelljen is szivében ollykor eltürnie,
 Reményli, nem vénül-meg soha sem.
 Öt csak a' szerelem tüze lelkesíti,
 'S virágokról virágokra szállong ő,
 Hogy az Isteneknek csinálna kedvet.

Bé kellett járnom a' parlagokat
Attika téreiben ;

'S körül bolygottam a' sirhalmot
Az elhunyt Vezűv szent vidékin ,
Hogy az erdő fanyar cserlevelét ,
'S a' bákör nyers venyigéjét ,
Elegyítve az ámbrá - lehellő
Cziprus illatjával —

Ajánlhassam hiv emlékezetül
Az Olümp kegyes Isteninek.

Segítette nemes czélomat az ég,
'S adott énnekem gyors szárnyakat,
Hogy fennyen repülnek,
Ott, hol egy isteni kéz Helikont
Fénnyel koszorúzza.

Nőtt szüntelen, nem lankadt erőm,
Hozzá szoktam a' nap sugárihoz,
'S borzadom, nem átkozom Hazám fellejét.
Böcsületet nem koldúl az igaz ;
Nyer ha nyer ; de ha szinte gyalázat érné,
Dicsőségét nevelnék az irigyek,
Valamint az éj a' gyemánt világát.

Setét köd lepi bé Táttra derekát,
'S nagy éjfélthuhog sok száz bagoly
A' hegynek tövéből :
Zeűsz madarát pedig a' tetején
Fénytenger övedzi.

Jó szem kiállhat minden sugárt,
 'S bár hátat vet ollykor a' nap reánk,
 Új meg új vidékre adja áldásait.
 Nem alszik el szent fáklyája neki,
 'S megtalálni, hogy isteni fényt közöljön,
 Csak olly bátran repülj; mint Prométh hozzá,
 'S csak örök tüzét szent kezekkel őrizd.

Boldog lélek, kit a' Múza-sereg
 Isteni karba emelt,
 'S körül öntött Olümpnek fénye
 Igaz bölcsesség aetherével.
 Magasan jár az ő képzelete
 Feljebb a' saskeselyünél,
 'S örömet hoz az emberi nemnek
 Ha leszáll a' földre,
 'S hálával tér innen vissza megint,
 Valahányszor az égbe repül. —

Halandó teszi a' jót jutalomért.
 Megérdemlik a' fáradt kezek,
 Hogy a' szent barátság'
 Hü kebelében az édes öröm
 Nyugtassa-meg őket.
 'S méltó, hogy illendő bért vegyen
 Minden munka, mellyet törvény kíván,
 Mellyet alkuval cselekszik a' föld fia:
 Csak Isteneknek nem kell jutalom,
 Kiknek a' szeretet' szava önnbirájok,

'S nem ismér karjok a' szentnél több törvenyt,
Hogy az égnek áldásit osztogassa.

Est váltja fel a' rekkenő aszályt.

'S akár kérj, akár ne kérj esőt,
Várnod kell az égből.

Isteni kéz ragyog a' haragos
Villámon is által.

A' rét virágát, mellyet tapodsz,
'S a' menny sok tüzét, a' bámulatost,
Két szemét az égi láncznak, ott fenn szövék.
Hazám, hazám, tiszteld Istenidet,

'S a' vélek rokon embereket böcsüljed!

Az Egység lelke fő Isten ő köztök,
'S ez az Isten, a' kit követned illik.

Nem mindég tapsol a' győzedelem:

A' szeretet szeretet,
Leszáll még is szívünk mélyére,
'S nem ad néha fényt tiszta fénye,
Nem ad a' gyöngy sem tenger fenekén.
Nem kell többségre tekintni,
Ha az égi erőket itéled;
'S nem is a' nagy jelesb!
Plutonak száztulkos áldozat:
Helikónnak ez a' koszorú.

UNGVÁR - NÉMETI TÓTH LÁSZLÓ.

A' VÁRÓ LEÁNY.

Jön búsan az éjel, arczája borong,
Hüsen lebeg a' nyugati szellet,
A' fülmile csattog, a' Lyánka bolyong
Susogó bokrai mellett. —
Oh merre Lyánka? homályos az ég,
Nézd csak maga fénylik csillaga még
Tisztán a' szerelemnek.

Fenn ha a' szerelemnek csillaga még,
E' leszen a' Lyánka vezére,
'S bár légyen örökre homályos az ég,
Nem száll remegés kebelére.
A' fülmile csattog, az estveli szél,
Szárnyain lebeg és zúg a' falevél,
'S ébred tüze képzeletemnek.

Búsabb lesz az éjél, arczája borong,
'S hűsebb a' nyugati szellet,
A' fülmile csattog, a' Lyánka bolyong
Susogó bokrai mellett.

Oh Lyánka setétbe borult a' határ,
Nézz széllyel az égen, csillaga már
Elhúnyt a' szerelemnek.

Hagyd légyen örökre setét a' határ,
Nem remeg a' Lyány kebelében,
'S hűny a' szerelemnek csillaga bár,
Felserken az hajnal ölében.

A' fülmile csattog, az estveli szél,
Szárnyain lebeg és zűg a' falevél,
'S lángol tüze képzeletemnek.

KÖLCSEY FERENCZ.

LOLLIHOZ.

Biztató remények' szárnyain
Mosolygott felém a' boldog jövőndő
'S néhány édesen lefolyt esztendő
Tülemelt éltém' ostromain.

Az elmúlt kor' álmodzásait
Keblem bételjesedni remélte,
'S érezvén hogy csak ettől függ élte,
Nevette a' sors' csapkodásait.

Ha a' kelő napnak sugárja
Nem ragyogott is fényt mindég felém,
Nyugottól új lélek szálla belém,
Új erő, 's új örömek' árja.

Ha a' tavasz' himes virányain
A' szelid Nefeletset megsejtém,
Reá örömkönnyeimet ejtém,
'S feléd repitém Zephyr' szárnyain.

Az elmúlnak komor éjjeleit
 A' jelenlétnek remény fáklyája
 Derité, 's a' jövendők homálya
 Elszorá kétes fellegeit.

Hasztalan! a' szép álom eltűnt,
 Mint több csalárd álmaink elmúlnak,
 Midőn rózsánk' diszei lehűllnek,
 'S édes csalódásunk megszűnt.

Mi szükség volt illy álomszerre,
 Ha gyenge kéz nyujtotta a' pohárt?
 A' melly sziv ilyen csalódást nem várt,
 Nagy ütés ez annak egyszerre.

Mit ér a' nyájas érzedelem,
 Ha csak múltó képzet' szüleménye?
 Vagy talán csak az aszszonysziv' kénye
 Tette ezen nagy próbát velem?

Nem nyilnak panaszra ajakim,
 Csak Lollim magát boldognak vallja,
 'S csak szivem' küzdését könnyezve hallja,
 Úgy talán enyhülnek kinjaim.

LUDÁNYI BAY GYÖRGY.

A' BUGACZI CSÁRDÁRA.

Orczy után.

Csikós 's gulyás nép clubbja, rossz vityilló,
Körüldünnyögve a' szunyogok' 's legyek'
Legiójítól, 's a' békák' ezredétől!
Vesztekre a' marhatartó jámboroknak
Ki tett, zsványok' fészke, jer, beszélld-el,
Ki tett e' pusztá helyre tégedet?

Te nem vagy a' minek vágysz látszani;
Az Útazót nem vészed-fel kebledbe,
Bár álnokul e' czimet hordozod.
Négy megkopott fal, roskadásnak indult
Kürtöd, bogárteknőjü fedeled,
Játéka a' nyári megdühült szeleknek,
Ez mind az, a' miben kevélykedel.
'S melletted egy gödör, melly rejtve tartja
Piros-pofájú szurtos csábitódat,
És e' leásott vastag két bitó,
Hová vendégid a' lovat kötik.

Bográcsod és e' meghasadt fazék
 Nagy számban nem hoz szállókat tenéked.
 Gyanús előttök a' czéger, 's remegve
 Futnak tovább, 's készebbek kin tanyázní,
 'S dideregve várni a' reggel' érkezését,
 Melly hosszú útjoknak végét hozza - fel.

De bezzeg a' midőn borúl az ég,
 A' terhes fellegek csatára kelnek,
 Villámlík, csattog, hull a' menny' nyila,
 Nyargalnak a' szelek, a' zápor ömlík,
 'S a' puszta egyszerre nagy tenger leszen:
 Oh, akkor elhagy a' finnyáskodás.
 Nem kérdünk akkor Farkast és Arany - Sast,
 Nem a' Vad - Embert és a' Hét - Electort.
 Jobb Numeró miatt nem zaklatgatjuk
 A' tévedt kulcsot nem lelő legyént,
 'S hotel - garní gyanánt van szűk hajlékod.

Épitgetés, nagy hívság van tebenned!
 Hazánk most e' kórságban nyavalyog,
 Mig, 's bár ne későn, csábúlása eloszland.
 Ki boldog csendben élni vágy, szorítsa
 Szűkebb korlátba szívet, 's azt elérte.

Templom - magasságú márványfalak,
 Trümeauk, parquétek, kristály - lüszterek,
 Carrárai urnák, porcellán pagódok,
 'S a' túlvilágnak szinesbb fájival
 Bélelt nyugásra - vonszó pamlagok —
 Ti vagytok a' boldogság' czimere?
 A' boldogság tiköztetek lakik?

Eleink, még józanok, nem vágytanak
 E' balgatagságokra. Nekik a' tölgy,
 És a' vadon - termett barkócza 's körtve,
 Adott elég szép bútort, 's a' fenyő
 Deszkázatot, 's nem gyéren a' tapasz.
 Megfértek egy szobában, és ha sok
 Vendégek érkezék, csak ponyva kelle,
 Nem kárpitokkal bévont nyosszolya.
 Csáté vala a' fedél, 's a' ház' falát
 Megholt barátjaiknak czimerek,
 Nem papiros nem selymek ékesíték.
 Fa - széken 's lóczán ültek asztalokhoz;
 Az étek önban jött - fel, és cseréphen.
 'S e' durva nép közt kedv, nyájaskodás,
 'S való barátság fogtanak lakást;
 Most megvan a' szín: nincs - meg a' valóság.

Hány cabinetet látni most, hova
 Belépni nem mer patkós csizma. Van
 Sok olyan is, a' mellynek pitvarában
 Kapczát von a' pantofli alatt nyögő
 Vert gazda, vagy pizsengve kin marad.

O Csárda, kedvesbb énnekem szugod,
 Mint e' bolondok' czifra bábozási.
 Te nappal, éjjel, sárosan, megázva,
 'S bár jöjjenek ollykor negyvened magammal,
 Engem jó kedvvel véssz, mint egy Királyt,
 'S mint egy Királyt, jó szívvvel látsz magadnál.
 Maradj békével e' pusztán! Kemenczéd
 Süssön még jobb czipót mint Kecskemét ad,
 Pinczédbe folyjon Kőrösnek bora,
 'S sok Útas nyúljon - el falad' tövében.

MEZEI VIRÁGOK.
GRÓF GYULAI CAROLINÁNAK,
Andrásfalván, Erdélyben.

Kerti virágoknak remegünk tartatni magunkat;
Istennénk kegyeit nem pazarolta reánk.

Minket az aljas rét 's egy völgy' szűk keble 's
az árnyas

Erdők 's egy kised csermelye' habja nevelt.
Gyengyi ide jár, szedi kincseinket, 's koszorú-
ba kötöztén,

Szép kebelén viseli, 's üstöke' fűrtjeiben.
Flórai nép, mosolyogva fogadd vendégedet;
im jön.

Boldog az, a' kit az ő jobbjá szeretve fog-el.

^{1.}
Szép vagy, Rózsa, de tündöklesz 's tündökleni
kivánsz.

Büszke, te nem kellesz, mert maga Szolli
szerény.

2.

Tiszta vagy és szép vagy, Liliom, de te másra
homályt vetsz.

Nem kellesz te, kevély, mert maga Szolli
nem az.

3.

Szegfünek néztem 's Székfü vala. Otromba csa-
lódás!

Szolli, szemem szívem benned igazra talált.

4.

Atyjának sirjére Szelin' szent könnyeket önte,
'S a' könnyből te levél, Lengenyé, gyenge virág.

5.

Szolli, Szeline, és Gyengyi nekem neve az édes
lyánynak.

Változtatja hevem a' nevet, ő kecseit.

6.

Mit mersz, gyenge Kőkércs? Dér jár még. Visz-
sza! De néked

Kedveze anyád, 's magadat védeni leplet adott.

7.

Itt Violák seregelnék, amott Rezéda. Kis Isten,
Hol Pszychéd? Titeket illet az isteni fekv.

8.

Flóra neked koronákat adott, hiú Császna, de
kebled

Nem liheg illatokat, Császna, te büszke lehetsz?

9.

Nincsen színe, de van szaga. Ah, e' tarka sergben

Ő egyedül színes, társai mind nem azok.

10.

Kél a' nap 's megnyilsz, de ha száll, elzárkózol. E' szív

Ezt teszi, Gyengyi, ha jössz, ezt teszi, Gyengyi, ha mégy.

11.

Nékem téged adott a' kékszemü lányka, kis Emlény,

'S ment, 's ezt sóhajtá: Oh ne feledj! ne feledj!

12.

Intesz, szép Narcissza, 's ölel Zephyr. Én is öllelek.

Mint Zephyr a' búsat, isteni lányka, csak ints.

KAZINCZY FERENCZ.

Lengenyé, Gyöngyvirág. — Császna, Császári-korona. — Emlény, Nefelejts.

HIS GAZDAGSÁG NAGY BOLDOGSÁG.

Beatus ille, qui procul negotiis, etc.

Horat. Epod. II.

Be boldog a' ki távol aggodalmitól,
Miként az első nemzetek,
Nagy Attya telkeit szántatja ökrein,
'S ha senkinek se tartozik.
Se nem riasztja - fel gyakor dob 's trombita,
Se tengerekre nem remeg.
Gyülöli a' pert és a' nagy hatalmasok
Küszöbjén nem leselkedik,
Hanem vagy a' szőlőjövést karóihoz,
Vagy fáihoz kötözgeti;
Vagy a' selejtesebb gyümölcsfát elnyesi
'S termékenyebbet olt belé.
Vagy a' kies rétaljakon elszéledett
Marháiban gyönyörködik;
Vagy méhe gazdag gyűjteményit elszedi,
Vagy nyiri szép juhnyájait;

Vagy már midőn a' nyár 's az ősz ékeskedik
 Legkellemesb gyümölcsivel,
 Miként örül, szedvén megért körtvélyeit,
 Arany gohért 's piros bakart.
 Most régi tölgyfa hives árnyékán hever,
 Most a' selyem zöld pázsiton.
 Azonba kis patak folyása csergedez,
 A' vig madár csevegdegél,
 Vagy a' kies patak buzogva csordogál,
 És csendesesen leszenderit.
 Midőn pedig már a' komor tél hol hideg
 Esőt erenget, hol havat;
 Vagy a' serény koppók sebes hajtásával
 Kant fegyveres lesekre üz.
 Vagy rúdakon kiterjedett hálóiba
 Hüros rigót étekre csal.
 Vagy nyulat ejt, vagy törbe darvakat kerit,
 Mint legbecsesb jutalmait:
 Ezek között még a' kinzó szerelmet is
 Ugyan ki nem felejténé?
 Hát még ha hív és tiszta éltű hityese
 Segit majorja dolgain,
 Mint egy serény menyecske, kit már elsütött
 'S megégetett a' nap heve.
 Ki régi fáiból, ha fáradt férje jö
 Kis tüzhelyén rak kis tüzet,

Vig barmait sövény akolba hajtja-bé,
 'S ott fejdegéli rendesen;
 Feltészi férjének saját termett borát,
 'S nem pénzbe készült étkeit.
 Nem kell nékem Lukrini tóba nőtt csiga,
 Nem a' platájsz, a' rózsahal.
 Az Afrikából származott gyöngytyúk se száll
 Hasamba, sem császármadár.
 Becsesbek énnekem tulajdon ültetett
 Fáimnak ért gyümölcsei,
 Kertemben termett zöld paszuly vagy a' derék
 Saláta, 's hónapos-retek,
 Vagy innepünkre, kis bárányt ha vágatok
 Vagy farkas érte kecskefit.
 Így eddegélve melly vigan tekintem én,
 Hogy jó-be jóllakott juhom;
 A' forgatott ekét miként vonják haza
 Pihegve jármos ökreim,
 Vagy béresim, házamnak ékességei
 Hogy oszlanak jól lakva él. —
 Jó jó ez is, meg a' fukar 's dúzs Alfius,
 Majd én is így gazdálkodom.
 Ezt mondva pénzt interesre osztja-ki,
 'S jobb néki a' fukarkodás.

HASONLÍTÁS.

Mint az a' kis madár
Kit éget szerelem,
'S lába szabadon jár
De szíve nem;
Bús csevegésiben
A' fák sűrűjében
Tarsáért kesereg
Hogy nem jött-meg:

Úgy e' csergő patak
Melly már kis habjait
A' tenger torkának
Bocsátja itt;
Bús zuhogásával
Saját partjaival
Az én kinom felől
Beszéll belől.

A' S A J K A.

Sonett.

Csalárd örvények, vad sziklák között
Sajkám lebegve futja vig futását,
'S kaczagja a' bosszús szél' hab' duzzanását,
'S szirtjeit, melyekbe, olly sokszor ütközött.

Nöm 's e' kiseded csoport az Üldözött'
Arczáról csókkal törlik izzadását.
'S lantom, szeliden zengve a' szív' habzását,
Az árbocon függ, myrtuszai között.

Köd, éj boritják útamát megint;
De rám amott eggy szép csillag tekint,
'S szent hittel tölti-bé a' csüggedt szívet.

Elő! elő! bár mik rettentsenek!
Bajában nem hagyják az Istenek
A' Szeretőt, a' Lantost, és a' Hívet.

HÁZINCZY FERENCZ.

A' CSALFA LOLLI.

Sonett.

A' mint első kegyes tekintete
Reám repült, melly kény folyt-szét ertemben,
A' szív sűrűn vert felhevült keblemben,
'S ezer boldog remény kecsgetete.

Elnémult ajkam szót nem lelheté,
Midőn lebukva térdre nagy hevemben,
Ohajtám kérni venne részt tüzemben;
Hah, jól értett a' csalfa! 's megvete.

Azolta többé semmi sem vidithat.
Naponként nőnek dülő lángjaim,
Nem szán ő, sőt kaczagja kinjaim'.

Szép a' kegyetlen! több kecs nem virithat
Idálián sem; — ah illy isteni
Alak hogy tud köszivet rejteni?!

PRIMÓCZI SZENT-MIKLÓSY ALOYZ.

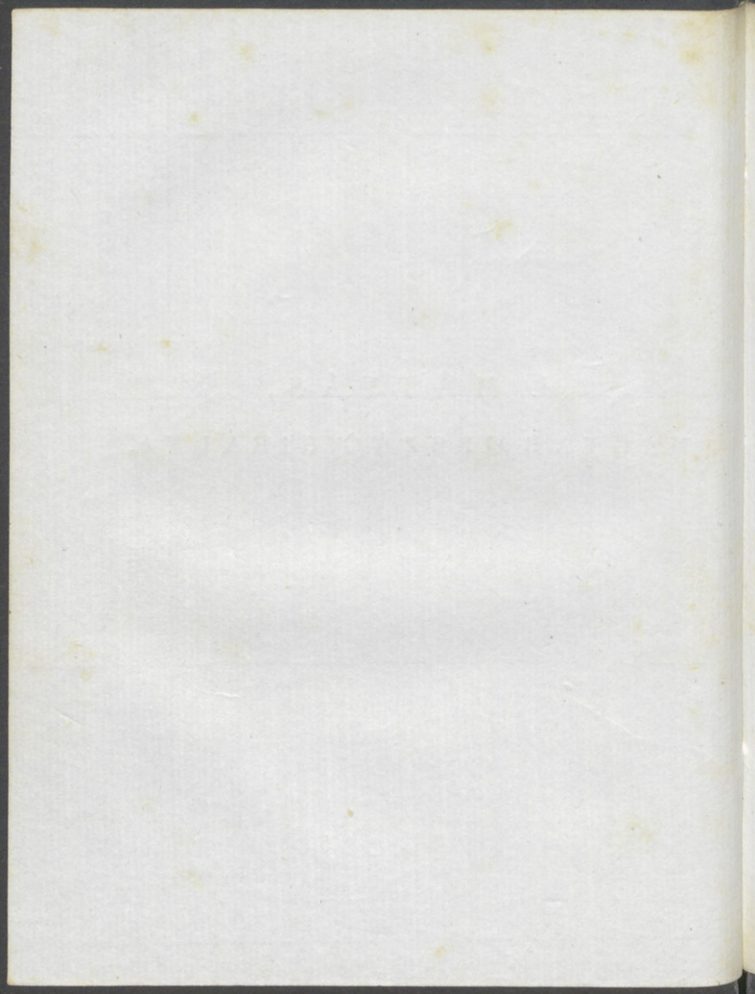
A' CSILLAGOKHOZ.

Göthe után.

Szánlak titeket, szent fényei az égnek!
Szépek vagytok és tisztán ragyogtok,
Fényt lövelltek a' csüggedt hajósra,
'S még sem vesztek bért nagy Isteninktől;
Mert nem ismer kebletek szerelmet.
Ti tartózkodhatatlanul vonattok
A' Hóraktól végig a' nagy égen.
Melly hosszú útát jártatok - meg immár,
A' miolta kedvesem' keblében
Titeket feledlek és az éjfél!

KAZINCZY VERENCZ.

I. M Á T Y Á S,
M A G Y A R O R S Z Á G K I R Á L Y A.

Mikor a' gondolkozó ész a' lefolyt Századok' történetein végig nézve, a' derék és nevezetes Emberek' emlékezeténél megáll: a' szívet mindég valamely kedves, forró tisztelettel és hálával elegyes érzés foglalja-el. Mentől mindennapibb a' tapasztalás, hogy az ember az élet' gondjaitól a' földre szegezve, ritkán tud lelkének és józanokosságának honyjába emelkedni, mentől gyakrabban mutatja a' História, hogy azok is, kiket a' gondviselés magas polczra, ezerek' boldogítása végett állított, az indulatok' 's emberi vágyások' bilincseit lerázni magokról alkalmasok nem voltak: annyival kedvesebben, annyival hathatósabban lepik-meg a' lelket, azon nagyra-termett Igazgatók' képei, kik, ha földi eredeteket, nem is egészen 's mindenben vetkezték-le, csakugyan magas lélekkel, az igazságért buzgón égő szívvvel ruházva-fel, és nemes törekedéssel ajándékozva-meg, mindenütt, hová derült eszekkel pillantanak, a' setétséget oszlatják, meleggel pá-

ros világosságot terjesztenek, 's mint a' millio Világok' örök Alkotójának e' földön méltó személyesei, a' jótételben 's mások' boldogításában tartják legfőbb dicsőségeket. Az ilyen Országlók tették elméjük 's szivek' nagy-voltával igazán magassá azon polczot, melyen a' Fejedelmek több embertársaik felett állanak. Boldog, kinek keblében azon tiszta vágyás felébredhet, hogy kicsi körében is a' jó' elömozdításával, hozzájok hasonló lenni igyekezék!

Ha Nemzetünk' Históriajában semmi történet és környülállás nem lenne, semmi jelenés nem mutatná magát, a' mire minden jó-érzésű Hazafi ártatlanul kevély örömmel nézhet; Mátyásunk egyedül érdemessé tenné azt Tacitus tollára. Mint a' felhőkig nyúló köszikla, a' körülte lévő apróbb hegyek közzül magasán emelkedik-ki, a' deli czédrusfa, a' föld színén maradt bokrokra 's kisebb élőfákra büszkén tekint-le; úgy látjuk Mátyást is, lelkének nagyságával minden életárait maga alatt hagyni, 's a' végetlen bölcseségtől és jóságtól költsönözött fénnnyel, Nemzetére világosságot, áldást, boldogságot deríteni. Legyen bár, éltének itt következő rövid rajzolatja, csak egy gyenge kéz' próbája; a' hazafiúi buzgó háládatos érzésnek, mely

a' nagy Királyt tisztelni kívánta, minden jól-gondolkozó fog valami becsét tulajdonítani.

Mátyás, a' halhatatlan emlékezetű Vitéz Hunyadi János', Magyar Ország Kormányzója' 's Horogszegi Szilágyi Erzsébet' második fija, született Kolozsváron, Erdélyben, 1443b. Mártz. 27dikén. Édes Anyja éppen akkor a' Szilágyból jöve, egy szőlőmives Szász' házához szállott volt az Óvárban, hol fiját a' keresztviz alá, egy Keresztyénné lett Thuz nevű Zsidó tartotta. Hunyadiné néhány esztendeig azután Kolozsvártt maradt. Mint születését, úgy első mivelését is ezen Városnak köszönte Mátyás, mivel itt vitték legelsőben iskolába. Milyen gondot fordítottak nevelésére, abból megtetszik, hogy már gyermekkorában megtanulta a' Deák, Német és Tóth nyelveket, 's tolmácsa volt deáknak nem értő Atyjának, a' Római Udvarból, vagy másunnan jött követekkel, ki ezenkívül levelezését is általa vitte. Ezen gyakorlás, eszének formálására 's gondolkozásának erősítésére sokat tett, 's idején nagy és méltó dolgokkal foglalkodáshoz szoktatta. Tanítója Zrednai Vitéz János volt, ki Olasz Országi Akadémiákban formálta magát, 's a' tudományokban, különösen a' Görög és Római Literaturában szép jártassággal

birt. Vitéz elébb Atyjának Titoknokja, annak közbejárására 1445ben Bihar Vármegye' gyűlésében Várad Püspöknek ajánlatott, mely hivatalban a' Pápa még azon esztendőben megerősítette. Mátyás, a' természettől különbben is eleven, nagyra - termett lelki tehetségekkel 's belátó észszel ajándékozva - meg, ezen derék Nevelőjének útmutatása alatt formálta szivét, 's gazdagította értelmét tudományos ismeretekkel. Örömet hallgatott már gyermekkorában minden beszédet a' nagy Vitézekről; gyönyörködött a' rólok énekelt versekben; 's különösen mikor valami kemény harczot festettek - le előtte, elméjét annyira oda függesztette, hogy észre sem vette, midön kezét lábát úgy mozgatta, mintha a' viadalban maga is részt venne.

Midön 1448ban a' Rigómezei szerencsétlen ütközet után, Atyja a' Szerviai Despota Brankovics György' kezébe esett, a' több feltételek között, melyek szabadságát visszaadták, meg kellett esküvéssel ígérni, hogy fija Mátyás a' Cilleyi Ulrich' még kisdéd leányát Erzsébetet, Brankovics' unokáját, annak idejében feleségül el fogja venni. Az előre tett ígélet, forma szerint való megerősítést kapott 1451ben Végszendrön, Hunyadi János és Brankovics között készült

alkuban, mely szerént az eljegyzésnek 1453ban Dec. 6d. kellett volna véghez-menni, midőn Erzsébet 13dik esztendejébe lépne. El is vitték ötöt jó idején a' Hunyadi Udvarába, hogy ott nevedjen 's a' Magyar nyelvet tanulja; de még az eljegyzésre határozott idő előtt megholt.

Atyjának 1456ban történt halála után, csak hamar, más nem kevésbé fájdalmas keserűségen kellett az ifjú Mátyásnak általmenni. Cilleyi Ulrichnak Nándor-Fejérváron történt megöletése után, a' Király V. László, Temesvárra indulván, Mátyásnak bátyjával Lászlóval, Hunyadiné' látogatására; Mátyás is kiment eleibe Anyjával gyászruhában, bátyjának kegyelmet nyerni. A' Király nem-csak igen kegyesen fogadta, de velek a' gyászt levettette, rokoninak ismerte, 's esküvéssel igézte, hogy soha az Ulrich haláláért bosszút nem áll. Az alattomos irigyek' áskálódási miatt azonban ezen rokonság nem soká tartott. A' Király visszatért 1456 vége felé, Hunyadi Lászlótól kísérve Budára; hol a' Hunyadi ház' ellenségi gyanússá tudták tenni Lászlónak azon ajánlását, hogy Atyja' nyomdokit akarván követni, maga költségén fog egy sereget a' Törökök ellen állítani. Ebből indulva-ki, rábeszéllik az ifjú Királyt, hogy

bátorsága' kedvéért 's bátyja' hűségének zálogául, parancsolja az ifjabb testvért is Budára. Hasztalan volt Szilágyi Erzsébetnek azon előterjesztése, hogy Férjének végrendelése nyilván tiltja, a' két testvérnek egyszerre a' Fejedelem Udvarában mulatni; a' Király parancsolatjának teljesedésbe kellett menni. Mátyás Budára érvén Mártz. 14d. 1457ben, midőn bátyjával együtt a' Várba lovagolna-fel, mind kettőjököt elfogják. Ártatlan testvérének feje Mártz. 16d. hóhér pallsa alatt esett-el. E' gonoszságon felháborodott boszszús indulatok' kitörése, a' Haza' zúgása a' nyilvános háládatlanságon, az ifjú Királyt félelemre indították, ki azon esztendő Jüniusának közepén, Bécsbe szaladott, 's Mátyást is mint foglyot elvitte. Midőn a' Király Podiebrád' tanácsára Prágába ment, lakadalmát tartani; nem egészen egyeznek-meg a' történetírók, valyon, Mátyást Bécsben hagyta é, vagy magával elvitte Prágába? Thuróczi szerint, Bécsben maradt, 's a' Király' halála után érkezett Prágába Podiebrád elintézése szerint, ki vele nagy becsülettel bánt.

Elterjedvén Magyar Országban a' Király' halálának híre, nagy mozgásba jött minden az új választás felett. Több világi és papi Nagyok a'

Hunyadi ház' ellenségi közzül, Budán Országgyűlést hirdettek 1458 Január. 1-jére. Azalatt a' Hunyadiak' részén lévők, különösen az Özvegy' testvére Szilágyi Mihály, semmit se mulattak-el, kivinni az ifjú Mátyás' thronusra emelését. Kedvező hireket terjesztettek-el a' 15 esztendőös Ifjú' szép tulajdoniról, hogy néki a' sziveket megnyerjék, nem szünnén-meg Atyja érdemei' emlékezetét is új elevenségre serkenteni. Özvegyülvén a' Rendek Budán, tanácskozni kezdtek; de a' vokok, több thronusrávagyók közt, meg voltak oszolva. Szilágyi Mihály, előre gyűjtött sereggel, melynek számát 20,000-re teszik, Pesten termett, 's a' Január. 8dikát követett éjjel békagyott Dunán, általment embereivel Budára, honnan az egész Gyűlést szinte erővel általvitte Pestre. Ott ajánlotta nekik Hunyadi Mátyást; de mivel a' dolog ellenkezőkre talált, 's a' tanácskozás több napokig nyult; ezen hosszas vetélkedésre a' Dunán kiállított sereg reá unván, Mátyást egy szájjal Királynak kiáltja. A' kiáltás béhatott a' Gyülésbe, 's minden különböző vélekedéseket elnyomott; kivált mihelyt Szilágyi Mihály esküvéssel ígerte, hogy Mátyás, testvére' haláláért senkin bosszút nem áll. Ekkor köz-egyezéssel Mátyást Ri-

rályoknak ismerik. Szilágyi aláirt egyszersmind az új Király' nevében néhány pontot, melyek szerént kellene neki országolni. Ezek közt volt, hogy Szilágyi 5 esztendeig az Ország' Kormányzója legyen a' Király mellett; hogy a' Király a' Hazát tulajdon seregével és jövedelméből oltalmazza; a' Nemességet csak nagy szükségben szállítsa meg Bandériumaik kiállítására; 's ezután se a' Nemesek se Jobbágyjaik ne tartozzanak adót fizetni 's a' t.

Megesvén a' választás, Podiebrád sietett azt Mátyásnak maga tudtára adni. El is kísérté Strasznitzba Morva Ország szélén, a' Rendek' kívánsága szerént, hol az új Király' tiszteletére rendelt Követség, Anyja' 's Nagy-Bátyja' társágában ötet elfogadta; valamint a' Morava' inenső partjára kiállott Magyar Sereg térdhajtással 's örömkialtással idvezlette. A' váltságpénzt, melyet Podiebrád 40,000 aranyra határozott, Szilágyi Erzsébet 20,000rel pótolta. Mátyás Podiebráddal szövetségre lépven, annak leányát Katalint eljegyzette, oly feltétellel, hogy mig elvehetné, Pozsonyba neveltesse. Febr. 16dikán ért Budára. Esztergomi Érsek Szécsi Dénes, sok más Nagyokkal eleibe - ment köszöntésére.

Általvén az ifjú Király az Országlast, erős

kézzel nyult a' Kormányhoz, 's nyilván kimutatta, hogy nem sok kedve lenne azt másokkal megosztani. Bámulás fogta a' Nagyokat, midön kijelentette, hogy semmi Kormányzóra nem lenne szüksége, 's a' Szilágyitól nevében aláírt pontokat, nem szándékozik úgy teljesíteni, mint eleibe adva vagnak. Különösen mind a' maga házi mind a' Királyi Kincstár úgy ki van ürülve, hogy a' Nemesség' Jobbágyjait, az adó alól felszabadító pontról többé szó se lehetne. Financziáját jó lábra állítani, mindenek felett fő gondja leszsz. Nyolczad napra azért Pünköst után új Ország - gyűlést hirdet, melyen eligazítódik, miket kelljen az említett pontok közzül megtartani, miket nem?

A' Királynak ezen magaviselete nem kevés zűgást okozott az ilyenhez nem szokott Arisztokraták közt, 's a' Kormányzóság mellől elmozdított Szilágyi kezdett részestársakat szerezni. Mátyás ezekre nem ügyelve, ment az egyszer magának kiszabott úton. Intézeti' végrehajtásában nem kevésbé támaszkodott azon környülállásra, hogy vélt apóssát Mártz. 2d. 1458ban Cseh Királyá választották; kinek koronázása Máj. 7dikére lévén határozva, azt Mátyás parancsolatjából, a' tőle, tisztelő követeknek küldött, Vá-

ezi és Györi Püspökök hajtották végre, mivel az Olmützi Érseki-Szék akkor üres volt.

Azon nap, melyen az említett koronázás történt, lépett Mátyás Szilágyival is egyezésre, ki lemondott a' Kormányzósághoz formált jussáról: 's azért pótlásul nyerte egyebek közt, a' Besztercei Grófságot Erdélyben. Ekkor-tájban vette által Szerviát is, az ő nevében a' Pápa Követje, melyet a' Brankovics György' és fijának Lázárnak egymást hamar követett halálok után, az utolsó' özvegye a' Római Szék' kezére bizott.

A' Püsköst utáni Pesti Ország-gyűlés' végzései bizonyoságot tesznek Mátyásnak igazgatásra termett lelkéről. Azoknak elején ki volt téve, hogy ő, mint megelőzőji, thronusát az Isten akaratjának 's az Ország' köz egyezésének köszöni. A' Szilágyitól ígért pontok helyett újak készültek, kedvezőbbek a' Királyi hatalomnak 's tekintetnek. Ezek kezeit szabadabbá tették a' katonaság' kiállításában, a' Nemesség' felültetésében, a világi hivatalok' osztogatásában; a' neki szánt jövedelmeket többre 's szorosabban meghatározták: 's végre felsőségi jussát az Anyaszentegyházra 's papi hivatalokra nézve fenntartották.

Az igazgatás' jobb lábára állításával foglalja

toskodó Király' figyelmét azonban külső 's belső zivatarok vonták magokra, melyeknek lecsilapításától függött thronusa' csendessége 's Országá' boldogsága; de azoknak elnyomása állhatatosságot 's nem közönséges lelki erőt kívánt. A' hatalmas Cseh Vezér Jiskra, kit még Albert' özvegye Erzsébet hívott az Országba, számos zsoldosaival Felső Magyar Orzágnak nem kis részét tartotta függésben. Jiskra nem egyezett meg a' Mátyás választásában, 's Lengyel Király Kazimirt ösztönözte, feleségének, V. László testvér nénjének jussát a' Magyar Koronához fenntartani. Kazimir elfoglalva más háborútól, nyilván ahoz nem sok kedvet mutatott, de titkon segítséget ígért. Mig Mátyás Jiskra lecsendesítésére fordította minden gondját, kedvetlenül értette, hogy Nagy-Bátyja indulatosságával Erdélyben zendülést okozott. Szilágyi bé akarván ülni a' Besztercei Grófságba, a' Polgárok' részéről ellentállásra talált. Megboszszankodván erőszakhoz nyult, 's a' Szászokkal kegyetlenül bánt, kik ellene felköltek és seregével szembe szállottak. Erre a' Király az Alföldre sietett, 's Szegedre idézett bátyját, fogva Világosvárra, küldötte, sőt némelyek szerint még is ölette volna a' Pápa Követje' közbejövetele nélkül. —

Ha szinte a' Szilágyi vad magaviselete nem menthető is; csakugyan az ifjú Király' hevessége sem érdemel dicséretet. — Ez megesvén, Mátyás Jiskrát is szerencsésen megnyerte Podiebrád' közbejárására, 's vele 1462ben végalkura lépett, ki, Cseh társaival együtt hűségére esküdött.

Hatalmasabb ellensége volt Mátyásnak Német Császár 's Ausztriai Fő Herczeg III. Fridrik, mint középpontja az országlása ellen zúgó Nagyoktól támasztott belső villongásoknak. Mátyás, Szilágyival való bánásában eléggé megmutatván, milyen szemmel nézze az Oligárchákat, azokat felboszszantotta, kik fel is tették magokban az ifjú Király megzabolázását, 's megegyeztek, ötöt a' thrónusról levetni. Fejei az özszeesküvésnek Nádor Ispán Gara László, 's Erdélyi Vajda Újlaki Miklós voltak. Tudósíttatván a' Király alattomos intézeteikről, elvégezte gyakorlásba venni a' Pesti Ország-gyűlés által nyert hatalmát a' hivatalok' osztogatásában, melyel példát tegyen az engedelmességet 's tiszteletet tőle megtagadókon. E' végre kitette az említett Nagyokat részestársaikkal együtt fő tisztségekből, 's olyakat nevezett helyekbe, kiknek hűségéről bizonyos volt. Ezek' társaságában Ország-gyűlést tartott Szegeден 1458, Dec. 6dikán. Ennek végzései is a'

katonáskodás' elrendelését, Bandériumok' kiállítását 's a' t. tárgyzták; melyekben ha némely megszorításokra bé kellett is Mátyásnak szemeit hunyni, fő célját elérte általok, hogy több 's nagyobb hatalom jutott kezébe, tekintetének 's koronája' fényjének fenntartására. Ezen Diétán rendelődött az is, hogy minden birtokos Nemesek, hűsz fizető Jobbágytól, egy jól felkészült lovast tartozzanak állítani, 's úgy menni hadba. Ezt hiszik a' hűszár név' eredetének. A' Rendek egyszersmind III. Fridrik ellen háborút végeztek a' Korona' eltartóztatásáért, melyet még 1440ben V. László' anyjától kerített kezéhez. Mind ezek megesvén, Mátyás seregeket gyűjtött, 's Budára hívta a' hozzá hűséges Nagyokat, kiket új esküvéssel lekötelezett; 's részéről megígérte, hogy az Ország' törvényein egyezések nélkül semmit se változtat.

Míg Mátyás hatalma' 's az Ország nyugodalma' megerősítésén dolgozott, az öszveesküdtek Fridriket Neustadtban Febr. 17d. 1459ben Királynak kiáltják, 's ott Mártz. 4dikén meg is koronázzák. Következése ennek hazafi vérontás lett. Mátyás a' pártosok ellen küldötte Rozgóni Sebestyén 's Nagy Simon vezéreit, kik azokkal Körmendnél Vas Vármegyében szembe

szállottak, de szerentsétlenül; míg-nem Mátyás a' tartalék - sereggel segítségekre teremvén, az ellenség' seregét megfutamtatta, 's általjánában mint bátor katona, derék hadvezér úgy mutatta magát. Nagy - lelkülég meg is bocsátott, az ütközet' elején kötelességeknek nem minden részben eleget tett katonáinak, kik szégyenlve hibájakat, önként büntetéseket kérték. — Kár hogy ezen ütközetről kevesek datumaink: még a' napját sem tudják, valamint előadásában se egyeznek Történetiróink. — Látván azonban Mátyás, hogy czéljának erővel kivitele még több hazafi vérbe kerül; az öszveesküdteknek közönséges bocsánatot hirdettetett, mihelyt engedelmességre térnek. Ezen ajánlás foganatos volt. Gara, első a' Király részére állásban, a' Nádori hivatalt visszanyerte. Újlaki, 's a' több pártosok követték példáját.

A' Mátyás ereje ezek által nem keveset nevedkdvén, időt nyert, figyelmét külső tárgyakra is fordítani. Szerviában nyughatatlanságok ütöttek ki, melyeknek lecsendesítésére katonaságot küldött; Végszendröbe Magyar örzösereget tett, 's Thomasevicset, a' Római Katholika hithez hajlásáért, Szerviai Despotának nevezte. Megbékélt Szilágyival is, kivel T. Várkonyban ta-

lálkozott, 's reábizta a' Fő-Vezérséget a' Szer-
viát háborgató Törökök ellen; ki eleinte sze-
rencsés is volt, de később az ellenség' kezébe
esvén, Constantzinápolyban feje vétetett 1460-
ban. Szervia szinte egészen a' Törökök' hatal-
mába jutott, 's a' Thomasevics árulása által a'
Végszendrői Magyar őrzőserég kéntelen volt ma-
gát fogságra adni. Thomasevics a' Bozniai Kí-
rályságra vágyott, melybe béülvén, a' Pápa egye-
zésével meg is koronáztatta magát 1461ben. Má-
tyást ez nagy bosszszankodásra indította.

Ily' állapotban óhajtani lehetett, hogy a' Fri-
drík 's Mátyás közt, az Ország' tetemes kárára
tartó villongásoknak vége szakadjon. A' Római
Pápa II Pius tanácsára azt munkába is vették
's előre fegyverszünést kötöttek, melyet azután
több versen megújítottak. Mátyás azalatt öszve-
jött Trencsinben Podiebráddal, hol abban egyez-
tek-meg, hogy Szilágyi Erzsébet vegye-által
1461ben fija' jegyesét, 's a' házasságot két eszten-
dő mulva hajtsák-végre. Több közbe jött kör-
nyülállások után megkészült 1462ben Mátyás és
Fridrik közt a' békesség, melynek a' Császár
Neustadtban, a' Magyar Követek Sopronyban ir-
ták-alá neveket. E' szerént Mátyás Magyar Or-
szág' birtokában maradt; de Fridrik is meg-

tartotta Sopronyon kívül, a' kezében lévő vára-
kat 's erősségeket, melyeket még V. László'
anyjától kapott; továbbá, ha Mátyás mag nél-
kül halna-meg, a' Magyar Korona Fridrikre,
vagy örökösire szálljon; a' Korona' visszavál-
tásáért az Ország Fridriknek 60,000 aranyat fi-
zessen.

Mátyás Budára, Apr. végére 1462ben Or-
szág-gyűlést hirdetett, részint a' békesség pont-
jai' megerősítéséért, részint a' Thomasevics dol-
gának megmozdítása végett; de a' Pápa' közbe-
járására ezen felhagyott, sőt még Követjeit is
elfogadta. Ezen Gyűlésen, hol a' Nemesség' ha-
zaszeretete igen szép formában jelent-meg, a'
Fridrikkel kötött békességet kihirdették; a' Ko-
rona' váltságát közakarattal magokra vállalták,
a' nélkül hogy annak jövendőre kötelező ereje
legyen a' Nemességtől adót kívánni; Thomase-
vicset megismerték Bozniai Királynak, ha Magyar
Országának barátja marad. A' több végzések a'
Király' tekintetének 's Ország' csendességének
megerősítését tárgyalták; a' Felsőgsértés' esetit
határozták-meg; a' világi 's papi Törvényszékek-
nél előforduló perek között választást tettek;
's a' t.

Eloszolyán a' Rendeik, az a' hir érkezik Bu-

dára, hogy az egész Török Sereg Oláhországba bérontott, 's annak Vajdája Wlad Drakul Erdélybe volt kénytelen szaladni. A' Király maga Erdélybe ment, 's Sept. 17d. 1460ban Tordán volt, de a' Törökök ekkor már vissza-vonták magokat Oláhországból, hova más Radul nevű Vajdát tettek, kit Mátyás az Ország' kérésére megerősített; Gróf Szent-Györgyi Jánost pedig Erdélyi Vajdává nevezte. Viszszatérvén Budára, házasságát Podiebrád Katalinnal végrehajtotta.

A' Törökök azalatt Bozniát elfoglalták 's Thomasevicset fogva elhurczolták. Mátyás Tolnára Ország-gyűlést hirdetett, hol a' Nemesség' felkelését nem eszközölhette ugyan ki; de Seregek' gyűjthetésére nyert bizonyos adókat. A' Korona' elhozására is Fridriktől itt neveztek két Biztost, kik azt Júl. 19d. 1463ban által-vették, minekutána szinte 24 esztendeig az Országon kívül volt. Ámbár ekkor semmi nem állott a' Király' útjában magát megkoronáztatni, csakugyan addig azt nem akarta tenni, míg a' Törököt meg nem alázza. Egyforma szerencsével 's dicsőséggel folytatta Mátyás ezen háborút. Az ellenséget visszanyomta; a' fő-várost Jáiczát más 30 várrakkal, ostrommal megvette, 's Dec. végéig

1463ban csak-nem az egész Országot hatalma alá hajtotta, melynek Kormányzójává Z á p o l y a I m r é t nevezte. De ezen táborozás alatt szívért fájdalmas csapás érte, mert ifjú feleségének, gyermekágyban, halála történt. — Győzedelmesen visszatérvén, 1464ben Mártz. 29dikén nagyobb fénnel és dicsőséggel tette Székes-Fejérváron a' Koronát fejére. Ezen koronázást ketős követség tisztelte, a' Velentzei Reszpublica' s Francia Király XI Lajos' részéről. Az utóbbi, mely Cseh Országon jött keresztül, Mátyásnak különböző nyilatkozatásokat s ajánlásokat tett; a' miket Podiebrád sugott nagy részént fölébe. Mátyás ezekre adott ügyes feleletivel magát nagyeszű s mélybelátású Diplomatikusnak lenni bizonyította. Az ekkor tartott Ország-gyűlésnek végzési leginkább a' törvény folyásának a' Királytól függetlenné-tételét s a' pénz becsének jobbitását tárgyasták. Ezután több előmozdítások közt, Nevelőjét Vitéz Jánost Bihar Vármegyei Fő Ispánná tette, 1465ben az Esztergomi Érseki Székre emelte s Fő Cancellariusává nevezte.

Ha itt megállapodva visszapillantunk Mátyás' uralkodásának öt első esztendejére, nem lehet elnyomni a' bámulás' és tisztelet' keblünk-

ben emelkedő érzését. Az ifjú Fejedelem, ki alig lépett-ki a' gyermeki esztendőkből, nem csak több ellene felkölt belső lázzaadokat hallgattat-el 's térit kötelességekre; de két hatalmas, koronáját fenyegető külső ellenséget is alázmeg. Egyik ellen jussát a' Nemzettől nyert thronushoz erős kézzel fenntartja; másikat verve kergeti-el Országá' határáról, melyet két nevezetes tartománnyal nevel, egyiket egészen meghódoltatván, másikat magától függésbe tévén. Mind ezek mellett nem mulasztja-el az Ország' belső igazgatását, a' financia' állapotját, igazság' 's törvények' kiszolgáltatását jobbitni; a' hatalmában osztozni akaró kevély alattvalókat visszaszarezzenti; a' Királyi tekintetnek új fényt, méltóságot ad, 's végre megmutatja, hogy a' valódi lelki erővel bíró Fejedelem, az Arisztokratáknak úgy is inkább fennakasztó közbejövetele nélkül, alkalmas a' közjót dicsőséggel előmozdítani. Bajosan lehetne a' História' egész mezején e' mellé tehető jelenést találni! —

Ezek után Mátyás, kivéven egy kevés háborittatását Bozniában a' Törökök által, tovább két esztendőnél békességben uralkodott, 's figyelmét azon nemes czélra fordította, mimódon hozza elevenségbe és virágoztassa az Országban

a' tudományokat. Meghalván 1465ben II Pius Pápa, helyébe II Pált választották; a' kihez küldött tisztelő Követségre bizott több tárgyak közt volt, a' Pápa jóváhagyásának megnyerése egy Univerzitas' felállítására a' Bolognai' mustája szerént, mind a' négy Facultással, melyben Vallás - Törvény - Orvostudomány 's Filozófia tanítódjon; az egésznek igazgatása pedig Cancellarius Vitézre legyen bizva. Ezen Követségben volt a' híres Janus Pannonius, akkor Pécsi Püspök 's Vitéznek rokona. — A' Pápa még azon esztendőben egyezését adta, melyről szöllő levélben az Univerzitas ilyen név alatt említődik: *Studium Generale secundum quatuor Facultates*; — Közönséges Tanító-Intézet a' négy Facultás szerént. Helye ezen Intézetnek Istropolis volt, mely név alatt a' közönségesebb vélekedés szerént Pozsonyt értik. De sem e' pontban, sem az egész Akadémia' mivoltának előadásában Történetiróink nem egyeznek. Folyamatban, sőt virágzásban voltak benne a' tudományok, 's Mátyásnak adakozása 's pártfogása több külföldi Tudósokat gyűjött oda, kik annak valóságos diszére voltak, mint Müller János Franconiai Königsbergből, akkor leghíresebb Mathematicus és Astronomus. Szán-

dékozott Mátyás a' Zsigmondtól Budán 1388ban fundált, de alászállott Akadémiának is nagyobb kiterjedést adni, 's a' Duna mellett oly' tágas épületet állítani-fel, melyben 40,000 tanuló megférjen; de hamar halála meggátolta közhasznú 's magas lélekből jött szándéka' kivitelét.

Mátyás a' tudományok' gyarapítását tárgyazo nemes foglalatosságát még el sem végezhetette, midőn 1467ben kettős villongás, az Erdélyi zenebona és Moldova elpartolása figyelmét másfelé vonta. Az első azon okból eredett, mivel az Ország sokallotta az adót, melyet Mátyás' gyarkori hadakozásai miatt kellett fizetni. A' Király 1467 elején tartott Budán egy Ország-gyűlést, melyen jövedelmének több okokból esett csökkenéséért az adózás' módjában bizonyos változásokat sürgetett, 's a' harminczad' jobb lábra állítását kívánta, mivel hibás elrendeléséért sokan kihuzták eddig alóla magokat. Mind a' kettőre nézve meg lett akarátja, különösen az addigi harminczadot eltörölvén, helyébe Koronavám név alatt újat állítottak, 's azt egészen a' Király' tetszésére bízták. Ezen Ország-gyűlés bizonyosan egy a' legnevezetesebbek közzül, melyeket valaha a' Magyar földön tartottak, és Mátyás' belátó 's reformáló eszéről igen szép bi-

zonságot teszen. De midőn annak végzéseit teljesítésbe venni, 's a' dologhoz szokott erős kézzel akart nyulni; több ellentállásra talált. Azok közt, az Erdélyi éppen ez okból történt mozgások legkeményebbek voltak. Indítója ezeknek Veres Benedek volt, kinek ösztönözéséből az Erdélyiek Mátyás' hűségétől elszakadtak, 's Vajdájokat Gróf Szent-Györgyi Jánost a' Királyi név' felvételére erőltették. Mátyásnak ez jókor értésére esvén, 40,000 emberrel Erdélybe tette; a' pártosok közzül, kiket kézre kerithetett, iszonyú kegyetlenséggel ölette-meg. Veres Benedek jó - előre Lengyel Országba vette magát. Mátyás Erdélyből Nov. végén Moldovába sietett, melynek Vajdája István, tőle a' Törökhöz hajlott. Ezen dolgában is czélt ért, mert némely városok' elfoglalása után az Országot engedelmességre térítette. De midőn Moldova - Bányán mulatna, egy éjjel táborára ütöttek a' Moldovaiak, kik ellen bár vitézül 's szerencsésen oltalmazta magát, a' hátán nyíllal megsebesítették. Viszszatérvén innen 1468 elején, Tordán személyesen tartott egy Erdélyi Diétát, melynek némely végzései az odavaló Nemesség' fenytésére 's megalázására czéloztak. Itt Mol-

dovai Követek is voltak jelen, István részéről, kik Urok' nevében Mátyásnak hódoltak.

Mátyás még azon esztendőben nem-csak igazságtalan, de Országa' valódi hasznával egészen ellenkező háborúhoz fogott. A' dolog már az előtt való esztendőben készült titokban; de nyilvános kiütése több okok miatt ez időpontig haladt. — A' Római Udvar régen neheztelt Podiebrádra a' Hussiták' értelméhez hajlásáért; Királya létét se nézte soha jó szemmel, sőt II Pál, még 1465ben az Ekklezsia kebeléből kivetette 's jobbagyjait feloldozta a' néki tartozó hűség alól. Ennek végrehajtását a' Német Császárra bizta a' Pápa, de a' ki azt több színlett okokkal leráozván magáról, II Pál Mátyáshoz folyamodott, 's ő ajánlása előtt nem dugta-bé füleit, különösen a' Vitéz tanácsára, ki azonban e' dologban inkább Theologus, mint a' Status' intereszszéjét felfogó Politikus volt. III Fridrik sem mulattael Mátyást késztetni, a' Cseh Királyságba beállítás' ígéretével, melyel arra nézett, hogy öszvevesztvén a' két Királyt, maga annak idejében a' zavarban halászhasson. Mátyás a' mondott esztendő Aprilise' 8dikán izent Podiebrádnak hadat, mely alkalmatossággal kijelentette „hogy bár kedvetlenül teszi is ezen lépést jóltévője 's apóssa

ellen, de a közönséges haszon felyül van minden magános tekinteten." A háború inkább egyes várak ostromlásában állott; az öszveesapást és ütközetet mind a két fél kerülte, mivel a Cseh a Magyar lovasságtól, a Magyarok az öszveszorított és sűrű rendben álló Cseh gyalogságtól egyaránt féltek. Kétszeri egybetalálkozása 's beszélgetése Podiebrádnak Mátyással, semmi kívánt célra nem vitt. Mátyás éppen Spielberget egy szélerősséget vett-körül ostrommal, melyet midőn hosszasan nyulni látta, Pozsonyba viszszatért, 's oda Sept. 8dikára 1468ban Országgyűlést hirdet. Ott a Rendek megegyeztek egy rendkívülvaló adó' fizetésében. Febr. 13d. 1469b. feladta magát Spielberg, 's ez utat nyitott Mátyásnak a Cseh Országba törésre. Apr. 7d. újra öszvejött a két Király Olmücz és Sternberg közt, hol a Pápa Követjeinek ingerlése nélkül meg is egyeztek volna. Még elkísérte a Podiebrád két fija Olmüczbe Mátyást, hol az említett Követek reá estek, hogy a két Herczeget ne ereszszaviszsa; de használja a jó alkalmatosságot célja' kivitelére. Boszszankodva parancsolta nekik a Király, kiméljék ezentúl ily alacson tanácsal, 's a Herczegeket minden bántódás nélkül haza küldötte. A' mellett hogy a Pápa Követjei nem szün-

tek a' két Király közt az ellenségeskedés' tüzet éleszteti, egy környüállás minden szép úton egyezést lehetlenné tett. — Mátyást, ki Szi-léziát 's Morvát elfoglalta, Mártz. 8d. 1469ben Olmüczben Cseh Királynak kiáltotta a' Rendek' Római Catholicus része, 's Brünben azután meg is koronázták. Mátyás onnan Május' 26d. Breszlau-ba ment, hol a' Rendek Uroknak ismerték 's hódoltak neki. — Itt mulatásának köszöni lételét Korvinus János, a' Breszlai Polgármester Krebs' leányától való természetes fija. — Cseh Ország azonban még is a' Podiebrád kezében maradt, ki nem akarta vejének igazságtalan báná-sát büntetetlen hagyni, 's látván hogy erővel sem mire sem mehet, azt a' Cseh koronától más úton végképpen elejtette. A' Rendek' nagyobb része hozzá hívnek maradván, azoknak javaslására, következőjének Lengyel Király Kazimir' nagyobb fiját Ulászlót választották. Mátyást ez annyira boszszantotta, hogy a' háború folytatásá-ra 1469 végén Budán Ország-gyűlést tartott, a' Rendektől új segédpénzt kérni. Főbb kívánsága bételjesedett ugyan, de a' Rendek nyilván ki-mutatták, mely örömet néznék a' külömben is nem czélerányos hadakozás' bevégzését. Mind e' mellett Mátyás jelét adta, hogy ellenségével

is nyilván 's egyenes úton szeret bánni. — Midőn 1470 ben Cremsiernél mind kettőjök' tábora egymással szembe állott, Mátyás tudósította Podiebrádot egy alatvalójának fekete szándékaról, ki őtet méreggel szándékozott elveszteni. Podiebrádnak 1471ben történt halála után a' Cseh Rendeek Ulászlót újra Királyoknak választják, 's hirtelen Prágába hiva; meg is koronázták. Mátyás ezt megértvén, bizonytalan volt, mihez fogjon. Nem tarthatván hirtelen Ország-gyűlést; a' Praelatusoktól nagy summa segédpénzt kívánt, melybe egyedül Vitéz 7000 forintot fizetett. Ezzel Morvába ment, hogy a' Cseh Országi dolgokat, onnan igazítsa, 's méltatlanságát azzal kívánta boszszulni, hogy Cseh Ország' határát tüzzel vassal pusztította, a' Cseh Királyi czimet forma szerént felvette, 's azt Május' 28d. Igláuban, a' Pápa megerősítésénél fogva is törvényesnek lenni hirdette. Így háborúnak kellett köztte 's Ulászló közt a' dolgot eligazítani.

De míg Mátyás idegen koronák után kapkodott, kevés hijján szinte a' magáét is elvesztette. Midőn Ulászló ellen készülne Sziléziából, Kazimir, annak testvér öccse 20,000 emberrel Magyar Országra jött azon biztában, hogy azt fegyveres erő nélkül fogja találni a' Király' tá-

vollétében. Mátyás azonban megelőzte 's 1471 Augusztusában Budán termett, hol Ország-gyűlést tartott 's a' Rendek' minden ellentmondása mellett is zsöldossai' fizetésére új adót határozott, t. i. minden portától 80 ezüst dénárt; de a' miről a' Diéta' végzéseiben említés nem tevődött a' dolog' minden törvényes színének elkerüléséért. Kazimir se késett Magyar Ország felé indulni, Mátyáshoz elébb Krakkóból egy levelet küldvén, melyben ötet a' Nemzetre tolt Királynak nevezi. Segitette ezen céljában egy Mátyás ellen formált titkos öszveesküvés, melynek feje legbiztosabb embere, Vitéz János volt, ki a' sok adózásra ráunt Nemesség' és Papság' ösztönözéséből ígérte a' Lengyel Herczegnek, hogy részére áll, 's mint Esztergomi Érsek meg is koronázza. Kazimir ennél fogva be is jött Magyar Országra 's Egeren és Szikszón keresztülmenve Hatvannál állapotodott-meg. Nem kevés bámulás fogta, midőn a' Rákos mezején egybegyült 's reá várakozó Nemesség helyett, Mátyás' 16,000 emberből álló seregére bökkent. Mint-hogy ezzel szembe szállani tanácsosnak nem tartotta, oldalfélt eltért 's Nyitrának vette útját, hova Mátyás nyomba követvén, a' Várat körülvette, melyből maga Kazimir is nagy bajjal tu-

dott kiszökni. Ezen környülállás gyengítette, de nem egészen törte-meg a' Lengyelek' nyakaságát, kik azután is több versen sok alkalmatlanságot szereztek a' Királynak.

A' dolgok' ezen állásában, semmi Mátyásnak a' Vitéz' ellene tett áskálódásinál nehezebben nem esett. 1471 végén a' Pápa Követje R o b o r e l l a' közbejárására az egyesség köztök helyreállott volna, midőn a' Lengyelek' makaccsága a' Királyt, ki azt Vitéz részes-társainak tulajdonította, ellene újra felboszszantotta. A' következő 1472 elején ötet Budára idézvén, fogva Visegrádra küldötte, honnan hamar kieresztette ugyan, de csak fogsága' helyét változtatta. Vitéz a' nem egészen érdemlett bánás' sulya alatt lerokadva, azon esztendő Augusztusa' 8kán megholt. Mátyás, haragját annak öccsére Jánus Pannoniusra is kiterjesztette, ki csak futás által menekedett-meg Vitéz' sorsától. Zágrábon vonta-meg magát, hol bátyja után kevés időre megholt. Akármely nagy is Mátyás mint Fejedelem, ki idején felyülemelkedett, e' dologban, a' legszelidebb ítélet is nem öldozhatja-fel a' háládatlanság' vádja alól, 's ha szinte a' tartozásáról elfelejtkező Vitézt se lehet menteni, Király nevendékjétől több kiméllést 's tekintetet várhatott

volna. Mennyivel szebb fényben állana nagy Királyunk, ha nemes indulattal megbocsátva Nevelőjének a' botlásért, szép példáját adta volna lelki erejének, melyel a' gyengéséget az igazi érdemtől megkülömböztetni, 's a' nem mindég helyén álló szoros igazságot szive' melegebb érzéséhez just formáló felsőbb kötelességeknek alárendelni tudja. Mátyás, a' Vitéz' és Janus Pannoni'us' halálával megüresült Esztergomi Érseki 's Pécsi Püspöki székeket az Erdélyivel együtt külföldieknek adta, kik egyébaránt is nem lévén főrangúak, mint teremtményjei, mindenben tőle függöttek. Ez általjában néki más hivatalokra nézve is kedvelt politikája volt. Esztergomi Érsek-ké Breszlai Flans János t emelte, ki ugyancsak általa lett azelőtt Egri Püspökké. Ezekután a' Király 1474 vége felé több villongás és közbejött környülállás után, a' Lengyelekkel harmadfel esztendei fegyverszünésre lépett, mely által minden tett hódolásokat egymásnak költsönösön vissza-adtak. Könnyebbülvén ez által a' hadakozás' terhe Mátyáson, házasságról kezdett gondolkozni, minekutána özvegységben 12 esztendőnél többet töltött. Választása, Nápolyi 's Arragóniai Király Ferdinánd', Beatrix leányára esett, kinek megkérésére 1475 végén 700 pompás lovasoktól

kisért Követséget küldött, melynek feje Rudolf, Breszlai Püspök volt. A' Követség egy darabig mulatván Nápolyban, 1476ban Septemberben, Magyar Ország felé indult. Mátyás a' lakodalmat, 's Koronázást fényesen szándékozott fenntartani, mi végre rendkívülvaló készüléteket tétetett, 's Székes - Fejérvárra Ország - gyűlést hirdetett, hol a' Koronázás Dec. 12kén több külföldi tisztelő Követségek' jelenlétében esett-meg, az esketés és egybekelés pedig csakhamar azután Budán. Sok innep 's bajnoki gyakorlás dicsoította a' Király' házasságát. Mátyásnak érdeemes anyja látta még szerencsés öregségben fija' második hitvesét. Nevezetes, hogy Mátyás ezen innepi pompákon Német köntösben jelent-meg, hihetősen azon czélból, hogy egykor Német Császár lehessen. De nem élt szerencsésen ezen feleségével, ki nyughatatlan eszű, 's alattomos mesterkedésekre hajlandó volt.

Hogy III. Fridriknek a' Mátyás házassága nem tetszett, azzal is bizonyította, hogy a' lakodalomra, ámbár hiva volt, el se ment 's oda személyessét se küldötte. Sőt az alatt béütött Magyar Országgra 's annak felsőbb városait pusztította. Ennek következése hadizenés lett a' Mátyás részéről, melyet ő, bémenvén 1477ben se-

regével Ausztriába, szerencsésen is folytatott 's a' Fő Herczezségnek nagy részét elfoglalta. Korneuburgból Febr. 13dikára Ország-gyűlést hirdetett Budára, hol a' Rendek új segédpénzt voltak kénytelenek adni, t. i. öt esztendőre minden portától egy forintot, a' miért kárpótlásul némely más terhek, mint a' felkelés alól, huzták-ki magokat, kivévén azon esetet, ha az ellenség a' Hazára rontana. A' háború ezek alatt a' Cseh Királlyal is változó szerencsével folyt, mig-nem végre 1479ben Júl. 21dikén Breszlauban végképpen békességet kötöttek. Cseh Ország az Ulászló birtokában, Morva, Szilézia 's Luzátzia Mátyásnál maradt. Fridrikkel is békességre lépett Korneuburgban Dec. 1-jén, 's Ausztriát néki visszaadta.

Még végét sem érheté egészen a' Fridrikkel folytatott háborúnak, midőn fegyverét másfelé volt kénytelen fordítani. A' Törökök Vég-szendrőből béütöttek Oláh Országba 's onnan Erdélybe, hol Ali-Bég vezérlése alatt szinte Gyula-Fejérvárig előnyomultak. Erdélyi Vajda Báthori István hirtelen sereget gyűjtött 's eleibek menvén, megütközött Szászváros mellett a' Kenyérmezején, Oct. 13d. 1479ben, hol Temesi Gróf Kinizsi Pál segítségére érkez-

vén, fényes győzedelmet nyertek, melyért Mátyás az egész Országban hálaadó innepet parancsolt tartatni. A' Törökök nagy veszteséssel szaladtak - vissza 's egész táborok a' győzedelmesek' ragadományja lett.

Kévéssel azután a' Fridrikkel kötött békeség felbomlott, ki annak pontjait nem minden részben teljesítette. 1480ban Jan. 2dikán izent Mátyás neki hadat, mely eleinte lassan folyt, mivel Fridriknek mint gyengébb félnek, nyilván szembeszállás helyett, inkább maga-oltalmazásáról kellett gondolkozni. Azomban a' Törökök is 1481 végén nyughatatlanították Alsó Magyar Országot. Fenyítésekre Kinizsit küldötte a' Király, ki is Szerviába béütvén, az ottani Basán nagy győzedelmet nyert, és sok ezer foglyokkal tért a' Bánátba vissza. A' Fridrikkel kezdett háborúban is szerencsés volt Mátyás, ámbár az némely apró csatázásokon kívül semmi nevezetes következással nem folyt. Ennek főbb oka a' Fridriktől titkon megnyert Királyné volt, ki nem szünt férjét békességre késztetni, 's hízelkedve kedvét keresni, hogy egyebekben is szavára ügyeljen. Különösen midőn 1484ben Beatrix abban célját érte, hogy Cancellárius 's Kalocsai Érsek Várdai Pétert, a' Király' legügyesebb Minisz-

terét 's biztosát nem - csak megbuktatta, de férjét ellene annyira fel tudta boszszantani, hogy hűséges szolgáját méltatlan fogságra tétette; atól fogva Mátyás észrevehetetlenül felesége' kelepczéjébe esett, 's az ezt eszköznek felvett Nagyok, ravaszul akartak általa minden alkalmatosságot használni, céljaik' kivitelére. Éppen ez a' rész dolgozott titokban Mátyás' kedvelt gondolatjának elrontásán is, ki, nem lévén Beatrixtól semmi maradéka, János fiját kívánta következőjének nevezni 's arra a' Rendek' egyezését megnyerni. Azalatt a' háború Fridrikkel elhatározó fordulást kapott, mert látván Mátyás, hogy kétszin ellenségével állandó békességre nem léphet, nagyobb tüzzel fogott annak megalázásához, 's Bécsset ostrommal vette - körül. Ez több hónapi békerítés után 1485, Jún. 1-jén feladta magát, melybe Mátyás más nap tartotta bemenetelét, 's az Ausztriai Rendeket egybegyűjtván, eleikbe törvényt szabott. A' Fő Város elesésével egész Ausztria, Styria, Carinthia 's Carniolia a' győzedelmes Magyar Király' kezébe esett. Bécsben az Universzítás' Profeszszorait a' Sz. István Templomában mutatták - bé a' Királynak, ki azokat kegyesen fogadta 's nekik oltalmát ígérte. Viszszamenyén Magyar Országára, újra azzal fogla-

latoskodott, mi módon érhesse célját János fiára nézve, 's e' végre volt intézve az 1485 végén 's 1486 elején tartott Budai Diétától hozott nevezetes törvény, mely a' Nádor -Ispáni hivatalnak nagyobb fényt 's tekintetet, több hatalmat 's kötelességeinek szélesebb kört adott; hogy ezen méltóságot majd bizott emberének adván, az, fiának thronusra emelésén szabadabban 's nagyobb befolyással dolgozhasson. Ezen Gyűlésen a' Király' nyilván kifejezett akaratjára, hogy Népével éreztetni akarja ezen jótéteményt, mint emlékezetes, úgy czélerányos rendelkezéseket tettek az igazság' 's törvény' egyenes és serény kiszolgáltatására. Az addig szokott rendkívülváló Törvényszékeket a' vétkesek' büntetésére, a' kettősviadal' törvényes erejével együtt, eltörölték; Vármegyei rendes Törvényszékeket állítottak, melyek tészik jobbára a' mostaniaknak talpkövét; meghatározták azon eseteket, melyek az Ország' Fő Törvényszéke, 's azokat, melyek a' Király eleibe tartoznak; a' parasztok jussát a' költözködés' tökéletes szabadságára nézve megerősítették. Ezen Diéta' fontos végzéseit már akkor nyomtatásban kiadni szükségesnek látták. Csak ezen egy országglói cselekedete megszerzné Mátyásunknak a' Nagy nevet. — Reméll-

vén, hogy fíjára való kinézései könnyebben megvalóságosulhatnak, megkérette neki Majlándi Herczeg Galeazzo leányát Blankát, hol kedvező feleletet is nyert azon esetre, ha János bizonyosan következője lenne. Viszszatérvén Bécsbe 1489 végén, magát Ausztria' birtokában tökéletesen megerősíteni, ott 1490ben Apr. 6dikán, 47 esztendő korában, megholt, mint közönségesen állitják gutaütésben, melyet hirtelen-haragra-gerjedése okozott: minekutána nem kisebb fénnel mint dicsőséggel 32 esztendeig uralkodott. — Testét a' Dunán vitték - le Komáromig, honnan nagy gyászpompával Székes-Fejérváron a' Királyok' temetőboltjába elhelyeztették. A' Nemzet' méltó bánatja kísérte a' nagy Királyt a' sir nyugodalmába. Bécsben kitett koporsójánál magok az Ausztriaiak könyeket hullattak, 's azokkal dicsérték nemes lelkü ellenségjek' emlékezetét.

Mátyás egy azon Fejedelmek közzül, kik nem-csak a' Nemzetnek, melynek thrónusán ültek, de az emberiségnek is valódi diszére voltak. Ha magas lélek, mély belátás, kimerítő értelem, állhatatosság, semmi fáradtságot nem ismerő munkásság, 's haszonra vagy más tekintetre nem ügyelő tántorithatatlan igazságszeretet, ér-

demessé tesznek valakit a' nagy névre; Mátyás azt legméltóbb jussal bírja a' háládatos maradéktól. Gyengesége vagy erőtelen pillantatja van akármely felemelkedett léleknek, melyben az emberi nagyság, a' véges és földi határok között szorult természettel költsönös elegyedésben mutatja magát.

Mátyás külsőjére nézve, közép termetűnél magasabb szép formával bírt, 's tekintete nagy lélekre mutatott; ábrázolja pirossas, haja sárgás, homloka nagy, eleven fekete szeme, széles válla és mejje volt. Erős teste hideget melegezt 's minden fáradságot egyaránt türt.

A' polgári dolgok' igazgatásában ritka okosságot, nagy előrevigyázást 's ügyességet bizonyított. Az ellene támadt zenebonákat 's pártütéseket, bár mely fenyegetők voltak is, könnyű szerrel elnyomta. Külső háborúktól 's egyéb gondoktól elfoglalva és sokfelé vonva, az Ország' kormányzása, az arra tartozó dolgokkal együtt, hátramaradást nem szenvedtek. Akármely nagy 's nehéz dologhoz kezdett, azt szemesen megnézte, el nem siette, de erős és állhatatos kézzel végrehajtotta. Felyebb álva a' maga idejénél, az Ország' 's Anyaszentegyház' költsönös tekintetét jól felfogta, 's azon pontról,

melyből azt nézte, nem könnyen tántorodott - el. Igaz, hogy gyakran czéljai' kivitelére akaratos és deszpotai eszközökhöz kellett nyúlni; de mely dicséret neki, annyi nyakas és ön' hasznán kívül egyébre nem néző Arisztokrátákkal oly szerencsével is tudni küzdeni? 'S mikor a' köz ügy van kérdésben, akkor a' keménység egy intésével megtarthatja az egészet, melly a' gyengeség vagy gyáva engedés alatt öszvehullana. Soha azért Mátyás keblében az igaz ember - barát' érzése nem aludott - ki. Gyakran járt Országában ismeretlenül; az észrevett hibákat jobbitotta; az elkövetett igazságtalanságokat megbüntette, 's embereit, kiket bizodalmaival megtisztelt, ismer-ni tanulta. Nagyjai közzül örömet látogatta azokat, kiket érdemesebbeknek ítelt, hogy így gondolkozásokat inkább kiesmerje, 's társaságjokban magát mivelje. Fő hivatalokra gyakran emelt alacson születésűeket, ha eszek, tanulások és más érdemek által arra méltók voltak. Mind azon sok háború mellett, mellyeket folytatott, financiaiáját jó karban tartotta; katonáit rendesen fizette, 's az Ország' más szükségeiről se mulattael gondoskodni. Nemzetünk' Törvénykönyvében sok derék rendelés magasztalja Fejedelmi szerzőjét, 's neki semmi időtől el nem rontható szép

emlékje. Bár sokszor öszveütközött kívánsága a' Nemesség' jussaival 's szabadságával; ettől még is, a' köz tereh' viselésében, arra tartozó fizetésben 's adózásban annyit nyert, mennyivel egy megelőzője se dicsekedhetett II. Andrástól fogva. Népeinek szeretetét azért teljes mértékben bírta, ha szinte a' rosz-gondolkozásaik zúgtak is ellene. Ezt bizonyítja azon ismeretes példabeszéd: Örömet fizetnének Mátyás Királynak adót háromszor is esztendőben, csak élne! Hadvezéri talentomának 's ritka eszének, melyet a' régi Írók' olvasásával sokat formált, egyaránt dicséretet szöllanak. Azon időben, mikor az álló-sereg még ismeretlen volt, ő zsoldosait úgy tudta gyakorolni 's megszoktatni, hogy azokkal sokszor czélt ért a' Nemesség rendetlen Bandériuma' segítségével nélkül is. Különösen nevezetes F e k e t e R e g e m e n t j e, mely 6000 erős, bátor 's próbált legényekből állott, vitézségéről ismeretes 's a' Királynak nagy kedvében volt. — Másfelől tagadni nem lehet, hogy Országá' politikai tekintetét nem mindég úgy határozta-meg, mint annak haszna kívánta volna. A' Podiebráddal való hadakozás nem-csak nagy ártalmára volt, de karakterére is homályt vét: midőn a' helyett a' Törökkel vias-

ködva, Nemzetének 's a' Heresztyénségnek nagyobb szolgálatot tehetett volna. Indulatossága 's hamar haragra-gerjedése, valamint fényüzése, mely sok helytelen költséget okozott, hibái közzé tartoznak, 's ötet is embernek lenni bizonyítják. Mind ezek mellet, a' házi életben 's társalkodásban vidám 's eleven, körültevalói' hajlandóságát meg tudta nyerni. Nagy szerencsétlensége volt utolsó gyermektelen házassága, azért különösen, hogy érdemes következt nem hagyhatott, ki az elkezdett nyomon tovább menve, a' Nemzet' fényjét, boldogságát 's dicsőségét állandó talpköre állítsa. Olyan Mátyás Nemzetünk' egén, mint a' setét éjjel egyedül tündöklő csillag, mely eltűnván, sokáig legkissebb fény se pillant a' sűrű homály' ködén keresztül.

A' mit a' tudományokra nézve tett, nevét, maga az, halhatatlanná tenné. Azok' előmozdítására állította Budán a' róla nevezett Könyvtárt, melynek öregbitése annyira szíven feküdt, hogy csak Íródeákokra esztendőnként 33,000 aranyat költött. 25 esztendő alatt abban a' kéziratok' 's könyvek' száma már felyül volt 50,000en. Budán a' Kir. Várban Csillagvisgálótornyot építtetett, 's 1472ben Hesz András Typographust Velentzéből oda hivatván, könyvnyomtatómü-

helyt is állított. Udvarában azonkívül sok derék Tudósok, mint Bonfinius, Galeotus János fíjának egyik Nevelője, 's jeles Művészek tartózkodtak, kiket gazdagon fizetett, hogy a' mesterségeket, jó izlést 's szelidebb erkölcsöket terjeszszék. Nem kevés dicséretet érdemel Mátyásunk azon buzgóságáért is, melyel Nemzeti nyelvét szerette 's apolgatta. Asztalánál, bár idegenek ültek is ott, magyar verseket énekeltetett muzsika mellett, melyek jobbara vitézi tetteket 's különösen a' Törökökön nyert győzelmeket foglalták magokban. Galeotus megjegyzése szerint az énekesek' előadása kedves, kimondása tiszta volt. — Mátyásnak Deák levelei kijöttek Kassán 1744ben.

Igazságszeretete azon köz példabeszédből: „M e g h o l t M á t y á s K i r á l y, o d a a z i g a z s á g!” világos. E' kevés szók nyomosabban kifejezik nagy Királyunk' dicséretét, akármely, számos érdemeit kimeríteni akaró ékesenszóllásnál. A' Nemzet száján forog, a' Nemzet' szivében él legszebb virtusa, legszebb tulajdona, melyel alattvalóit boldogította. Soha Mátyásnak nevét, egy Hazáját szerető Magyar is, tisztelet nélkül ne említse! —

IVJ. SZILÁGYI FERENCZ.

SZERELMES VETEKEDÉS.

Donec gratus eram tibi, etc.

Horat. Carm. Lib. III. Od. IX.

Horátz.

A' mig kedvesed én valék,
'S hőszinü nyakadat még nem ölelgeté
Más ifjabb szerető: soha
Nálam Persa Király sem vala boldogabb.

Lidia.

Mig nyájasbb kegyesért tüzed
Nem gyúlt, 's nem vala még szebb Chloe
Lidinél:
Én sokképp' nevezett Lidi,
Hiremmel temetém Ília' nagy nevét.

Horátz.

Most engem Chloe tart rabúl,
 A' bájló cziterás, a' gyönyör' énekes;
 Ő érette ma meghalok,
 Csak kedyezzen az ég kedvesem éltinek.

Lidia.

Engem más szerelem hevit,
 Mellyel szép Calaisz' arcza reám pirúl;
 Kétszer meghalok én azért,
 Csak tartsák az egek meg becses életét.

Horátz.

Hát Vénusz ha reánk mosolyg,
 'S elpártoltakat ércz járma közé szorit?
 Felejtjük gyönyörű Chloét,
 'S nyilt leszsz elhagyatott szép Lidim ajtaja?

Lidia.

Ő bár szebb is az éjjeli
 Csillagnál, te fahéjjként hiu, 's Ádria
 Tengernél haragosbb vagy is:
 Élek csak te veled, 's meg veled is halok.

MÁRTON JÓZSEF.

VÁD ÉS BÉKE.

Hittem az esknek, ah! azt a' hold 's a' csillagok hallák,

'S értte kezessé lett, 's mennyi gyönyörrel!
az éj.

És im csalva vagyok. Menj! menj! én kába, ki minden

Boldogságimat egy lyánka' kezébe tevém
Mit? tagadod? lássad levelét; elfogtam. Igaznak
A' legszemtelenebb sem meri vetni cselét.

Ah, de te sirsz, nyakamat karod általölelte,
könyedtől

Arczomat ázni érzem. Csalfa, feledve hibád.

POR GÖG.

A' geniális nép! hamuban lakik, izzad az ülön,
Nyúz, csal, lop, koldúl, adja cseréli lovát.

Egy gyengéje vagyon: Szeret Úrnak látszani.
Boldog,

Hogyha nyakán elavúlt czifra ruhácska fityeg.
Könnyedkén türöm, ha nagy érzeti vélem, hogy
ő nagy:

Nem tudtam soha még türni, ha törpe mered.

UNGVÁR-NEMETIHEZ.

Éneklesz, 's hány érti magas dalod? Érti,
 nem érti,
 Az neked egy; de te szállsz a' hova szag-
 gat erőd.
 Szállj, meglelkesedett Ifjú, 's kapkodj-ki ma-
 gunkból;
 Ezt az örök rekegést hallani elúnta fülünk.

BOILEAU UTÁN.

Anacreonticáid —
 Hajj!
 Árpád most és Ódáid —
 Jajj!

ÁMOR AZ OROSZLÁNON.

Mint hajlong a' gyermek alatt a' gyapjas oroszlán!
 'S menyzeizengzetinek vad tüze mint mosolyog!
 'S ő, a' büszke, miként érezteti véle hatalmát
 És hogy egen földön ő egyedül az erős.
 Vélem is ezt érezteti most, o Nicse, miolta
 Elfogva ajkaidon, durva bilincsre vetett.

A' SZERÉNY.

Félre a' Gögössel! Maga van, nincs senki
 kivüle,
 Eggy újabb örült Berkeley. Szánni lehet.
Félre, Szerény! Nem vagy, mert más is vol-
 na, ha volnál;
 Ismerem e' zengést. Szánni, mosolygani kell.
 Vagy te, de van más is, törpébb ez mint te,
 tetősbb az;
 Mondod is ezt, hiszed is. Légy te barátom,
 I g a z.

NAGY-MIHÁLY, ZEMPLÉNYBEN.

Ott Armida vevé tündérlakjába Rinaldot,
 Itt a' Károlyi lyányt Sztáray hozta belé.
Meg vala csalya Rinald: de te boldog férjfi,
 nem álnok
 Lyányka' tüzétől égssz, 's hölgyed örökre tiéd.
 Dözsölj bájaiban, 's a' tündérlaknak örülj itt,
 Szép ifju, 's régi törzsököd újra virül.

SZENT-MIHÁLY, SZABOLCSBAN.

Gróf Dezsöffy József birtoka.

(A' később idők' képében.)

A' kit Athéne nekünk 's a' héthegyü Város irigyel,
 A' kinek ajkairól Nesztori Sváda szakadt,
 Holdjait itt szántá, mint Xenophon, itt vere
 lantot,

Gyermekit itt nevelé szive' nagy érzetiben.
 Pusztá vala a' vad sík, perzselt agyag: Eleonóra
 Rá pillanta, 's az im Thesszali Tempe leve.
 Térj árnyékiba, hiv Idegen; szent helyre ju-
 tottál,

'S az most is büszkén hirdeti Géniuszit.

AZ ISMERETLEN ÚTAZÓHOZ.

(Kazinczy az előbbeni Epigrammát neve nélkül tette
 közönségessé, 's neve Gróf D... által ki nem
 taláztatott.)

Oh te, kit a' téren lelt árnyék, lantra hevitve
 Buzdit, 's Laurámat 's kertemet énekeled,

'S volt Görög-országgal 's Rómával tölt-tele
szívvel

Még a' nád közt is sok gyönyörűre találsz.
Vándoroly úgy mindég mint a' nap' fénye; ha
mit látsz,

Szép sugáriddal szüntelenül melegítsd.
Bár nem is ismerlek, köszönő szív lakja ho-
mályit

E' sik' völgydombos kertbeli téreinek.
Csak nagyot itt ne remélj; Nézőket futva Che-
lőne *)

Gyenge virágot 's fát ültete gyermekinek.
Ollykor még magam is gyomlálgatom a' buja
földet,

'S görnyedek, öntözvén, várva gyümölcsre
reményt.

A' természet jó, a' fák serdülnek az égnek:
A' Kertész nyög csak, vad kora' terhe alatt.

GRÓF DEZSÖFFY JÓZSEF.

*) Meghivatván Thétisz' menyegzőjére, rejtőzkö-
dék, 's el nem ment; otthon-maradásaért te-
kenős-békáva változtatták a' kegyesen-büntető
Istenek.

H I M F Y H E Z.

A' pór nem érti mit miért szeressen.
 De a' midön bordáji alatt hatalmasbb
 Ütéssel kótog a' bekérgezett szü,
 Visitya hányja, szórja kosszorújit.
 Mind eggy, akár Faun fújja a' füztilinkót,
 Akár az Istenasszony' nagy fija
 Függesse - fel Hebrusznak harsogását;
 Az itt is, ott is szökdell és visit,
 Az itt is, ott is szórja kosszorújit.
 De Faun 's az Istenasszony' nagy fija
 A' Marszyások' serge előtt sem eggy.

Te a' csudát újjá tevéd közöttünk.
 Szirtek követték lantod' zengzetét,
 'S a' zordon rengeteg' vad szörnyei,
 'S az ifjak és leányok a' mezön,
 Kik általad szebb lángra gyüladoztak.
 Új kosszorúra, disze nemzetemnek,
 Szükséged nincs; de még is végyed azt,
 'S add-által a' Vauclüzi hősleánynak.

KAZINCZY FERENCZ.

ANÁKREON' DALA.

Melly kény kies mezőnek
Jó illatot lehellő
Virági közt bolyongni!
És lelni édes enyhet
A' gyenge lengzetekben.
Vagy látni vig Lyaeus
Zöld boltjait, 's beléjük
Rejtezve szép leánykát
Csókok között ölelni,
'S áldozni Páphiának!

PRIMÓCZI SZENT-MIRLÓSSY ALOVZ.

RÓZA ÉS KÁLMÁN.

„Achmet! Achmet! ne ostromolj szerelmeddel! — Árván vagyon nálad testem, Kálmánom követi lelkem; körülengi ha halált sujt karja rabjaidnak seregére, körülengi álmképben ha nyugalom gyenge kézzel fogta-bé szemét! Kálmánomnál él az élet, a' hol ő nincs ott elhal! — Jaj elrémitesz! miért függ szemed, mint a' márvány' jég tekintete mozdulhatatlanul rajtam? miért szoritod reszkető kezem? miért simúl —? Rettentő gondolat! — vak és süket a' setét éj, — én egy szegény gyenge leány! — Bocsáss, bocsáss! — Láttam lábad' a' szorgalom' verejtékekkel szerzett birtokát tiporni; láttam karod' a' nyugalom' lakjába az emésztő tüzet lökni, véreim' véreben feredni. Mikor ezer vitéz' mejje hörgött, mikor a' határtalan láng és füst a' föl-

det az éggel vegyítette, 's e' képtelen pokolból az ártatlanok' kétsége irgalomért hozzád jaidult, sááni kaczagásod ordított-fel mély álmomból; — 's most kezéd nyakam' keresi, szavad szerelmet esdekel? — Nem félsz, hogy az el-rémült föld megrázkodik, hasad, elnyel, rád roskad a' menynek boltja? buja fajtalan öreg! Melletted a' tigris bárány, a' bün büntelen! — Jaj, mit mondok? — elkábultam, — ne neheztelj rabszolgádra, könyörülj - meg, könyörülj-meg szörnyü aggódásin! — Ha! irgalmatlan szörnyeteg! 's még is ölel vakmerő karod? — Utálatos csókod halál. Esküszöm, esküszöm! előbb megbarnul szürke szakalad, előbb megsimulnak arczod' rántzai, előbb lehető lesz a' lehetetlenség, mint én a' tiéd!"

„Gyáva esztelen leány, köszönd ezen hó-fényü nyughatatlan domboknak, hollóhajadtól, mint a' szent Hold az éjtől körülúszva, hogy alájok nem mártom, szivedben nem feresztem törömet, dühömet! — A' boszszú a' szerelemmel fájdalmasan viaskodnak kétes kebelemben; — hideg borzasztja tagjaim' — fejem szédeleg, — lankadok, — megyek. — Nem esküszöm; de ha élsz, ha halsz, jövő éjjel mátkám vagy!"

Sűrű reszkető lépéssel, félig elhunyt sze-

meit a' szép Szüzre meresztvén, öklét fenyegetve rázván, sápadt ajka' tördelt káromlása közt, Achmet Basa elremeg.

A' Hölgy némán fekszik gazdag vánkosain. Ha szépségét mesterség másolhatná, fájdalomnak vélnéd, mely a' Vitéz' hamvát örzi; ha az Angyal elhalhatna, esküdnél hogy az. — Egy pár nehéz könyü fesel kék szeméből, térdre roskad, 's így esdeklík:

„Mindenható! szemöldöd' mozdúlata, a' bünre eltökéllt Angyalok' seregét az örök öröm' 's fény' lakjából a' végtelen kín' 's éj' üregébe dönté; buja városokra tüzfényü karod villám záport öntött: ne engedd, ne engedd! hogy ártatlanságom a' győzedelmes bünös' zsákmánya legyen! Gyermekkorom' első zavart képzetei, a' serdülő leány' kifejlő gerjedelmei, minden létem néked voltak szentelve. Ha az öröm feszítette szívem', melyben helyet nem lelt, vagy ha kedvesimnek balesetjek, a' meztelen szégyenség' árnyalakja, néma aggódással szorita; hev imadás közt Te hozzád repült lelkem, mint a' galamb a' szigetre ha a' tenger' síkját vész forgatja; 's mejjem tágult, bánatom' könyüje elapadt! — Oh, most egyszer el ne fordítsd rólam éltető szemed', vezesd ártatlan szolgálód'

hiv Kálmánja karjaiba! vagy ha a' derék, csatában eldölt, ints enyhítő halálodnak; egy fuvalma széljelfosztja a' gyenge szövevényt, mely testemhez köti létem' jobb felét, 's lehelted' örök teremtményje szeplőtlen lebeg-viszsa hozzád jó Atyám!"

Most a' holdnak fényképét elborítja egy fellegnek komor leple; az időnek ércz nyelve tizenkétszer szállal - meg; a' háztetőn egy rút vércse búsan sivit; az ablaknak festett üvege, mint a' rémnek illeteése alatt, nagyot pattan, 's éles esendüléssel tördel - széljel a' padlón. A' leányka felszökik, — testén a' borzadás' jég keze fejtől talpig simúl - le. Lassan nyilik - meg az ajtó; fehér tágas köntösben toppan - bé egy magas alak! — a' leányka elalél, — 's ha Kálmánja fel nem fogná, nagyot esne szegény.

Hallá Kálmán a' táborban, hogy szeretett Mátkája, Achmetnek a' rettentőnek rabja lett. Szabadságot nyert nyolcz napra, 's mint a' szélvész, mintha sarka után a' világ a' régi teremtő képtelenségbe zuhanna, úgy repült. Sem az éhség' metsző fájdalmát, sem az álom' ólom terhét nem érzette, 's azon éjjel mely útjának második napjára borult, Achmet' kastélját elérte; szenderedő öreit mint kísértet elüzte.

Mikor Róza felébredt, hogy hunyta-be újra szemét, mert álomnak vélte a' valót; hogy re-
pült érzékeny lelke a' legmélyebb aggódásból az
előrukt örömbé; ajka hogy sóhajtott tördelt szó-
kat; hogy függött Kálmánja' forró ajkán, —
Kedvesem, azt nem beszélem, mert a' hol a'
sziv megszükül az érzésnek, ott a' Lantos a' te-
remtő Istennek néma könyüt áldozik.

Kálmán első eszmélettel-fel. Inti hívét köves-
se, mig a' barátságos homály a' szerelem' titkát
fedi. — De mit jelent ez? mit jelent e' rekedt
tompajajdulás? talán a' félelem játszik fülem-
mel? Nem, nem! — Száz szövétnek' komoly
tüze majmolja a' tiszta napot; egymást veri száz
aczel; ezer átok dördül-végig a' lég' tágas üre-
gén, — azt vélnéd, hogy a' pokolnak elszaba-
dult rabjai, a' rettenthetetlen égre esztelen
ostrommal omlanak.

Nem allhatott Achmet Basa. Felhevült kep-
zelete elébe teremté a' szép Szüzet. Vére fel-
forr, mejje hereg, élhetetlen ina meg-megrán-
dúl, hideg meleg változtatva futják-el, — ég
velője. — Eltökéli, hogy nem várja a' jövő éjt,
tűrhetetlen szomjú-kivánságának áldozatját tovább
nem kiméli. — Vékony szövet takarja félig bu-
ja tagjait; markában szörnyen villog egy nagy

tör. — Így lépdél a' setét éjben a' halálnak angyala. — Elér a' Szüz ajtajához; ha! férjfi, férjfi szózat üti-meg fülét; vissza-re-meg, egyet ordit — 's felriadt a' félénk álom.

Róza 's Kálmán szegények! a' dühös vihar' játéka volt hajótok. Majd elnyelt az éhes hullám: ekkorkibukkan a' szép nap; arany sugárban virágozik a' selyem part; egy veszzöhöz ragaszkodtok, — ketté szakad a' csalárd, és az örvény' halált örlő malmába ránt! Mely iszonyú fájdalom! érzitek, hogy az élet' édes vidám szokásától, a' szerelem' legszebb reményjétől, hogy egymástól el kell válni! Hogy egymástól el kell válni? Nem, hiv szivetek azt nem érzik; őket még a' halál is csak egymáshoz csatolja.

Már bérohan a' vad sereg. Ekkor Kálmán 's Róza, ajkok ajkon, szívek szíven, lerohannak a' magas vár' ablakából a' mélyen zügó folyamba.

A' föld' részét, melyben lelkek érzett, mozgott 's az egekig felszárnnyalt, ott a' parton egy kis halom takarja. Melléje a' jámbor halász egy veszzöcskét ültetett; most a' környék' legszebb tölgye; lombjai közt egy gerliczepar' fészkel,

's mint a' mult év' csendes szava, búsan suttog
a' level.

Édes Marim, im egy könnyesepp szép szemedtől kételkedve válik-el! — Boldogok ők, túl a' szerencse' 's a' gonoszság' határán, a' szerelem' országában örök öröm váltotta-fel földi útjok' nehéz terhét. Boldogok ők, ne sirasd! hanem jöszte, ünnepeljük emlékjetek a' hiveség' szent eskével.

KLAUZÁL.

E M L É K E Z É S.

Oh Souvenir présent céleste —
Erinnerung du holde Himmelsgabe.

Emlékezés! Ég' nemes adománya!
Arnyéka eltűnt vig napjainknak;
Kincs annak is, ki hogy még is él bánja,
Te maradsz, ha mindenek elhagynak.
Ha a' kemény sors' kényje gúnyol minket,
'S éjt von jövendők' fényhajnalára:
Te enyhitesz, 's száraztad könyeinket,
Emlékezés, éltünk' volt javára!

Ha erőnk kifogy, küzdvén a' bajokkal,
'S a' sors minden reményt kettévágott:
Te vigasztalsz, festvén lángvonásokkal,
Emlékezés, a' volt boldogságot.
'S ha az édes álomba' ringatott szív
Hijáb' óhajtj' a' mult jó világot:
Akkor fényben mutatod nekünk te hív
Emlékezés! a' volt boldogságot.

AZ ALAKOSOK.

Gaal után.

Nyiszogva fujt tárogatójába
A' gyülevész Alakossereg.
'S im gyorsan öszve-jött nagy futtába
Kicsiny és nagy ifjú és öreg,
Rakásra tódult gazdag és szegény,
Mintha látszatnék vajmi csudafény.

Zöld, kék, sárga, veres piperébe,
Tollakkal kiczifrázva haját,
Mutogatta a' világ térébe
Mindenütt e' tarka czéh magát;
Hogy mint holdszüleményit csudálja
A' nép, és álmélkodva bámúlja.

A' Király, egy emelt padolaton
Fő-fő Aszszonyságok' körébe'
Maga is jelen volt e' láttaton
Sok Vitézitől közbevéve;

Ö adott jelt nyájas indulattal,
 'S a Játék elkezdődött azonnal.

A' sip 's trombita harsogni kezdvén,
 Hirtelen egy ösvény nyitattott,
 Hol e' csürhecsopot bukfenczezvén,
 Sebbel lobbal végig jártatott;
 Öszsze - vissza ugyan viczkándottak,
 Le 's fel, hengerődzve futtak löttak! —

Egyik serényen ugrott felfelé
 Fejetetejére másiknak;
 E' hátul üstökét jól kezelé
 Az előtte álló hősinak;
 Lábait kurittyólag rángatta,
 'S keresztbe százképp' fonogatta.

Most kerekben körös - körül lejtett
 Az Alakosbanda rendesen,
 Hányta magát, bakfittyeket ejtett,
 Szökdécselt a' földön sebesen; —
 A' legszebb mindenek között e' volt,
 Mert a' nép reá kedvezve tapsolt.

De — oh csudatréfa! — még mi lett? —
 Előáll egy morzsa emberke,

Szörös pofácskája szintűgy illett
 A' nyalánkos eledelekre —
 A' mint különös nagy szájizlettel
 Gyomrát majd fülig tömé köveccsel. —

Ezt, egy más nagyehető követte,
 Kinek senki nem látta mását,
 Mivel teli meg teli töltötte
 Porral, földel, homokkal hasát;
 Ez éhkép, mindent mélyen illetett,
 Mert a' Király csendességet intett.

'S egybe elküldött egy Haditisztet
 Az Alakosok' pályahelyére,
 Hogy sort vizsgálván e' tarka czehet,
 A' dolognak járjon végére;
 Ki is fogadván a' Felség' szavát,
 Tüstént végezé parancsolatját.

Homoly méltósággal közelített
 Az Alakosok' csoportjához;
 Föként szemlélt mindent, — megtekintett,
 'S ily jelentést tett Királyához:
 Uram! ezek egészséges ficzkók,
 Minden hiba nélkül erős tuskók. —

A' Király erre kezd szólni:
 „Nagyon megindított éhségtek,
 „Nem fogtok azért többé koplalni,
 „Rendelést is tüstént tétetek. —
 Ezt mondván, — elsietett Felsége,
 Mintha hívná gyors kötelessége.

Hallván a' Falók ezen nagy kegyet,
 Akkor fogták még a' vastagát,
 Felettek volna egy egész hegyet,
 És arra még a' Király' várát;
 Rágták, nyeldelték a' sok köveket,
 Mint meg annyi galambfi sülteket.

Kicsiny, nagy, ifjú 's öreg bámulva
 Látván ezeket, csudálkozott,
 'S a' vár körül minenütt kábulva
 A' Falók dicsérete hangzott;
 Soha nem lön még gazdag és szegény
 Előtt ily ritka csuda tünemény.

Deni! hirtelen eláll hallgatva
 A' trombita, sip, tárogató,
 'S jön sebesen mint a' szél, vágatva
 A' Királytól küldött Hiradó;

Ki, a' mint csendességet parancsolt,
 Királya végzéséből így szólt:

„Hagyjatok port, földet nyugodnia,
 „Békét a' homoknak, köveknek,
 „Oly falásért földén dúzs Hunnia
 „Nem hágy ugrálni embereknek;
 „Ti azért Attila' kegyelméből
 „Részesüléndetek jobb ebédből.

Ugrott az Alakossereg, lejtett —
 Tombolt, hogy lesz majd boldog éve,
 Lärmás ujjongatással sietett
 Hadviselőktől körülvéve
 Be a' vár' kapuján, étkét kívánva,
 Mely Felségétől neki van szánva.

De alig takarodtak befelé,
 'S már rájok csapták a' zárokat;
 Magas köfal volt — 's így mindenfelé
 Elállták, rekeszték útjokat.
 'S mivel nyoma sem volt az éteknek,
 Nagy szemek meredt a' Vendégeknek.

Ekkor így szólt a' Királyi Küldött:
 „Ihél a' ti rendelt helyetek!

„Felséges Királyunk ide küldött,
 „Most tehát vendégeskedjeteK;
 „De ha nem akartok éhel veszni,
 „Magatoknak kell étket szerezni.

Parittyá, kéziv 's nyilak adattak
 Tüstént mindeniknek kezébe,
 'S egy fényes veszzövel felmutattak
 Egy magas párkány' tetejébe,
 Hol vasrudak' hegyire volt rakva
 A' legdrágább eledelek' java.

Bámult, ásitott a' Társaság
 Ezen kedves bokrétácskára. —
 Hanem a' Követ 's a' Katonaság
 Zárt vetvén a' ház' ajtajára,
 Ott hagyák őket, — 's éhes hasoknak
 Sok jó appetitust kívántanak.

A' tárogatót többé nem hallák,
 Vig kedvek egészen elalélt, —
 Fegyvereiket soká csudállák,
 'S azt az oly igen meredek czélt. —
 Bezzeg láttak itt csudát eleget,
 Nem tettek még ők ily mesterséget.

Ri tudta bár tanult hasok állni
 A' földet, homokot, köveket,
 De bezzeg reszkettek megpróbálni
 Parittyá által kezeiket.
 Nyíllal, ivvel még esigát sem értek
 Soha, mert ők czélozni sem mertek.

Hajgáltanak fent, alatt, mérgesen,
 Soká is sokat is nyilaztak,
 Löttek ferdén, löttek egyenesen,
 De a' czéltől mindég távoztak.
 'S bár az éhség ott ölje elcsügve,
 Lepény, sódar csak fent maradt fűgve.

Ez kutya hívánt lenni dühébe',
 Amaz átkozva szitkozódott,
 Es sebeket harapott nyelvébe;
 De a' czél csak nem találódott.
 Sok követ, nyilat szórtak — bódultak,
 De az étkek csak nem is mozdultak.

A' mint löttek görbén, egyenesen,
 Keményen szorító éhséggel,
 És hajigáltak fent alatt mérgesen,
 Három nap 's három egész éjjel:

Lehullottak az óhajtott sülteK, —
'S az éh horpatzok kifeszültek. —

Erről a' Királynak is hirt visznek,
Ki mosolygva szólott ekként:
„Am legyen szabad a' Mivészeknek,
„A' Hadviselők' tisztje szerint
„Seregimhez fegyverbe esküdni,
„Akkor fogom táplálni, becsülni.

FASNÁDI NAGY KÁROLY.

R O N D E A U.

Ötet szerettem én, a' szép Ninát,
'S hűséget esküdtem bájos kezére.
Mig verne szívem, mig pezsegne vére,
Ö lenne, nem sors életem vezére.
El sem szakasztá tőle semmi gát;
Sőt bár reményem mind eddig nem ére
Munkával is kívánt nyugvó helyére,
Fogadtam újra Istennem övére:
Ötet szeretném én, a' szép Ninát.
Állott szavam, 's meghallgatá Küthére:
Mert bár kevély én, 's bár ő nagyra lát,
Elég hitemnek most is annyi bére:
Ötet szeretnem, öt a' szép Ninát.

UNGVÁR-NÉMETI TÓTH LÁSZLÓ.

IMÁDSÁG A' HADBAN.

Körner után.

Atyám! Téged hivlak!
A' bögő érczek' gözi felleggé gyül,
Ropogó villám lobog körös-körül.
Csaták' Birája, Téged hivlak!
Vezérül óhajtlak!

Vezérül óhajtlak!
Vezérelj győzni, vezérelj meghalni;
Uram tetszésed' tudom magasztalni.
Szabados vezérül óhajtlak!
Isten! Téged hallak.

Isten! Téged hallak!
Téged az őszi levél' csörgésében,
Téged az ütközet' fergegében.
Regyelem' Atyja, Téged hallak,
Oh! áldj-meg, imádlak!

Oh! áldj-meg, imádlak!
 A' Te kezédbe ajánlom életem',
 Te visszaveheted, Te töled vettem.
 Élve halva áldj-meg, imádlak!
 Atyám magasztallak!

Atyám magasztallak!
 Oh! mi nem földi kincsért hadakozunk,
 Szent az a' mit fegyverrel oltalmazunk.
 Veszszek vagy győzzek, magasztallak,
 Fő Uramnak vallak.

Fő Uramnak vallak!
 Ha a' halál' menydörgési ropognak;
 Ha megnyitott ereim vért buzognak:
 Téged Isten! Uramnak vallak,
 Atyám! Téged hívlak!

SZ. P. I.

MÁLVINA' SZÜLETÉSE.

S o n e t t.

Suaveloquens philomela vocor. Qui fiat, ut umbra
Tectus rosarum nexili
(Veris avis) taceam?

J o n e s (H a f i z).

Az Angyalok, Nap, Hold együtt valának,
Szent helyjeken tartván tanácsszéket,
Midőn ki a' sok Szép közül Néked
Édes Dalosnénk, formát gondolának.

Kies nap volt, a' felhők szélytoszlának,
Czevszenn is láttak vigkedvüséget,
Még Ámor is 's a' Grácziák Téged,
Bámulva rajtad, mind körülállának.

'S ugy szállt-le ritka jeleményképpen
Személyed tájunkra 's mint rólad az Ég
Örök végzésit tette, ugy beteltek:

Mert szép szem, száj, igéz más lyánképen,
Egész test másön, avvagy kéz, láb csak még;
Neked szép testben Szép L e l k e t rendeltek.

EDVI ILLYÉS PÁL.

TENGERI ÚTAZÁS' KIS TÖREDÉKE,
ÉS LIVORNÓ.

(Kézirásban lévő Olasz-Országi Útazásból.)

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

A' Hajóskapitány balra mutatá Korszika szigetét, de a' melly még meszszelátóval is nem más-képen látszék, mint a' tenger' színén fekvő valamely homályos felhő. Ennél sokkal közelébb vala a' Gorgona nevű erdős kis sziget, melly a' Szárdella-halászatról különösen híres. Ez, és az eddig látott több szigetek engem egészen elhittettek az eránt, hogy a' száraz föld, és így mind az öt része a' földnek, nem egyéb a' tengerből kiálló hegyeknél, és hogy a' földön lévő legnagyobb laposságokat is nem másképen lehet képzelni, mint a' hegyek' tetejein lévő kisebb 's nagyobb síkságokat. — A' föld északi sarkkariájának lakosai a' hosszú téli vakoskodás után nem örülhetnek - meg jobban a' jóltévő nap' legelső sugárira, mint mi, nyolcz napi hintázásunk után, Livornó' meglátására, melly magát, azon kívül, hogy benne tengeri utazásunknak czéljára értünk, a' kelő nap által is sokképen megszápittetve tára-fel látásunk előtt. Itt a' baj' vége! felkiálték, 's azzal az affelé való bámulás

engem is, mint valaha a 'Sodoma felé való a' Lóth feleségét, bálványá változtatott. Mintha egy másik, de kisebb Velentzét láttam volna, úgy tetszett. Az izmos épületek, mint az Áfrikai tenger' széle felé a' Lotos, úgy verének itt a' tenger' szélében gyökeret. Nem tudom, a' pirinyó Klárissereg' városain, mellyek a' feneketlen tengerben szédítő magasságra emelkednek, és hegyekké terjednek, álljon e' el inkább szemem szám, vagy a' merész emberi észnek minden-meglehetőségén. Le a' poklokig süllyeszti lakását, 's fel a' csillagokig tornyozza palotáit. — Livornó, e' pezsgő, e' kellemes Város előtt terül-el a' vén tenger, mellyen a' nyughatatlan hullámok örök mozgást formálnak. Háta megett kerítik fél-karikásan, hol meszszebb hol közelebről, a' több-púpú szépen mivelte hegyek. Balra mutatának megcsalódott szemeim egy szép kis erdőt, és egy abból hosszszasan kinyúló fás sétálóhelyet. Semmit se tarték igazabbnak, mint ezt erdőnek és fának: de a' közelebbség elpirítá tudatlan szemeimet, színről színre szemléltelvén velek, hogy azok nem egyebek számtalan árboczfáknál, és én megcsalattatásomon örülék. Huszonöt hajót számlálék-meg hamarjában egy állóhelyünkben, a' tengeren szerte-

széllyel lebegve, mellyek mind ezen árboczerdöbe sietének. Ha ezen hajók a' tengerben útszákra 's egymástól illendő távolságra állanának, egy szép kis városocska lenne belőlök, 's kétség kívül némelly tableaunál több gyönyörrel mulattatnák a' nézőt. A' Város' több épületei közt meszsziire kitetszik a' Világosítótorony (Faro), melly, ha másban nem is, annyiban a' czélnak megfelelőbb a' Nápolyinal, hogy világa nem elegyedik-el a' nála alacsonyabban — lapályon fekvő Városéba. Még egy torony forma fejr épület is, jó meszsze túl, balra, az említett hajókon, magára vonja a' szemeket, de csak azért, mivel egyesegyedül áll a' tengerben, a' lévén kötelessége, hogy a' hajókázókat a' víznek ottani csekélységéről 's szirtes voltáról megintse. Ez, és a' Város között, — ez utolsótól hat Olasz mértföldnyire, álla mozdulhatatlanul vasmacskákon Leopoldina Cs. K. Fő Herczeg Asszonyunkat Braziliába vivő két Portugallus hajó, mellyeknek nevei: Hatodik János Király, és Szent Sebestyén. — Ha volnának még ma is gyermekek, mint én valaha valék, kik azon csudálkoznának, hogy az illy tengeri épületeknek nevei, még pedig nagy, az az, Szentektől, Királyoktól 's Országoktól költsönözött nevei

vagnak, holott a' Bodrogi csónokok a' nélkül is tudnak egyik parttól a' másikig uszkálni; azoknak mondom, hogy, ha azon nem csudálkoznak, hogy a' nyájak mellett kódogó ezolonkos kuvaszok Duna' 's Szamosnak hivattatnak, 's hogy a' mezei csárdák, puszták 's faluk nevekkel birnak; ezen még kevesebbé csudálkozhatnak: mert nálunk két falunak szalmás sárházai se kerülnek annyi se költségbe se mesterségbe, mint egy ilyen hajó, melly az emberi ész' mind merészségének, mind kimeríthetetlen találósságának serény tanúja.

Hatodik János Királyé vala az a' szerencse, hogy rajta a' föld' két fő részét öszveköti arany lánczszem, a' leereszkedő, nyájas; szelid, emberszerető Fő Herczeg Aszszony, — de mit mondok, mától, az az, 1817 Aug. 12d- fogva, melly napon esett a' Nagy Herczeg' palotájában hódoló alattvalóinak hűségekbe való pompás általadattatása, — Brazíliai országgló Koronaörökösne nyargaljon Rio Janeiróba a' Királyi székre. Nyargaljon mondom: mert az Admiralis D. Enriquez Jose da Fonseca-Peyro azzal biztatá, hogy a' Herkules szorossán túl való utat harmincz nap alatt (és így naponként mintegy 35 földmérési mértföldet) általcsúszsza vele; —

de talán a' feltéve, ha a' szelek úgy akarják, mint ő. Sőt hihető, így is sokat mondott, ha azt meg-gondoljuk, hogy Lisbonából Livornóba 19 nap jött 's még is igen szerencsésnek tartotta magát. Okosság volt mindazáltal tőle, hogy a' külöm-ben is minden Attyafijaitól való elszakadásán bús Fejedelem Aszszonyt, kit a' 30 nap is elég-gé megdobbanthatott, el nem ijesztette, és, mint-hogy a' kérdésre felelni tartozott, sokkal keve-sebbet mondott, mint talán gondolt. Ez az ő biztatása hogy be sem is teljesedett, megtetszett későbbben az újság - levelekből. Ugyan is nem elébb, mint Nov. 5d. értek Rio - Janeiróba; kö-vetkezésképen 81nap és éjjel utaztak.

Hatodik János Király' társában, Szent Se-bestyénben vala beszállitva Gróf Elz, a' Felsé-ges Ausztriai Cs. K. Udvarnak a' Braziliai Ki-rályi Udvarnál leendő Követje, hozzátartozóival együtt. Az első, mellyen, mint mondák, 640 ember vala, 90 ágyúval szokott szükség' idején halált szórni ellenségeire, de ez úttal csak 36tal; minthogy a' többiek' helyei az új Királyné udva-ri népének szolgáltak lakásúl: a' másik ellenben 64 ágyú és 580 személy alatt nyögött. Nekünk Magyaroknak se Ásiában se Európában laktunk-ban, fájdalom, ilyen hajóink, következképen

azoknak állatorészeiknek kifejezésekre szavaink se lévén, ezeket leírni akarni annyit tenne, mint egy kis hajós kézi Szótárt készíteni, 's a' szerént magamra vonni, ámbár a' munkához képest igen kis, de még is elég részét azon minden büntetéseknel nagyobbnak, mellynek Scali-ger a' Szótárirást tartja. De nem is tudom, nekem lenne e jó szókat faragni nehezebb, vagy másoknak azokat a' tenger tajtékjából született hangokat, igaz képeikkel öszvepárosítani. Azoknak kedvékért mindazáltal, kik csak ebéd után, vagy csak az ágyban szoktak olvasni, inkább az lévén czéljok, hogy rajta elaludjanak, mint az hogy gondolkozzanak, kész vagyok egy futó tekintetet vetni rájuk. — Hatodik János Királynak, ennek a' háromemeletű deszka várnak, hátulso részében vala a' felső emeletben az ifjú Királynénak kis rezidentziája minden megkívántató szükséges készülétekkel. Hogy szobácskáiban annyi szépet és drágát rakott-le a' mesterség, a' mennyi alkalmasan belefért, szükségtelen volna előbeszélni. Egy gondolat arra, ki és kit vitet, láthatóan lefesti az egészet. Még csak múltató-szobácskákról se felejtkeztek-el. Ezek fenn a' fedélen csupa selyemből, melly rá-mákra vala kihúzva, valának építve. Ajtaik 's

falaik selyem, alljaik bársony 's fedelek a' kiterjesztett meny, — legalább, mikor én láttam, más fedelek nem volt: reményilem mindazáltal, hogy ne talán tán azért, hogy az a szerencsés csillag melly alatt e' felséges Menyaszszony született, reá leragyoghasson, nem fogják nyitva hagyni a' — ha már itt is felette meleg, az Egyenlítő alatt és körül bizonyosan forró nap sugárinak. Ezekben fog már Ő az emberi gyönyörűségeknek forrására hintázva repülni. Költsd-fel csak Barátom egész erejében szivedben azt az érzést, melly gyermekkorodban a' jó magas hintán, de sokszor némely legüzsolt gallyon is, olly édesdeden el-elandalította, és akkor váltsd osztán el, ha így és ilyen végre utazni, nem isteni érzés és nem mennyei öröm e? — Ezen felső emeletnek a' többi részét a' 36 védangyal-ágyú tölté-be, mellyek közül külön-külön mindenik egy-egy ablakon kucskált-ki. A' két alsó emeletet az Udvari és hajós Tisztek foglalák-el, kiknek apró szobáik, körül-körül, éppen úgy mennek a' hajó oldala belsején, mint a' Játékházakban a' néző-szobácskák. A' közepén tehát még mindenik emeletben a' hajós legényeknek, a' Braziliába menő Mesterembereknek 's afféléknek elég hely maradt. Leg-

alatt kérözének, szám szerént, mint mondák, negyven czimeres ökrök: mert én csupa szem lévén, megszámlálásokra nem ügyelhettem. Oh, mit nem adnának értek Örményjeink! Éppen ilyen szép, 30nál több kövér sertés rőföge a' Szent Sebestyén alljában, az ablak alatt figyelmelesen hallgatódzott néma halaknak. Ezen élő állatokat éppen úgy, mint akármelly más terhet, kissebb hajókon szokták az ilyen nagy hajókhoz a' tengerbe bevinni, hol kötelekre kötöztetve, p. o. az ökrök szarvoknál fogva, csigákon húzatnak - fel a' nagy hajóba, és ott abba a' fedetlen lévő négyszegletes lyukakon bocsáttatnak le. Ezeken kívül temérdek volt még a' sok élés, sok ital, sós hús, zöldség 's a' t. Ez utolsó az árboczfákra és a' hajók' farára kívül volt kötözve, 's nekem a' Füzés - Gyarmati házak' oldalait juttatta eszembe, mellyeken majd csak nem ilyen formán függ füzérekben a' száraztani való dohány. Egy szóval ennél nagyobb lakodalmi készüléteket nem lehet látni, és a' mint mondák, hat hónapig vendégeskedhettek volna a' nélkül, hogy valaminek csak legkisebb szükét is látták volna. Mind ezek bizonyítják, hogy az Admirális' biztatása nem egyéb volt biztatásnál.

Ime Barátom! még Livornó előtt lebegünk, és még is már annyit beszéllek e' két hajóról, mellyeket csak a' következő nap reggel látogatók-meg. Tulajdonítsd 's bocsásd-meg ez ugrást, — melly jó hogy hajóról hajóra esett, különben könnyen a' Jónás díjjára juthattam volna — az én határtalan Hazámszeretetének, mellytől jó Fejedelmemet el nem tudom választani, és minden, a' mi e' kettőt érdekli, érdekel és elragad engem is. Nem az a' két hajó, nem, melly egyébaránt is koránt sem volt sem olly derek sem olly tiszta, mint a' szomszédja, Albion, egy 74 ágyús Anglus hajó, mellynek rémitő haragját Algir még most is érzi, nem is a' rajta lévő személyek, kiknek se növések se feketés színek éppen nem tetszetősök valának; hanem egyedül maga Fő Herczeg Aszszonyunk vehete, e nagy — 24 órai szökésre. Be nagy viszsza-ajándék Ő Barátom Américának a' Kolumpérért!

Még jó távol valánk ezen hajóktól, a' mikor az öreg Neptün' hátán végig dörgék az ágyúk, kivált a' házi baráté, Albioné, felségesen — a' szerencsés általadatást. Az el-ellobant puszkapor' fejeeres füstje közt úgy álla e' három ha-

jő, mint az Úr-napi gazdag temjénezés' füstje megett valamely fekete oltár. Nagy innep mind a' kettő, dörög mind kettőben a' levegő, foly a' pompa mind a' kettőben, de melly nagy külömb-séggel. A' határ nélkül való Valóságé, az Egek Uráé, négy falak közzé egy szük helyre szorit-tatva; a' véges, erőtelen, gyenge, de legfőbb rangú teremtésé pedig a' természetnek tág tem-plomában, mellynek négy fala kelet, enyészet, dél és észak, allja a' temérdek ezüst színű ten-ger, 's fedele a' megmérhetetlen kiterjesztett erősség számtalan ragyogó csillagival. Így szo-ritjuk az Istent emberré, és az embert így ter-jesztjük Istenné!

Haladánk; és ime egy óra mulva nagy ve-res lobogó zászlóval sieté felénk az egészségre ügyelő csónak (barca di Sanità), 's kérdezé: Kapitány Úr honnan jő? Mit hoz? — Nápoly-ból; ágyúkat és katonákat. Mást nem? — Sem-mit sem. Hány nap utazott? — Nyolcz nap. Mi ismét ezeket kérdeztük: Elérkezett e már a' másik hajó? — El, tegnap reggel. Ki szállt e? (È in pratica?) — Igen is (Sì). Ez a' kis Si úgy meg elektrizálta inainkat, hogy csaknem mind egyikünkkel — még a' fájóslábuakkal is — jót

ugratott örömkben; minthogy az előtt nagyon féltünk attól, hogy a' Contumáziának legalább felét, az az hét napot ki kell állnunk: pedig már a' vizünk is kezdett büszhődni, a' borunk 's eleségünk megfogyott, a' kökeménységű kétszersült nagy pogácsákba az állkapczánk bele fáradt, 's a' napnak piritó heve is majd minden nedveséget kiizzasztott belőlünk. — Ezekután a' csónak tovább ment dolgára 's mi a' jó és tökéletesen bátorságos kikötőbe szerencsésen 's nagy örömmel becsúszánk. Itt alig állánk-meg, hogy egy torzonborz legény a' hajónkon termett, 's azt kérdezvén: nincs e azon valamely tiltott portéka? asztalhoz ült, mintha ugyan hivatlanul ebédre jött volna, 's csak hamar derekasan ürögeté a' Kapitánytól eleibe tett 's teletöltögetett poharakat, 's habzsolta mellette a' borbanáztatott izetlen, tapló kétszersültet. — Mi útasok, a' nélkül hogy valaki útaslevelünket megnézte volna, még abban az órában, mellyben kiköténk, kiszállánk: a' katonák pedig, minthogy mindjárt a' Városban nem volt helyek, egynehány órával később. — Én, ámbár eddig egész útamban az evés és ivás legutolsó, sőt leginkább csak estveli gondom volt, ellene nem állhattam gyötrő kívánságomnak, 's egynesen

a' Giardinettoba *) menék, hol alig várhatám, hogy egy pohár vizzatelegy boritallal 's egy csészécske levessel megujtsam magamat. Ha a' sullyos nyavalyából épülni kezdő beteg csak lassan-lassan, úgy én ellenben egyszerre találék ez által bádjadt tagjaimban elébbeni vérem', eröm' 's elevenségemre. Hej Barátom, melly jól essen az efféle akkor, mikor a' természet már a' miatt sinlik, nem képzelheted! Csak érezni lehet azt, még pedig csak a' megvalóságosodáskor.

Innen egyenesen a' Nagy Herezegi csak közönséges módon épült Szálló - házhoz száladék; de senkit az ör be nem eresztvén, a' pompás ebédnek csupán csak muzsikájában gyönyörködhettem, melly a' tárva lévő ablakokon a' piacra kellemesen hallott-le.

Dél után öt óraker vala szerencsém a' legfőbb Uraságokat látni, mikor azok a' Nagy Herczegnek egy szép — még Napoleon által csináltott — csónakján, meglátogatták a' vitéz és innepe-

*) Giardinetto (Kertecske) Livornóban a' legjobb evőház. Kis udvara tele van mint valamely kert, fákkal. Azok alatt vagynak az asztalok, egymástól clevensövénnel elkerítve.

sen galában öltözött Albiont, 's onnan nagy megelégedéssel menének a' Nápolyi Fregátra, melly a' Szalernói Királyi Fő Herczeget Leopoldot 's Hitvesét Clementinát Cs. K. Ausztriai Fő Herczeg Aszszonyt hozá ide Nápolyból, és ma oda ismét visszavinni elkezdé. Képzem, melly fájdalmas lehetett az a' búcsú, mellyet a' felséges Menyaszszony ezen szeretett testvérétől talán örökre vett: de bánatos szívét estve a' szépen megvilágosított Játékház, a' jó éneklés, a' kellemetes táncz 's öröm tapsolással volt fogadtatása 's ugyan ollyannal eleresztetése nagy részben kideríthették 's megvigasztalhatták. En is az öröm miatt veres vert tenyerekkel szállásomra ballagék, hol az eltapsolt álom teljességgel vissza nem akarván térni szemeimre, előlevém Jegyzőkönyvecskémet, 's látám, hogy ott még valami csekélység van a' tengeren tett jegyzéseimből, mellyet ha mással nem is, Barátommal közölhetek. Azok íme így következnek: Egy illyen tengeri útazáson, hanem ha az soká tartana, az ember magát el nem unhatja: mert azonkívül, hogy a' Kapitánynyal 's legényekkel mindég beszéltethet magának olyan rajtok esett, vagy tőlök látott hallott dolgokat, mellyeken gyönyörködhetik 's csudálkozhatik;

még a' hajó körül tétetni szokott szolgálatok' szemlélésével is sok órákat megelegetve tölthet-el. Egy hangjára a' Kapitánynak, mint a' macskák, úgy nyargalnak-fel a' legények a' kötél-lajtorjokon, és egy szál kötélén állva, — hogy szinte szédül az idegen csak a' látására is, — bontogatják, öszvehúzzák, vagy forgatják a' vitorlákat a' hajónak legnagyobb hanykódásakor is. Minden kötélnek, vitorlának 's fának neve van, 's egy szóra, de a' nagy hajókon csak sipolásra, minden legény tudja mibe kapjon mit és hogy csináljon. Melly öszve 's egy végre vezető cselekedetek és serénységek által, a' legnagyobb hajót is arra fordítják, a' merre kíván-tatik. Bámulja az ember a' vitorláknak a' különböző szelek szerént való elhelyeztetéseket, melly által még az egyenesen szemközt fúvó szélben is tudnak előre menni, ha szinte véghe-tetlen lassan is. Ekkor a' hajó oldalát fordítják a' szélnek 's mennek egynehány száz lépésnyire p. o. bal felé; akkor ott hirtelen megfordulván 's a' másik oldalát vetvén a' szélnek, visszafelé mennek ugyan annyi forma meszszeségre, és ezt, majd erre majd arra, így folytatják mind addig míg a' szél nem változik. Ezt hívják ők: *bordeggiare*, oldalazni, vagy útát keresni.

Minden más szélben hamarabb haladnak: de minthogy ebben is minden fordulatkor egy két száz lépésnyit nyernek azon hely felé, a' hová szándékoznak; kevésbé haragusznak reá, mint arra, ha semmi szél se fú: mivel akkor, mintha egy helyre leszegezettek volna, olly mozdulás nélkül állanak. Nekem, mint bizonyosan akár-melly más tengeren járatlannak is, ha az, a' hajtónak a' hullámokat mindég kisebb vagy nagyobb mértékben hasító eleire nem néz, úgy tetszven, mintha mindég csak egy helyben állottunk és a' hullámoktól való hintáztatásunkon kívül semmi más mozgásunk nem lett volna; kérdém a' Kapitányt, ha van e neki — szokás szerént — ollyan sebességmérője, mellyel kitalálhatnánk millyen sebesen megyünk. A' jó ember, hogy kedvemet töltse, egyszeribe elővette az arra szolgáló eszközöket, megmagyarázta őket 's megmérte velek szemeim előtt haladásunknak gyorsaságát. Ezek az eszközök éppen ollyan alkalmatosok, mint együgyűk. Egy kis háromszegű deszkának mind a' három végéhez úgy van egy vékony madzag kötve, hogy ha az egy kicsinyt huzódik, a' deszkának éllel kelljen a' vízben állani, hogy t. i. a' szerént oldallal feküvén a' víznek, ne csúszhasson könnyen a' madzag

után, hanem állóhelyében megmaradjon. A' vékony madzag — mint az ácsok' csapósínórja szokott lenni, — egy fára van tekergetve, hogy ha az ember mérni akar vele, könnyen le lehessen eresztetni. Ehez szükséges még egy fővényóra, melly hogy a' madzagnak igen hosszúnak 's a' miatt alkalmatlannak ne kelljen lenni, szükség hogy kevés ideig, mint p. o. a' miénk 30 másodperczig, folyjon. Készen lévén mind kettő nálunk, én az órát tartám kezemben, a' Kapitány a' sebességmérőt, és a' mint látám hogy az a' kis deszkát hajítja a' tengerbe, megfordítam az órát, hogy a' fővény a' felső részéből kezdjen az alsóba folyni. A' Kapitány jobb kezével szüntelen eregeté a' madzagot, de a' mellett mindég az órára nézett, 's mikor látta hogy az utolsó szemek esnek-le, megfogá a' madzagot 's kezdé ismét azt elébbeni fájára feltekerni, de úgy hogy az öleket, mellyek a' madzagon csomókkal valának megjelelve, szorgalmasan megszámlálta. E' szerént könnyű volt osztán tudnunk, egy órában mennyit haladtunk, ha t. i. az ölek' számát annyival többszöröztük, a' mennyi-szer van 30 másodperc egy órában, az az 120-szal. Így p. o. mi a' mondott 30 másodperc alatt haladtunk $33\frac{2}{3}$ ölet. Ezt 120-szal többszörözvén,

egy órára jő 4000 öl, melly is annyi, mint egy Hollandus, Dánus, vagy Magyar mértföld.

A' legények továbbá szüntelen foglalatostkodnak. Egyik főz, más több a' szakadozott vitorlavásznat foltozza, igazgatja, kötözi, avagy köteleket bont, fon, oldoz, kötöz; egy másik ismét a' hajó fedelét sepri 's tisztogatja. Ez utolsó felette szükséges is: a' honnan reggel és este a' tengerből kötélben vedrekben húzott vízzel az egész fedelet annyira megöntözik, hogy a' viz foly rajta; külömben a' féreg — kivált a' csintalan legénységű hajót — egészen meglepné: így is, hogy nem tiltott portéka rajta, élő és szemmel látott tanúja vagyok magam is.

Következő nap visszatérvén egész Familiájával a' Nagy Herczeg Florentziába, a' legfőbb Társaság tíz óra felé csak kettőre, t. i. a' Brazíliai és a' Pármai Fejedelmi Aszszonyokra kevesede-le. Az egész Város tudta, hogy dél után az ifjú Korona-Örökösne is a' hajóra fog végképen költözni. Én már egy órakor a' kikötőbe viő keskeny csatorna mellett lévő Örház előtt ültem, a' hol kelle a' pompának a' tengerbe kimenni; nem annyira attól ösztönöztetvén, hogy annak szemmel látott tanúja legyek, mint sokkal inkább attól, hogy azon nyájas Fejedelem Asz-

szonyt még utóljára lássam. Be kevés kell Barátom arra, hogy egy nem csak Fejedelem, hanem más Nagy is magát megszerettesse. Engem ezen Fő Herczeg Aszszonynak mindenféle hallatszott nyájassága, 's a' Játékházban a' közörm szülte háromszori kéztapsolásnak szeliden, felállva és módos fő hajtással volt megköszönése úgy lekötelezett, hogy kész lettem volna akkor hamarjában véremet mind egy cseppig oda lüktetni, a' hová annak java, szerencséje és boldogsága leginkább kívánta volna. Ekkor éreztem leginkább magamban azt a' dicső eltökélt Magyar érzést, melly valaha Pozsonban az Ország Házát olly tüzesen tölté-be, mint első Pümköst napján az Apostolokét a' Szent Lélek; ezzel a' különbséggel mindazáltal, hogy a' Magyar Rendek nem különböző nyelveken, hanem mind ugyan azon egyen 's azon egyet beszélték: „Moriatur pro Patria et pro Rege nostro Maria Theresia.” Valyha a' maga meg szeretetésnek ezen könnyü 's olcsó módja közönsegebbé lenne!!! — De ime négyet üt az óra, lobognak a' kikötőben minden hajón a' tarka zászlók, durrognak az ágyúk, az új Világ' Násznepe jő 's hozza szeretett Menyaszzonyát. Büszkén repül elől legfőbb rangú terhével kevély-

kedve a' Hatodik János Királyhoz tartozó aranyos csónak, mellyet arannyal paszamántozott veres frakkú, külömben egészen fejrben öltözött, tizenkét, mint a' bogár olly fekete 's fénylő Sze-recsen, — kiknek egyszerre való egész felemelő-dések 's rántások a e s t h e t i c e igéz, — lelkesen nyomit. Nyomában suhan, zászlóját elől-utól lo-bogtatva, a' régi dicsőségére fellátosan emléke-ző Toskánai Nagy Herczegi csónak, tizenkét mar-kos Olasztól zuhittatva. Ettől egy tapot se tágit egy más veres és zöldre festett, mellyben tizen-hat gálaruhás izmos rézszinü Américainak Bron-tesi karjai alatt, nyögnek a' ketté-roppanástól egyik rántás után a' másikig rettegő evezők. Ezt üzi egy másik, azt egy harmadik, mellyet ismét egy negyedik hajhász, mind czifra kívül-belől, mind zászlós, mind selyem hajlékos, mind fes-tett evezős, mind-mind gálában öltözött legény-ségü csónakok, mellyek közül a' tág tengerben mindenik első lenne, ha a' jó rendtartás' lelke, a' szilaj nekirugaszkodást, egy mindenható titkos V e t o v a l húzós féken nem tartaná. Ezekben mind aranyos Urak, és tollas 's bóbítás főkötő-jü Aszszonyok voltak. Most jöve már a' sok fakó tekenő ladik, komornyik, szobaleány, inas 's több afféle könnyü teherrel rakodva. Ezek után,

mint valaha Rómában a' nagy Circusban a' pályafutó szélparipák, könnyü lektikáikkal, úgy omla-ki az egész Város. A' nagy tolongásban, reszkettem, csónak halál leszsz. Végre a' keskeny csatornán, — mellyet mikor akarnak, a' hajók előtt egy szál fenyővel bezárnak — a' széles tengerre kibajlódván, azt úgy ellepték, hogy az öreg Neptun, az Innep Királynéját, ha az a' legelső nem lett volna, meg se kandithatta volna. Ez alatt szüntelen dörgött, ropogott, harsogott 's bömbölt a' sok ágyú, mellyre a' Város, díszét vesztve, búsan mormoga vissza. Én csupa szem valék, 's minden érzésem csupán csak látott, a' midőn egy közönséges édes kacaj 's e' sokszoros szó: *Ecco la barchetta!* (Ni a' ladikocská!) egyszerre megint ötérzésű valóssággá változtatott. Megfordulék hirtelen, 's ime neveték édesdeden magam is a' sokasággal, látván, hogy egy legfellyebb is három esztendő gyönyörű kis fiúcska, malaczlópó ingében egy feresztöteknő forma ladikocskában ülve, azzal magát ide 's tova lógázva, két kis lapátjával özsze-viszsa evezve, vagy inkább csobiczkolva, melly miatt magát egészen öszvelocsolta, kis kormánykájával és két Toskánai zászlócskájával vigan viczkádozva 's nevetve a' nagy ten-

gerbe kifelé siet. Az előtte tiz 's tizenkét lépésnyire ment csónakban üle az atyja, és ezt a' kis lélekvesztőt egy vékony madzagon, de a' mellyet eleinte mindjárt nem könnyű volt észre venni, huzá maga után. A' pompás nézőjátékok, mellyen nem győztünk ez előtt mindnyájan eléggé bámolni, ez a' kis virgoncz egészen elnevetetvé velünk. — Haszontalan, csak mindenben ott kell az Olasznál lenni a' P a j a z z o n a k! — Estve mind a' két hajó meg volt világosítva. Több, mint három ezer lámpás ragyogott bennük: de ezeket megint nem számláltam-meg Barátom. Melly világosságot az apró hullám-rántzok hányszor sokfélezték - meg és hányszor diribdarabolták-el, én fel nem tudom vetni. Képzeld Barátom magad, ha ugyan annyit képzelni lehet.

Elnyelvén e' szerént Aug. 13d. Vid. János Király minden látnivalót és zсібongót, én más nap nyakamba öltém a' Várost, 's megjárám minden zegezugát. E' kis, csak fél Német mértföld kerületű, de azért még is 48,000 lakosokkal — kiknek fele csinos Zsidóság, — népes Városban; ha I. Ferdinándnak a' kikötőhöz közellévő emlékoszlopát, — mellynek négy szegeletéhez négy rézből öntött meglehetős munkájú rabszolga van

lánczolja — kiveszi az ember: a' szép mesterségnek kö remekeit, és festett, de még is élni tessző lelketlen képeit haszontalan keresi az útas. A' házak nagyok, erősek 's szépek (ha kivált sokon még az emeletekben lévő ablakokon is vas röstélyök nem volnának): de azért az építés mestersége például egyet se jelelt-ki közülök. Útszái jól kirakottak, nagyobb részént egyenesek és tiszták, kivéven némelly apróbb félre 's mintegy dugazban esőket, mellyekben az Olasz csintalanság nem kevésbé virágzik, mint más Olasz Városokban. Nevezetes köztök, és akárhol is nem hamar lenne kevesebb másodiknál, a' Ferdinánd útszája, melly azonkívül hogy jó tágas, és mind kétfelől szép kávéházakkal 's gazdag boltokkal van beszegve, a' nyári melegben még fellyül jó magasra ponyvakkal is, — mellyeket a' két felől lévő házak' oldalaiból kötelek tartanak — be vagyön mind az eső mind a' hévség ellen boritva. A' honnan ez fényes délben is, mikor másutt a' tikkasztó nap minden lakosokat házakba szorit, tele van fel 's alá sétálókkal. Van egy hosszú négyszegletes tágas szép piaczeza a' Város közepén, mellyre szolgálnak az útszák, 's a' mellyen estvénként hat hét kéregető banda is muzsikál: egy szegletében ellenben,

mintha veszekednének, úgy lármáznak a' Vizhor-dók. Kár hogy a' Város ezt a' nem legjobb ivóvizet, mellyet, annak nagy szükében lévén, három német mértföldről hozott-be, még mind ez ideig is egészen el nem végzett csatornákon, a' Városban jobban el nem ágaztatja, 's az által a' sok nyelv-vedésnek és dologkerülő szolgálói ácsorgás-nak véget nem szakaszt. — A' Városnak egy része nevezetik Új Velentzének, (Venezia nuo-va) 's leginkább a' portékáknak lerakására szolgáló nagy és erős épületekből és sok csatornákból áll, mellyeken azokat kisebb hajókon egészen a' rakhelyek eleibe lehet vinni.

A' közönséges Könyvesháznál, a' Görög és Fő templomnál nevezetesebb a' Zsidó Zsinagóga, melly egész Európában egy a' legelsők közül, ennél pedig a' nagyobb és kisebb kikötőhely, mellyeket egy töltés és két jól intézett erősség bátorságosokká tesznek. Ezen kívül jól meg van még erősítve a' Város a' száraz föld felől is.

Livornó, melly, mikor azt a' Genuaiak a' Florentziaiaknak 1421ben eladták, egy nyomorult és egészségtelen hely volt, nyilván mutatja, mennyire lehet vinni valamely Várost a' kedvező Igazgatás és alkalmas rendelések által. Ki hitte volna, hogy egy ilyen csekély

hely, olyan tengerre fekvő, melly minden felől tele volt kikötőhelyekkel, és kivált egy olyan hatalmas kereskedő Város' szomszédságában, mint a' millyen vala Genua, valaha valamire menjen. Azonban, valamint az Adriai tengeren Trieszt Velentét, úgy multa ez felyül Genuát, sőt az egész Földközi-tengerre fekvő minden kereskedő Városokat. Melly csudálatos felvirágzását köszönheté annak, hogy az Igazgatás minden lehető módokat kikeresett kereskedésének előmozdítására. Nagy szabadságot 's jó törvényeket adott, semmiféle Vallásbéli embert ki nem rekesztett, az Áfrikai tengeri tolvaj Országokkal békességet kötött, Napkeleti Indiákra kereskedést állított-fel 's a' t. Innen egy Olasz Városban se lehet annyi serénységet látni, mint itt. — Fábrikái keyesek 's nem szembetünők, kivéven a' Kláris-Fábrikákat, mellyek, ha nem első volnának is, bizonyosan azok közzé tartoznak egész Európában. Az ezekhez szükséges Kláriságakat vagy fácskákat halászszak Szárdinia, Korszika és Tunis körül a' tenger fenekéről, 's minekutánna azokat a' szerént, a' mint veresebbek vagy halaványabbak, tizennégy felé elválogatták; olyan vastagokra, a' millyenekre akarják a' Klárist, elvagdadják. Ekkor azokat némelylek

egy keréken, gömbölyü vagy hoszszúkás formára köszörülik, mások pedig lyukakat csinálnak beléjük. Ekkor kiválogatván 's együvé rakván az egyforma nagyságúakat, egy bőr zsacszóban, mellybe tajtékköport tesznek, addig dörgölik, míg szépen megszimultak, a' mikor osztán sinórra füzve az eladás végett Klárisgyöngy név alatt mindenfelé elküldözik. A' legnagyobbak mennek Török Országba, hol azok gomb gyanánt vicseltetnek.

A' mi a' lakosokat illeti; sokat rólok nem mondhatok: mert kevés ideig mulattam közöttök. Kétség kívül a' mi más kereskedő Népről igaz, azt ezekről is el lehet mondani. Legnagyobb részek kereskedő, következésképen a' világban szelleyjárt, sok emberekkel forgott, sokat látott hallott, tanult és próbált lévén, mind pallérozottságok mind az idegenekkel való nyájas és szives bánások, a' legelső órában, kivált annak, ki a' goromba Nápolyból jő, szemébe tűnik. Kincsek alatt, mellyel, tudván hogy az Vires adquirit eundo, a' föld' nagy részét bekerültetik, nyög a' tenger. Egy óra allatt fél millióért adnak 's vesznek; és még is akármelley szegény becsületes embernek is szivesen szolgálnak. A' pénzt csak pénznek nézik 's úgy bánnak

vele, mint a' hogy azzal bánni, az az, löttatni futtatni kell. Az embert is úgy nézik, mint embert, 's úgy bánnak vele, mint a' hogy emberrel bánni, az az, minden veszendő dolgoknál felyebb becsülni kell. Így van e' ez nálunk Barátom? — Különösen szemembe tünt az itt nekem, hogy ámbár a' Ferdinánd útszája csak maga az, hol az egész Város sétálgatni 's öszvegyülni szokott; hogy a' Fejedelmi személyeket ott lehetett leginkább látni; és hogy a' kávéházak majd mind ott vagynak: még is, úgy szölván, mintha az aszszonyok 's leányok mind Háremben lettek volna zárva, férjfiaknál egyebet se sétálni, se kocsizni, se kávézni nem látott az ember. Már én Mártháknak kezdém őket képzelni, és azon csudálkozni, hogy az ő gyenge Nemektől olly igen elválaszthatatlan újság-és magokmutogatása kívánságának truczára is készek, illy sokat látni-valókor is, otthon maradni 's házi foglalatosságaikkal szorgalmatoskodni; a' mikor egy tengeri útas társammal, ki Livornói lakos vala, öszvetalálkozték 's néki csudálkozásomat 's dicséretemet jelentém. Mellyre ő: „Nem Márthák biz ezek, 's nem is kü-
 „lömböznek más Aszszonyoktól. Nézze az Úr,
 „mind az ablak megett áll 's ott néz-ki. Nem

„aszszonyok volnának az olyanok, a' millyeneket az Úr mond, a' mai csak piperézni 's begyessedni tudó aszszonyi világban, hanem valóságos házi angyalok, és általok, ha még a' szorgalmatos gazdaszszonykodás mellett nyájas, szelid 's hűséges feleségek is volnának, élve menybe ragadtatna, mint valaha Énók, a' férj. Csak a' szokás, ez a' Népek' kinzó Ura, tartja őket, úgy mint a' Spanyol aszszonyokat, házaikban.” Nekem erre, Barátom, a' mi Nagyjainknak látogatásai jutottak eszembe, mellyé nekik ennél nem sokkal kevésbé kinzó Urok. Órákig öltözködnek hozzá, 's az egész idő alatt dűnynyögnek, haragosok, és jó, ha némelly rossz kívánások is ki nem esnek szájukból, 's még is csak megteszik: minthogy az Etiquette megrontásától jobban félnek, mint az Éthique-étől.

Elhagyám végre Aug. 15d. e' szerettem Livornót. Ekkor hagyá-el azt az a' körül-belől négy ezer idegen is, kiket a' legfőbb Uraknak 's Aszszonyoknak kíváncsi látása ide csöditett, ekkor a' Pármai Fő Herczeg Aszszony is Luccába menvén, sőt ekkor maga a' fő rangú Menyaszszony is, minekutánna tegnap estve tulajdon jószágában, a' hajón, egy pompás végvacsorát

— mások bálnak mondák — adott volna az Európaiaknak. — Mint hajdan Jupiter, mikor Európát elragadá, nehogy kedves terhe, ha megtalálna ijedni, hátáról a' csekélyben leugrana, kiszaladna, eleinte csak lassacsán csúszott a' mély felé, de azután a' lábbalhatatlanba érvén, marha négy lábával mindenhatósan hasitá a' hullámokat 's verset úsza a' habokkal; olly húzomos halkkal kezde távozni még alig szürkületkor a' szeretett partoktól VI. János Király, csalfa ringatással szendergetvén drága Kincsét Ausztriát, míg azzal, lassan lassan a' feneketlenbe érvén, szélnek eresztett vitorlával, nem repüle nem, hanem mintegy tüne lefelé az Antipodes Brazilianusokhoz. — E' szerént fenekestől kimerítettvén Livornó, magam is felülék 's kikoczogék belőle Piza felé.

PAPP JÓZSEF.

S Z E N T P É T E R.

L e g e n d a.

Mig még Urunk, közhomályban szent
Szine, a' földön járt itt lentt,
'S hozzá a' sok tanítványok meggyülenek,
— Kik szovai közül csak ritkát értének, —
Szerette szerfelett
Udvarát tartani országutak mellett; —
Minthogy átaljában az ég' menyezete
Alatt beszélni ő leginkáb szerete.
Hallatta velök magán itt
Szent szájából legfőbb tudományit.
Hasonlításival 's példájival kivált
Akármelly piacot Szentegyházzá csinált.

Lelke nyugtában így ballagának
Egyszer feleje egy városkának:
Hát az uton valami csillámala, —
Egy lópatkódarab vala.
Erre Szent Péternek szóllt és intett:

„Vedd-fel csak ezt a' vasat, vedd!”
 Szent Péter röstelte. Éppen
 Akkor álmódott menttében
 Holmit a' világ országa felől,
 Melly, mivel nincs neki határ a' fön belől,
 Kinekkinek megtetszhetett:
 Erről gondolkodni leginkáb szeretett.
 Így 'hát nem is örült rossz találmányának,
 Kellett volna lenni Szeptrom-'s Koronának:
 De derekát ő így miért
 Hajtaná meg egy fél lópatkó kedvéért?
 Tehát csak elfordult, és mintha nem értett
 Vólna szót, ő Kelme úgy tett.

Az Ur hoszútürésével,
 Erre a' lópatkót ömaga vevé-fel,
 'S nem szölli többet semmit érte.
 Osztan, hogy nem soká a' várost elérte,
 Megy egy kovács műhelyébe,
 'S három fillért vált a' lópatkó helyébe.
 Azzal a' mint járja a' város piaczat,
 Szép cseresnyét árulni lát,
 Mellyből vesz, — olly sokat vagy keveset,
 A' mennyi a' három pénzre esett;
 Mellyet szokása szerint ön-
 Köntöse ujjába csendessen beletön.

Most a' más' kapun kimenének.
 Csak rétet 's házatlan térséget érének.
 Az uton fa sem árnyékolt,
 Sütött a' nap, nagy hévség volt:
 Ugyhogy az illy helyen sokat ígért
 Volna az ember egygy ital vizért.
 Az Ur mindég elő szokott menni.
 Most egy szem cseresnyét eltalált ejteni.
 Szent Péter fut töstént nyomára,
 Mintha talált volna egygy arany almára.
 A' bogyócskát megizlelé szája.
 Az Ur kisvártatva rája
 A' földre meg' egy más szemet küld,
 Mellyért Szent Péter gyorsan meggörbült.
 Ezen móddal az Ur többszer neki
 A' derekát megmeggörbítetteti.
 'S ez így sok ideig folya.
 Akkor az Ur jókedvel szólla:
 „Juthattál volna ahoz könnynyü szerével,
 „Ha mozdultál volna annak idejével:
 „A' ki csekélységre nem tud semmit adni,
 „Nagyobb csekélységért kell annak fáradni.”

EDVI ILLYÉS PÁL.

K I S H E Z. 1814.

Bleib, o bleib denn mein Lehrer!

Stirb, und werde mein Genius! Klopstock.

Hogy' lehet az? a' Sors mennél meszszeb lépet,
 Annál szebb és nagyobb bennem a' Te képed.
 Mert mig Sopronodban melletted járek-el,
 Nem látalak fénylni anynyi ritka ékkel:
 Csak egy bölcs Léleknek nézve tiszteltelek,
 Birtak ott 's azért csak hallgattak a' helyek.
 'S most, hogy Hazám' szivén is belebb megyek-be,
 Csak hülök érdemid emlegetésekbe,
 'S ugy nézlek odafent az alsó megyéből,
 Mint a' kis Luczifert Csirnhauz üvegéből. —
 De a' nagyobb Lelket lakozó helyében
 Nem látja a' Nézö, csak gyengeségében;
 'S ha vagy elvesztette, vagy meszsze elkele,
 Akkor tudja még meg, mit rejtett kebele.

Igy jár az illatos Indusz tengereken
 A' Szegfűszigetre hajózó idegen.
 Mig felé evez, majd szagolni alig bir,
 Ugy csapkodja órrát a' jázminos zefir;
 De az ottlét elfog minden érző tagot,
 'S a' szagos levegben nem érzi a' — szagot.

EDVI ILLYÉS PÁL.

A' SZERELEM SIRJÁNÁL.

A^{ma}z ijjesztő és pusztá ösvényen, hol
Utonállók lesben csavarognak,
'S próbára kel bátor szive soknak, —
A' koldus botjával bátran menve danol.

A' nemlombos tölgynek kopasz ágít télben
Meghajtja e az Orkán szele?
Köztök egygyet sem tör mérge le:
Holott nyárban hamar letörnek a' szélben.

A' koldusbotos embernél én még
Szegényebb, halkal mégyek czéломhoz,
— Fájdalmimat maga tudja az ég! —
Halkal ballagok kora siromhoz;

'S semmi szélvészre sincs gondom nagyon,
Mióta, utolsó kis levelem,
Te egygyetlenegygy utolsó Vagyon,
Örömfámról levesztél — S z e r e l e m.

EDVI ILLYÉS PÁL.

A' KÉNYES URFI SKÓCZIÁBAN.

Gróf Kamerán vadászni ment
Havasira Skócziának.
Vele husz nyilas megjelent,
'S harmincz ebek nyiszorgának.
Az Urfi is, mint az Atyja,
Készül menni a' sereggel.
Nem szöll a' Gróf, 's neki adja
'Tegzét az üstös ideggel.
Egyből, ki a' más határnak,
Üzék hajták az özöket;
Nem is tudták, már hol járnak;
'S az éj ottkin lepte őket.
A' vadászok szokás szerint
Domboldalban az árnyoson,
A' hóra lefekvének mind,
Izzadtan és csatakoson.
Közbe fekteték a' vének
Az Urfit és Gróf Kameránt.
Testeik felgözőlgének,
'S nem morgának rosszsz ágy eránt.

De az Urfi nem álmosul,
— Mert feje allát roszzalá —
Hovat gyur öszve, 's vánkosl
Hengeriti feje alá.
'S hogy e' vánkost sejdítette
Gróf Kamerán, az atyja, szóll:
„Fiu! így kényeskedsz e te?”
'S eltaszítá feje alól.

A' derék Skót nemzet éljen!
Éljen fija Kameránnak!
Vajha nálunk mind csak ilyen
Kényes Urfiak volnának.

EDVI ILLYÉS PÁL.

A' NYÍRLIGET.

PROF. VÁLYI-NAGYHOZ.

Farsangi alak járul hozzád,
Barátom, fogd e' parolát.
Te ötet, úgy e, nem ismered?
Pedig ő neked jó embered.
'S ha érzed e' hiv kézzsoritást,
Helyébe, tudom, nem kívánsz mást.

Orczám, úgy a' hogy látod, viaszok,
De én magam eggy új Hans Sachs.
Csizmákat, mint ő, még nem varrtam,
De verset halmokkal faragtam,
'S tám nem rosszabbakat mint ő,
Mikor a' jó kedv rám néha jö.
Csak hogy engem versre édes tűz,
'S a' szárnyas Isten' kis nyila üz.
Őt inkább az a' kegyelem,
Melly a' Suszterektől nem idegen;
Melly világítja a' Jacob Böhméket,
Látni angyalkákat 's ördögcséket:

Öt gyúlaszták vastag Postillák:
Engem piros-pozsgás Fringillák.

Van nékem is egy Postillám,
De meg nevét nem mondom ám.
Mikor elhamvadzik tüzem,
'S haszontalan töröm az eszem',
Körmöm' haszontalan' rágszálom,
'S ki belöle a' rimet még sem vájom,
Elöveszem kis könyvemet,
'S mingyárt fellelem rimemet,
A' verset nagy halommal szórom,
Pedig sem ráspolyom sem srófom.
Derék könyv! jobb mint Smetius;
Nem tudott annyit Horátius,
Ő, a' ki öltözve fényességbe,
Úgy ment-fel, mint hattyú, az égbe.

'S mit is akartam mondani?
Úgy — hogy más alakba szállani
Okos emberhez nem illetlen.
Ember nem lehet az szünetlen.
Illyet magok a' nagy Istenek
Igen is gyakorta miveltenek.
Ki szép bikává változott,
'S a' tengeren egy lyányt álthozott;

Ki galambbá vált, ki giliczévé,
 Ki farkassá, ki rüt tevévé.
 Csak hogy ezéjához elérjen,
 És keresett jutalmat végyen.
 Én egyebet nem keresek,
 Mint hogy viggá tehesselek.
 Ruhád miatt te nem mégý bálba:
 Engem betegség vága az ágyba.
 Így a' farsang' jó napjaiban
 Mind a' kettónknek része van.

Hallád te hirét Jupiternek?
 Ez atyja volt az első embernek,
 'S úgy osztán a' többinek is.
 Van egy könyv Homérusnak hívják,
 Az úgy mondja, hogy ez a' buják
 Ada új lakókat az égnek is;
 'S azért őt ekként titulázza:
 Istenek' és halandók' atyja.
 E' fajtalan Isten eggyszer
 Látni akarta volt, hogy az ember
 Ez árnyék földön mit csinál;
 'S mint hajdan a' jó Mátyás Király,
 Elfedve uralkodó méltóságát,
 Ál névvel bójára országát,
 Merkúriusnak egyet int,

Találjon egy kis csinyt megint,
 Hogy az ő szerelmes házas társa
 Elillantásokat meg ne lássa.

Merkúr az illyekre magát
 Nem kéreté sokat, tehát
 Felsőges atyám 's királyom, mond,
 Ez a' te fiadnak nem nagy gond.
 Felsőged várja kis békével,
 Merkúr mindent felér eszével.

Már itt van, 's vállán egy csomót hoz,
 'S' így szól a' mennyei királyhoz:
 Öltse csak magára Felsőged
 E' megkopott kék köpenyeget;
 Vonja-fel e' málybőr csizmát;
 Itt e' nadrág is, 's e' nád-pálczát
 Markolja jobbik kezébe,
 'S e' sinkót nyomja-be fejébe.
 Én e' gubát vetem magamra,
 'S szőrös bocskorkát fűzök lábamra.
 Uram így szegény legény nemes embör,
 Jó magam pediglen tót sühödör.

Júnó asszony néz az ablakon,
 'S látja őket menni az udvaron.

'S ők az egek' királynéjának
 Nagy mélyen főt és térdet hajtnak.
 Hé Sára, e' két idegen
 Tölem talán éhen megyen.
 Menj, tudakozzd Mihály Mestert,
 Jól tartotta e e' két embert.
 A' Kulcsár nyisson komorát,
 Ne szánjon kenyeret szalonát.

De mig a' Királyné beszéll,
 A' két embert elhordta a' szél.
 Szépen kiérének a' várból,
 'S a' csintalan ficzkó így szöll:
 Gazd' Uram, ne nyissak e lyukat?
 Mert Kóly ide még jó falat;
 Kóly, a' világnak közepe!
 Legjobb lesz itten szállani-le.
 Te lásd, jó szolga, mond' az Úr.
 'S az az ég' boltján egy lyukat fúr;
 A' lyuk naggyá lesz hirtelen',
 'S a' két útas a' földön terem.

Merkúr rosszul furta a' lyukat,
 'S az ég' boltja nem jól szakadt.
 Acsád s' Adony közt estek földre
 Egy pusztá sűrű nyírligetbe.

Sehol nem látszott semmi ház,
 Az ég setétült, zúzmaráz
 Fagylalta - öszve ruhájokat,
 Szakálokat és bajuszokat,
 Itt, mond' a' szolga a' gazdájának
 Megadjuk árát a' tréfának.
 Csak boldog, a' ki otthon ül,
 'S aaszagja mellett kuczikban fül.
 Ej, mond Kronion, kis veszélybe'
 Illik e' esni legott kétségbe?

'S messzére egy rosz viskót meglátnak,
 'S útasaink szemet szát tátnak.
 Merkúr duzzog: Lesz éjszakánk!
 Egy szelet rozs - kenyér egész vacsoránk!
 Bohó, mond Zeüsz, az illy viskóba'
 Drágább gyémánt van hébe - hóba,
 Mint a' millyennel nöm dicsekszik,
 Ha szépségétől elrészezsik.

'S egy nyolczvan esztendős gyémánt,
 Kin a' nagy kor sok ránczokat hányt,
 Elébe jö a' két embernek,
 'S egy Hozta - Istent mond Jupiternek.
 Merkúr kaczag 's bosszankodik.
 Ked csak maga van, kérdezik.

Uram ökeme itt lesz nem sokára. —
 Adna Ked szállást éjszakára? —
 Szívesen, édes Uraim,
 De nincs mivel szolgáljak semmim.

Sürög forog a' jó Öreg,
 'S a' tüzhöz széket ad nekik,
 Kifordul, 's hozzá lát dolgához.
 'S Zeüsz így szöll léger fijához:
 Szép, szép az ég: de e' kis ház,
 Ámbár falán vagyon csak máz:
 'S ámbátor azt a' szükség lakja,
 Sem nektárja nincs, sem arakja,
 Kávét, puncsot soha nem lát,
 Mire szát sok Isten 's ember tát,
 Szebb volna mint az ég, ha velem
 Az éjt itt töltné a' Szerelem.

'S midön az Isten így szöll:
 Rózsailat terjed-el, 's az ágy alól,
 Szokott a' gyemánt mellyen hálni,
 Turbékolva egy galamb sétál-ki,
 'S addig teszi forgásait,
 Addiglan üzi csókjait,
 Hogy a' két Isten jól értette,
 Ezt a' galambbal ki tétette.

Legott a' nyolczvan évü gyémánt
Szép szüzzé valva bepillant.
'S karján hoz eggy kis gyermeket,
Kit meztelen a' ligetbe lelt.

Ki vala a' gyermek, 's mi lön tovább,
Azt nem szükség talán beszélnem.
Mint a' mai bálban sok láb,
Elfáradék a' rimelésben.
Nekünk 's nekik kívánjunk hát
Csendes nyugalmas éjszakát.

HÁZINCZY FERENCZ.

A' BÜBÁJOS GYERKÖCZE.

Fejérvárott lakék Kálmán,
Kevély Király Magyarokkal.
Ott tartá fényes asztalát
Rakottan sok Lovagokkal.
'S hogy egykor névnapját illé,
Vendégeskedve szertelen:
Im' egy vidéki gyerkőcze-
Jósló előtte megjelen.
Viselt a' gyermek bő dolmányt,
Karján arany kősöntyüket,
Köpönyegén igaz gyöngysort,
'S úján rubintos gyűrűket.
Derékba testén zöld selyem
Ing láttatott, a' mint kiállt.
'S diszes udvar'sággal igyen
Köszönté - meg Kálmán Királyt:
„Isten áldjon, vitéz Király,

„Téged 's e' vigadó házat ;
 „Királynédát, szép Predszlavát,
 „E' pártalan virágszalat! —
 „Jeles Vitézek, és Urak!
 „Minynyájan jól vigyázzatok:
 „Ne legyen mérges gaz, a' mit
 „Ti nyílt rózsának tartatok.”
 Azonban a' keblébe nyúl,
 Kihúz egy kis varázshotot,
 'S egy kantust, — furesa egy színüt,
 Formást 's egész csudálatot.
 „Vedd ezt tőlem, Kálmán Király;
 „Fogadd-el ezt magadénak!
 „Próbául add tökéletes
 „Szép virtuos Királynédnak:
 „Meg ez egygy Aszszonyon sem áll,
 „Ki férje ellen már bünt tett.”
 Minden Lovag a' táblánál
 Nőjének csalfácskán intett.

A' kantust 'hát előszer is
 Predszlava vette próbául, —
 Kalóz szemü virgoncz dáma,
 Csak most hozák külországból.
 Midőn a' kantus már rajt volt,
 Redőji szélyt igazítva:

Tetőtől talpig lerongyolt,
 Mint izreporra aprítva.
 Most egyszer igenis hoszszu,
 Másszor rövid igenis majd;
 Majd öszvehuzódék vállán,
 'S minden csin nélkül álla rajt.
 Majd ugy tetszett, zöld; majd viszont
 Vörös; majd, hogy fakó színü.
 Kálmán Király „jaj! Aszszony,” mond
 „A' mint látom, te nem vagy hü!”
 'S kivetközék a' kantusból,
 Eldobta azt haragjába';
 'S csatázva, mint a' Fúria
 Sudámla - el szobájába.
 Szidá még a' takácsot is,
 Ki azt bordában rugdozta;
 De jobban még a' gézengüzt,
 Ki nekik azt ide hozta.
 „Inkább élek kietlenben,
 „Inkább vadak között lakom,
 „Mint itt; alávaló Király!
 „Hol töled így gyaláztatom.”

Akkor szöllitá Gróf Otmár
 Elő kedves feleségét:
 „De, Aszszony, bünt ha tettél már,

„Csak, kérlek, inkább hagyj békét!”
 Az Aszszony vig kacajjal vált
 Ki a' sorból, fürgén lépe,
 Bátran a' gyerkőczéhez állt,
 'S félést se mutatott képe.
 Midőn a' kantust ráveszi,
 'S mindent rajt befog és terit:
 Felsodródott nyakig neki,
 'S meztlen hagyta hátfelet.
 'S minden dévaj Lovag, ki csak
 Az Udvarnál jelen volt ott,
 A' furcsa tréfán kedvére
 Nevetközött 's csufolkodott.
 A' kantust elhajította;
 Megszégyenült csalódtába';
 'S elváltozott halvány arczal
 Kilopódozott szobájába.

Akkor kijött egy vén Lovag,
 Bizott bufán hitvessében;
 Ajánlá a' gyermek-jósnak,
 Öltöztetné köntössében.
 Az Aszszony, — egy meglett személy —
 Egész egy Szentnek tetszhetett,
 A' kantushoz aprón lépve
 Nagy tisztesen közelgetett.

'S midőn ama finom vékony
 Palástot ő is rávette :
 Köröskörül feltüremlek
 'S kényes bőrét mind felfedte.
 Sem aprón lépte , sem hosszas
 Imája — ah! nem használa.
 Egyéb rajt függve nem maradt,
 Mint egy kis rojt 's fonál szála.
 Iszonytató gyalázattal
 A' kantust ő is letette ;
 'S bibor színben borult arczal
 Szem elől félre siette.

De szép nejét László Herczeg
 Hivá-be most a' terembe :
 „Jer, Aszszony, e' kantust nyerd-meg
 „'S ne hagyj te engem' szégyenbe'!
 „Jer, Aszszony, e' kantust nyerd-meg!
 „Mert ez most már csak a' tied,
 „Ha nem fért szivedhez vétek
 „Mióta én vagyok hived.”
 Pirulva gyengéden, e' nő
 Szerény kecsesel járult-elő ;
 'S a' csúda búbájt próbálni
 Bátran ment és örömmel ő.
 Mellyet, midőn reávevén,

Magához jól szoritana ;
 Testén az úgy látszott, mintha
 Rezgödne és sugorgana.
 „Fekügy, kantus veszteg!” ugymond,
 „Ne szégyenits - meg semmiért ;
 „Kivallom én, e' szivhez itt
 „Bünből vagy vétekből mi fért.
 „Én egyszer László Herczeget
 „Az erdőben megcsókoltam ;
 „Szájját egy csókkal illetém,
 „Mikor még nője nem voltam.”
 'S mihelyt legszarvasabb bünét
 Meggyónta nyilván ekképpen :
 A' kantus rásimult töstént,
 'S illék neki igen szépen.
 Pompás játszó szinnel fénylett
 Rajt, mint arany, ez öltözet.
 'S a' nagy asztal körül minden
 Lovag órá feledkezett.

Most a' fiú az asztalhoz
 Fordul 's szemközt néz Kálmánnal.
 Egy vadkanfő állt fent éppen,
 'Tüzdözve zöld borostyánnal.
 'S hogy a' vadkan fején picziny
 Botját háromszor elvonta,

„Ezt egy Szarvasnak a' kése
 „Sem fogja ált, Urak!” monda.
 Ekkor, ki kését fénkövön
 'S aczélon élesítgeté;
 Ki esküdött, hogy kése nincs,
 'S titkon a' szék alá veté.
 Volt egy kis kése Lászlónak,
 Szivós vas és aczél szerre.
 Ő ezzel a' vadkan fején
 Egy döfre mély lyukat vere.
 Áltverte fényes kését rajt,
 Könnyen, csak egy pillanatban,
 'S Kálmán körül minden Lovag
 Azonnal részt kapott abban.

Most egy szarút vett a' fiú
 Elő, üstös karimája;
 'S mond: „egy Cselefedének sem
 „Fér e' szarv széléhez szája.
 „Ajkához e' szarút épen
 „Cselefende nem tarthatja,
 „Hanem vagy egy vagy más felén
 „Abból borát kiloccsantja.”

Cselefende, — idegen aszszony után járó.

Némelly nyakába loccsantá,
Némelly dönté az inára;
'S ki száját el nem találá,
Szemébe nyult bizonynyára.
'S cselefende volt e férje,
Most minden nő kiesmerte.
De László könnyen felhajtá,
'S az üstös kannát elnyerte.
Igy kantus, vadkanfő, szaru
Mind e' szép párnak bére lett.
'S minden illy hü szeretőknek
Legyen hasonló tisztelet!

EDVI ILLYÉS PÁL.

A' CSÓKRA V Á G Y Ó.

Körner után.

Iffjú 's heves vérem vagyok,
Soha sem titkoltam;
A' csókot szeretem nagyon,
De még sem csókoltam.
Mert bár a' Kedvesem kedvell,
Még sem cselekszi azt kedvel,
Munkám' 's fogásim' trucczára,
Szert nem tehetek csókjára.

Rózi szeret, a' mint reggel
A' rétnél felleltem,
Hozzá futék, merészséggel
Keresztül öleltem.
'S midőn csókolni akarám,
Kezem válltőjébe szúrám,
Vérem folyt, haza szaladtam,
Szépen csók nélkül maradtam.

A' minap a' mint sétálék,
 A' viznél találtam,
 Tüstént nyakába borulék,
 'S egy csókért instáltam.
 Már a' csókra nyilt is szája,
 Ott termett lánczos kutyája,
 Tett lábamon oly harapást,
 Hogy felejtém a' csók-kapást.

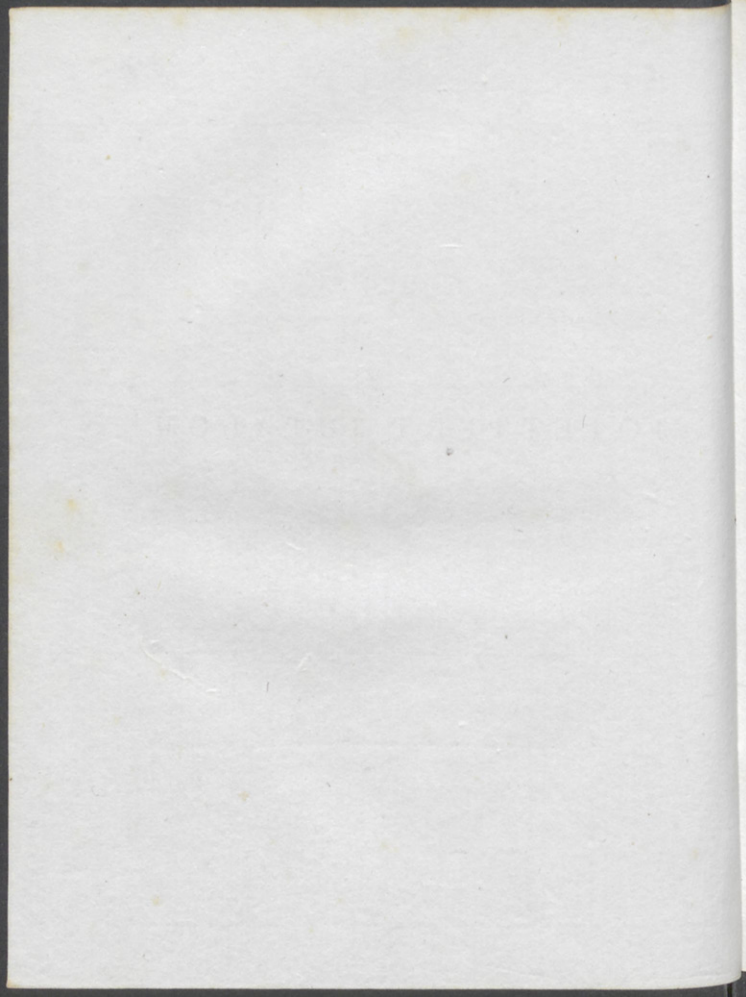
Osztán ajtajánál ülven
 Édes kedvel tele,
 Kezét nyujtá, felém dülven
 Vontam szivem fele;
 De Apja az ajtó megöl,
 Hol leskődött, ugrik elől;
 Szokás szerént elszaladtam,
 Csókot harmadszor sem kaptam.

Tegnap is hogy mentem arra,
 Lassan magához hivat,
 „Ablakom nyil' az udvarra”
 Mondá „elvárlak itt.”
 Estvére oda ballagtam,
 Lajtorjám' feltámasztottam;
 A' lábtó kettészakada,
 A' csók megint elmarada.

Ha a' sors velem így tészen,
Ah gyászba dült napok!
Igaz kedvem so' sem leszen
Mig csókot nem kapok.
Szegény fejem mit vétettem,
Hogy a' sorstól megvettettem!
A' ki ezt hallja szánjon-meg,
Jöjjön hozzám, csókoljon-meg.

NYÍRY LÁSZLÓ.

JÓTETTÉRT JUTALOM.

Az öreg Málnay haldoklék. — Remegő szóval alig jelentheté ágya mellett siránkozó testvére-
nek, hogy Györgyöt küldje-bé. Meg lett. Las-
sú lépéssel 's levert érzéssel közelit György
Atyjának roskadó nyoszolyájához. Ki észrevé-
vén fijának nagy keservét, öszveszedett csekély erejé-
ből így szól: „György, én megyek, Istenem
hiv magához, rólad többé nem gondoskodhatom.
— Tizenhat esztendeig hiven neveltelek. Szoktat-
talak munkára, mely a' testnek erőt, a' léleknek
vidámságot ad; emberi szeretetre, mely becsü-
letet szerez, 's a' természet törvényje' ismeré-
sére, melynek megtartása boldoggá teszen. —
Most, — most kötelességem jövendő állapotod-
ról bővebben tudósítani. — Ime” — az ágy
mellett lévő almáriomból kivéven egy börczac-
skót — „annak maradványa, a' mi sorsodra vezet.
Nyisd-fel halálom után, 's élj úgy vele mint az
alkalmatosság kívánja. Elsőben is tudakozódjál
az **** i Fejedelem felől, — mert — ez —
nem — mert az — keresd-fel — Atyádat — én

— csak — gyám —” A' többi elhala már kékült ajakin. — Istenem! mindjárt oda lesz! kiálta György a' kétségbeesés hangján. A' testvér bétoppán, 's karjaik közt lehellé-ki csendesen jámbor lelkét Málnay. Gyászos könnyek követék hideg tetemeit. Mesterségesen metszet márvány- emlék helyett, fejéhez szép fiatal diófa, lábához bodza ültetett.

Nem fért Györgynek Atyja' utolsó beszéde elméjébe. A' szomorúság terhes fellegeitől külvömben is körülvéve, azokban a' magánosság, elhagyatott gyámoltalanság egyszerre rémitő vilámokat gerjesztettek, melyek majd sebes járásra kényszeríték, majd ellankadva földre terítették. — Végre eszébe jutott szeretett Atyjának gyakor intése: a' Természet törvényjének engedni kell, ha annak káros következéseit előrelátással nem lehet elkerülni. — „Keresd-fel Atyádat!” ezek voltak szegénynek utolsó szavai. De hiszen nincs ő már többé! vagy talán azt akarta jelenteni: sirboltját látogassam-meg, 's ott enyhítsem fíjuí fájdalmamat! vagy talán csak a' halál' közelléte árasztotta szivéből e' szavakat. — De nem, — elmegyek, meglátogatom nyugalma' helyét, ott panaszlom tünődésem', talán útasítani fog egekből reám vigyázó lelke. — Elmegyen;

's elfogódván szive, alig eszmélhet, midőn szemlélé az ültetett fákat elevenen zöldelni, magának pedig minden tagjait reszketni az ahoz közelítéskor, kihez oly sokszor repesett örömében ez előtt. Szent hely ez! ő itt van; nem mutatom kétségbeesésem' jelenlétiben. Megnézem inkább mi legyen a' zacskóba, mely jövendő szerencsém' kezdete. Kinyitja, 's talál benne: egy szép nagy arany gyűrűt ragyogó köves czimerrel; egy drága kövekkel rakott karkötőt; egy erszényt, melyet ötven arany nehezite, 's egy vastag pecsétetes levelet ezen felyülirással: csak Atyádnak add. — Málnay tehát nem volt Atyám?! kiálta szivbeli fájdalommal. Kegyetlen sors! mért nem hagyád-meg legalább ez édes tévelygésemm'. Nem, ő nekem Atyám volt, 's az is marad, ha egyébert nem, azon jókért, melyeket velem atyai módon közlött. Én szerencsétlen! bár csak tehát Anyámról tudhatnék valamit. De neki szerencsétlennék kellett lennie, mert felöle való kérdéseimre Atyám csak néma könnyel válaszolt. — Szomorú gondolati közt eszibe jut Málnay' intése, hogy egy Fejedelem felől tudakozódjék. Reáhatározza magát annak országába való útazásra; érzékeny búcsút vesz Málnay' hamvaitól; öszveszedi bútyorit, 's más nap útnak indul.

Jó ideig tartó fárasztó útja egy meszsze nyúló erdőbe vezeté, melyben egynehány száz lépésnyire haladtában keserves kutya orditást hall; arra siet, 's látja hogy egy szép nagy kutya rökatorben sinlődik. Könyörülő szive megszánta az ebet, 's kiszabadítá azt vesztő inségéből; ennie ada kevés eledeléből. Viszzakapván erre a' sorvadtt előbbi elevenségét 's erejét, szabadtójától nem távozott, hanem hiven szaladt mellette.

Igy utazván György Barátjával (e' nevet adá kutyájának), néhány nap mulva az országúton egy zsebkönyvet talált. Abban, részint Váltókban, részint Ánglus Banknótákban közel 50,000 forintot, és némely kötelező-'s bizonyítóleveleket vett észre, melyekből megtudá, hogy az Gróf M—é, ***i első Miniszteré. Fő gondja volt Györgynek, hogy ezen veszteséget visszaszolgáltassa tulajdonosának; de alig halada egy órányira, midőn egy négy lovas hintót sebesen vágatva lát feléje közelitni, melyből egy úri ember nagy szorgalommal tekintgetett a' földön szerteszélyel; utána pedig egy vadász nyargalt hasonló vigyázattal. Ez kérdezi Györgyöt: nem talált-e egy zsebkönyvet? Felelj először te, viszzszonozá György, 's mond, ki

legyen Urad? Gróf M., ki ez előtt mintegy két órával kocsijából kiszállván, elvesztette zsebkönyvét, és most azt keressük. — Mond tehát Uradnak, ne keresse tovább, mert nálam van. — Sebes szél módra vágata már jól haladott Urának utána a' vadász ez örvendetes hirrel; melyet alig halla Ő Kegyelmessége, azonnal parancsol kocsisának hogy forduljon-meg, 's Györgyöt is már vissza-jövet találván, kiszállta tulajdonának általvevésére. — Megtetszett nekie Györgyünknek deli testállása, okos beszédje, módos magaviselete, 's csak most is bizonyított jó erkölce. Az Úr, — mond a' Gróf, — derék Ifjú, kinek én sokkal tartozom; jöjjön házamhoz, 's a' mi hijjával van még pallérozásában, valamint jövőndő szerencséjéről is fogok gondoskodni. — Nem tudta György öröme' özönében mit feleljen. Némán szegzé földre könybe lábadt szemeit, 's köszönetmódról gondolkodék, midön a' Gróf, karját megragadván, ösztönözte a' kocsiba-ülésre. Felültek; 's nem sokára csak a' lovak' szikrázó patkóik által tornyodzó porfellegek látszattak az égbörben elveszni.

Darab ideig tartó utazás után, mely alatt elég módja volt a' Crófnak, György' természetes

magaviseelését, józan elméjét 's jó szívét kiesmerni, elérték céljokat, a' Gróf roppant lakhelyét. Ki legottan Györgynek szállást és foglalatosságot rendelt 's őt a' mire lehetett taníttatta. — Így élt György szinte két esztendeig, mely idő alatt a' Grófnak 's az egész háznépnek mind inkább kedveltjévé leve; midőn egy különös történet által azt örökre lekötelezé.

A' Grófnak egyetlenegy Leánya maradt szeretett hitvesétől, kit tizennégy esztendő előtt a' forró - hideg ragada - el. Minél nagyobb szeretettel viseltetett a' Gróf élete' elhunyt párjához, 's minél szembetűnőbb keserőséggel szenvedé annak halálát; annál forróbb indulattal lelte egyetlen mássában, Lányában, minden örömet; 's egész gondját, szorgalmát, vagyonát csak reá fordította. Meg is felelt ez atyai szeretetnek Amália. Mint a' most nyiló szegfű, mely még egészen ki nem fejtette bársony szirmait, 's már illatja bájolja a' kert' környékét; úgy Amália, szép lelkének nyilvános tettei által, már minden ismerőt elragada, midőn még gyermekora, jövendő szépségét csak gyaníttatá. Alig is érte - el tizenhatodik esztendejét, hogy számos Uracsok repdestek körülé, mint meg annyi pillangók a' virágkirályné felett. Minden szívére 's kezére

függesztette czélját; de Amália jól érzette, hogy férjét nem e' körben találja-fel, 's rendre kiadta nekik a' csinosan font kosárkát. Egy közülök Báró F., gazdag de rossz erkölcsű, ki minden tudományát a' hiúk' hódítására, vagyonát áskálódások' végrehajtására fordítá, lángoló szívvvel járt sok ideig a' Gróf házához, 's minden Nevelő és Szobaleány által töreit hányván, nyilait eresztvén Amáliára, azt gondolta, hogy lehetetlen nem győznie. De hijában! egy nap neki is a' többieknek adott-válasz jutott. Fuldoklott mérgében Ő Barói Nagysága. Sebesen hajtata csak két órányira fekvő jószágába; czimboráját hivatja, 's égre földre esküszik, hogy Amáliát magáévá teendi, bár minden vagyonában 's becsületében kerülne is. Fútták tehát a' követ, 's szörnyü plá-nokat forraltak az ártatlan Amália ellen.

Gróf M—nek kastélya tövében, meszszeterjedő ánglus izlésű kertje roppant erdővel vala határos. A' kert' bal oldalán, játszi patakocskától körülvett kies platanusberek közepén, mohos kövek közt cserge lassu zúgással egy vizesés, mely mellett omladék módra emeltetett a' Gróf, hitvesének emléket. E' volt Amáliának legkedvesebb helye; ide jött ő minden nap, itt olva-

sott, vagy Guitarát pengetvén himelte a' vizomlás' bájoló csergését.

György is sokszor mulatá magát e' kertben, 's főkép' azon helyet szerette-meg, hol egy szép pázsit' végén emelkedő dombocskán Scipiónak feje' márványból faragott szobra állott, 's honnan a' kastélyra 's a' kert' nagyobb részére gyönyörű kilátás volt.

Egy szép nyári estvén György az ötet szüntelen követő Barátjától kísértetve, megjelenik e' kedves helyen. — Tisztán ragyogott a' hold a' fellegtelen egen; mely csend uralkodott a még csak lágy zefirektől sem ingatott fák közt; fényesen sugárzott Scipió az alatta heverésző Györgyre. — Elragadtatva ő az est' gyönyörjé- től, ragadá flótáját, 's egy olvasztó pásztordal kele-ki ajaki közül. — Elnémultak lassan a' bájós hangok; 's édes gondolatokba merült-el György, midőn Amáliának segítségért kiáltó szavát hallá a' berekből álthangzani. Mint a' sebes villám úgy repüle Baráttal, 's még távol szemlélé a' Grófnét egy álorczás által hurczoltatni. Lábaiban nem bizván, Barátot uszítá. — Ott termett az egyszerre, 's mardosási által kéntelé az ált megállani, mig György egy vastag ággal fegyverkezve oda érkezék, a' Grófnét megszabadítá,

's a' rablót hátragüzsölt kézzel a' kastély felé kényszeríté, hova már Amália sebes lépésekkel elért. Útjában, a' szabadulásról gondolkozó fogoly Györgyöt hatalmasan eltaszítá, 's futásnak ered; de Barát boszszus morgással ragadván-meg ruhája' hátulját, erősen tartá. Az alatt a' kastélyból segítség érkezik; a' leányrabló keményen megkötöztetik, 's György' vezérlése alatt kísértetik a' kastélyba. Alig pillantá-meg a' Gróf az erkelyről Györgyöt, kifejtődzik megszabadított Leánya' karjai közül, 's öt hevesen öleli. Áldott légy Leányom' szabadítója! te legjobban tudod, mennyit és mit adtál - vissza atyai szívemnek, én nem tudok elég mennyit és mit, a' mivel tettedet hálálhassam! — Hát te gazember! a' kötözöthöz fordulva, ki vagy? Vessd-le gyalázatos álorczádat, mely fekete lelkedet takarja, hadd ismerjünk fertelmes pofádra. Lerántja György az álorczát — 's mély csudálkozással ismertetik-meg Báró F., ki szemtelen szemeit hol a' Grófra hol a' földre meresztvén, szótlan állott, kékült és halaványult. — Báró Uram! mond a' Gróf, ezt nem reménylettem. De most szép tulajdonságit kiesmertem, 's lesz gondom rá, hogy ismerjék mások is. — A' cselédekhez: vigyétek 's zárjátok a' zöld szobába. —

Reményem, szöll göggel a' szemtelen, — Kegyelmisséged nem fogja feledni, rangomnak mivel tartozzék? — Nem, hogy előttem, Fejedelem, 's minden okos előtt alábbvaló egy romlott gaz Báró, mint a' legszegényebb de becsületes földmives. — A' feleselni akaró elhurczoltaték, 's a' Fejedelem' hírével keményen ítelték-meg.

Mig ezek történtek véres háború ütött-ki, 's már két hónap oltá hevesen folytattatott. — Gróf M—et a' Fő-városban tartotta tiszte. György ott a' haditudományokat oly nagy szorgalommal tanulta, hogy csaknem mestereit haladná. Egykor késő őszi estve egy mellék-útszában sikoltást hall, oda siet Barátjával, hol egy Leányka egy Katonatiszt csókjainak 's szemtelenséginek töle kitelhető módon ellenek állott. György, fegyvertelen bár, szóllitá a' kardos vitézt: mi jussal bántaná ez ártatlan Leánykát? — A' mivel az Úr kérdezi. — Kérem Tiszt Urat, mérsékelje szemtelen viseletét. — Nekem senki sem parancsol, — felele Mársnak e' goromba fija, — teszem, a' mi nekem tetszik. — Koránt sem, mond György hévvel, én az ártatlant oltalmamba veszem; 's ezzel a' reszkető Leánykát kézen fogva elvivé. — Dörgös ropogós! kiált a' Tiszt, 's vont kardal

rohan György után. De Barát sem késett; reáugrott, 's jobbát úgy megkapta, hogy fájdalmában vasát elejtvén, kénytelenítete felhagyni szándékával. Barát hősi tette után csak hamar nyomába jutott Urának, ki a' Leánykát szállására kísérte — 's eltűnt.

Az ellenség azomban nagy előmeneteleket tett, néhány ütközetet megnyert 's már a' Főváros kapuihoz közelgetett. A' Fejedelem kénytelen leve hirtelen eltávozni, csupán néhány Uraktól kísértetve, kik közt volt Gróf M—is. Ez elmente előtt így szólla Györgyhez: kötelességem Fejedelmemet el nem hagyni, 's tanácsom hozzád ez: menj Testvéremhez, kihez, mint tudod, már leányomat elküldém; válaszd legjobb lovamat, vedd hű szolgámat Jánost magadhoz; itt pedig, — három száz arannyal tele erszényt adván néki, — úti költségedre eleget talász.

György a' következő napra határozá útazását, 's addig minden ahoz tartozót elkészíte: a' fegyvertárból magának 's szolgájának kiveve két pár pisztolyt 's két damascusi kardot; Barátnak fűtyöle, 's lovát sarkantyú közé vévén, kivágta Jánossal a' Város' kapuján.

Fél napi útazása után egy sűrű erdőben egy fejedelmi hintó tűnt szemébe, mely körül a' fák-

hoz kötött lovak nyugodtan legeltek. Nem győzött György e' látáson eléggé csudálkozni, 's kíváncsilag közelített a' szekér felé, — midőn hirtelen egy 'Tiszt' vezérlése alatt tiz ellenséges Huszár véletlenül a' bokrok közül kibukkanván, sebes tüzzel megtámadá a' hintót 's a' körülte lévő szolgákat, kik, ha bár faágakkal is, védelmezni akarván a' kocsit, csak hamar áldozatjaivá lettek hüségeknek. — György elsöben is az efféle esetekben igen alkalmas Barátot hajházá az ellenségre, 's ez gyorsan meg is tevé a' magáét. Rémitő ugrással szöke a' lovak közé, melyek dühös harapásai által elvadittatván, ijedten kezdének szétszaladni; lovasaikat lehányák, vagy akaratjok ellen elragadák, úgy-hogy csak a' 'Tiszt' maradt három legénnyel a' kocsi mellett. Ezeket hidegvérü bátorsággal támadák-meg György 's hajdan katona Jánosa. Pisztolyaikkal kettőt elejtén, kardal támadák-meg a' hátralévöket. Hatalmas csapásokat szána a' 'Tiszt' a' György fejének; de ennek gyakorlott karja elhárítá a' veszedelmet, 's végre mérges csapása lelketlen terité földre a' 'Tisztet. Ekkor Jánosnak segítségére fordul, kit erős viaskodásában már kezdé hagyni ereje, 's ledöfé lováról az utolsó ellenséget. Ezután magához híván a' zilált lovakat

még mind üző Barátját, szabadítottjának látására a' kocsihoz közelite, 's abban igen szép Hajdont láta ülni egy ájult Dáma mellett. Mindjárt észre vette, hogy Katalint, a' Fejedelem' egyetlen leányát 's koronája' örökösét szabadította legyen meg. Halványan üle az, még ijedten, de csak hamar pirosság futá-el arczáját szép szabadítójának megsejditésére, ki a' Princzaszszony' váratlan szépségétől illetetve szótlan álla, mint a' bálvány. Egy két percz mulva kezdé a' Princzaszszony: Uram! — az Úr életem' szabadítója, — azért én és Atyám — Óh Kegyelmes Princzaszszony! — hirtelen György — kötelességem' tettem, 's az az édes érzés, hogy Herczegséged' életét megmenthetém, legnagyobb jutalmam. De az idő drága, távoznunk kell e' veszedelmes helyről. Hova szándékozik Herczegséged? — Elbeszélé a' Princzaszszony, mint maradt-el hintaja a' többtől, mint veszté. el az utat, 's hogy lovai eltikkadván, etetésért kelle kifogatnia. Szolgai megölettetvén, Atyja hova szándékozott, nem tudja; 's ezzel fejezé beszédét: Szabadítómra bizom egészen magamat, 's kérem magam és Atyám nevében; gondoskodjék további útamról. — Erre György a' fákhoz kötött lovakat eloldja, Jánossal befogja,

ezt kocsisnak teszi, maga pedig a' hintó mellett lovagol. — Az udvari Dámát is feleszmélteté ájultságából a' hintó' mozgása, 's nem győzött elégé csudálkozni, hogy az ellenségtől szabadon, magát Herczegnéjével épen lelé; bámult az idegen kocsison, 's kivált a' lovagló szép Ifjún, kire a' Princzaszszony még szivesebben tekintete.

Az úton kevés volt a' beszéd; de annál inkább foglalatoskodtak a' gondolatok. — György, kiben a' Herczegaszszony' látása legelőször ébreszté-fel a' szerelmet, erőnek erejével el akará a' még csak csirázó érzeményeket nyomni, eszében lévén alatsónsága, 's a' Katalin magassága. Erre thrónus, rád munkás kéz vár, elgondolá magában. — Így tünődött Katalin is, erővel ki akarván szívéből zárni az Ifjúnak már igen is befészkelődött képét, 's kevélyen elgondolván eleintén, hogy az — csak alattvaló. — De nem ismer a' szerelem születés-külömbséget, nem, emberi kény találta kemény törvényeket; 's mentől inkább igyekeztek elnyomni csak gondolatját is a' szerelemnek, annál erősebben fúrá-bé az magát szíveik' legmélyebb rejtekébe.

Éjleire egy szénégető' békés hajléka fogadá-

bé az ismeretlen útasokat. Itt azt az intézetet terjeszté György a' Herczegné elébe, hogy menne Gróf M.' testvérehez, 's annál várnák-el a' háború végét. Helybehagyván a' javallás, megfogadá György a' szénégető' fiját, hogy őket az N—be vivő egyenes útra vezetné. — Két nap múlva, túl a' határszéleken, kalauzokat visszaereszték; 's már már czéljokhoz közelgetvén, egy Mezővároskában az a' hir veré-le őket, hogy Gróf M. házanépével Olaszországba utazott legyen. — Midőn ezen szorultságban mindenféle menedékről gondolkoznának, egyszerre a' kocsi előtt álló Györgynek lábai elébe borúl egy fiatal szép Leányka, 's nagy tüzzel eképen szóllítja: Oh, egyetlen Jóltévőm! hála Istenemnek, hogy ismét láthatlak! mennyi köszönettel tartozom néked könyörülő szivedért, bátor segedelmedért. — Ah, jöjj, jöjj Szüléimhez, kik csak néhány lépésre laknak, hadd öleljékök is leányok' szabadítóját! — György reáismert az ártatlan teremtésre, kit a' Tiszt' ölegetéseitől megszabadított, 's igére Szüléinek meglátogatásokat. Mig a' Leányka haza futott az örvendetes hirrel; György a' hintóhoz lépén, mély csudálkozásban merülve találja Princzsaszonyát, kinek a' dolog' mivoltát röviden elő-

adván, azon plánt terjeszti elébe, hogy a' Leánykának Szüléinél vonnák-meg magokat ismeretlen név alatt. — Én magamat az Úr testvérének adom-ki, mond tüzzel Katalin 's megegyezek feltételiben. — Erősen fintorgatta erre orrát az udvari Dáma. — Elérkeze a' Leányka Szüléivel, kik könyező szemekkel barátságosan szorongatták Györgynek kezeit, 's arra kérték az Istent, hogy jótettét visszaszolgálani adna módot nekik. — Nagy szolgálatot tehetnétek velem, mond György, ha egy ideig Húgommal szállást adnátok. — Szivesen; igen szivesen, kiáltanak mindnyájan, 's a' szekérhez járulván, nem csak a' Herczegnének, hanem a' magát vonogató Udvari Dámának is kezeiket csókolák. — Könyekben feredtek a' mélyen illetődött Herczegné' szemei, rántzban állott a' kevély Grófné' homloka; de vig szívvvel vezetétek csinos házokba e' mezei lakosok kedves vendégeiket, kiknek számokra mindent kitelhető módon elrendeltek. — Most már biztos helyen voltak. Gazdáik minden kívánságaikat igyekeztek teljesíteni. A' Princzaszszony, ki most egészen csak szerelmes leánya vált, 's egyedül abban találta legfőbb gyönyörüségét, hogy szeretett Györgyével egy fedél alatt, 's csak egy keskeny faltól választva

lakhatik, felejtette felséges Atyjának arannyal himzett fejedelmi lakását, 's egyedül a' keserítette szivét, hogy róla semmi hirt nem hallhat. — Nem így érzett a' Grófné. Ő az egész dolgot más szempontból vette: félt hogy a' Fejedelem majd mindenben ötet okolja; elgondolá, mely gyalázatot vonna századok olta palotákban lakozó Nemességére alaton paraszt gunyhóban lakni, 's egy jött-ment ember nénjének mondatni, úgy hogy nem sokára csupa szomorkodás és neheztelésből megbetegedék, 's minden gondos ápolgatás mellett is, csakhamar kiköltözék beteg testéből a' még betegbb lélek, utolsó panasza is a' lévén, hogy teste nem őseinek sírboltjokba záródnék.

Magokra maradtak Katalin és György, kiket már most teljes igazsággal két szeretőknek nevezhetni. Mert bár nyílt ajkaik nem rebegék még érzéseiket, 's áruló szemeik nem szólltak nyilván; de mindenik igen ismerte tulajdon szivét. Igen érzette György kiért szikrázik tüzes mejje; jól tudta Katalin kihez vonja lángoló érzelme. — Egy estve, midőn a' kis házi kertnek rózsabokra alatt ülnének, 's Katalin gyermekkorából beszélne némely eseteket, György szerelme' hevéből elragadtatva hirtelen felkiálta: Oh, Ka-

talán! mely igen szeretlek! 's megrettenvén mondása' vakmerőségén, térden kért bocsánatot a' Koronaörököstől. — De ez, most egészen a' szerető Katalin, felsegállé ötet 's mond szives hangon: Kedves Györgyöm! miért kérsz tőlem bocsánatot annak kinyilatkoztatásáért, a' mit tudni rég kívántam, 's a' mi levert érzékimnek életet, elevenséget nyujt. — 'S te szeretsz engem Kedves Katalinom? Elfelejtetted, hogy egy hatalmas Fejedelem' egyetlen Leánya 's örököse vagy, én pedig csak egy szegény Ifjú! — Oh, hagyd azt Kedvesem; ki tudja mit nem tesz Atyám, unszoló kérésemre életem' szabadítójával, 's hogy ha magam leszek az ország' uralkodója, szabad tetszésem szerént választhatom férjemet. — Még sokat beszéltek volna a' jövendőkről, de Háziaszszonyjok vacsorára hívni közelgetett, 's bárha az étel' kívánása legkisebbike volt is vágyjaiknak, hívását elfogadták.

Az első kinyilatkoztatás után mind ketten biztosabbak levének, 's egymásban napról napra több-több szeretetre méltó tulajdonságokat találtak. — A' Princzaszszony most lépett tizenhetedik esztendejébe, 's szép volt mint a' fejtődő rózsabimbó; de még szebbek lelki tulajdonsági, mert a' tudósság szesze nélkül mindent tu-

dott, a' mi a' jövendő Uralkodónak szükséges; szive' jósága pedig, egybekötve természeti nyájasságával, melyel magát önként megalázta, a' nélkül, hogy fényes rangjából engedne, minden ismerő sziveket rabjává teve. — György a' huszonkettedikbe fordult, egy valóságos deli Ifjú, kit pallérezott viselete, mély belátású tudománya, 's mindenek eránt nyíltszívü barátságos indulatja méltán szerettettek.

Vigság 's játsziság közt töltének a' két szerelmesek egy pár hónapot határtalannak képzelt menyei boldogságban; midőn a' békekötésnek bizonyos hírével ütött való-órájok.

A' háború alatt minden módokat elkövetett az öreg Fejedelem elvesztett Leányának megtalálására; de a' posták' 's más szövetségek' megszűntök miatt, célját nem érhetette. Most Katalin maga irt Atyjának. Az alatt pedig, míg érette küldene, bevégzé második szabaditójának munkában volt veres bársony örvét, melybe a' György karkötője foglaltatván, a' drágaköves örv felkötötték Barátnak nyakára.

Egy reggel Katalin nagy sereg hintót láta közelgetni, 's rájok ismere Atyja' küldöttjeire, kik erősen álmélkodának, hogy lakhatott egy Fejedelem ily alacson gunyhóban. — Az udvari

mély tisztelkedések után, Katalin Györgyöt házában vizsgálja, 's tudakozásira azt a' hirt veszi a' háziaktól, hogy sehol sem találta. Az ijedt Katalin maga siet a' György szobájába, melyet egészen üresen találván, meggyőződik Kedvese' elpártolásáról. Gazdagon megajándékozta tudatlanságokat váltig mentegető Gazdáit 's Leányokat; 's udvari Dámáitól kísértetve, keseredet szívvvel ült-bé a' pompás hintóba; könnyes szemekkel hagyá-el boldogsága helyét, 's minden gondolata csak György volt.

György azonban már jól előre haladt. Tettét régen megfontolván, szemeit mindég az országútra függeszté, 's alig vevé-észre a' fejedelmi hintókat, azonnal szobájában mindenét ösveszedvén, eltünt. Mert férjfiisan gondolkozván ő a' dologról, jól általláta, mely sok baj származna abból, ha a' Herczegaszszony ötet magával vinné. Annak az első postáról nyugasztaló levelet irt, melyben tettének minden okait felfedezvén szentül fogadá, hogy eránta emlékezete 's tisztelete örökkévaló leszen, 's hogy ötet holtig híven szereténdi.

Annak a' Fejedelemnek országába jutván majd György, kiről haldokló Atyja szóllott; elvégzé annak felkeresését, 's egyenesen a' Fő-

városnak ereszté kantárszárát. Már látszodtak annak magas tornyai; csak egy vadás erdön kelle még keresztül menni, 's már ebben is jót halada Györgyünk, midőn előtte szaladó Barátját néhány ember üzőbe veszi. Sebesen oda vágat, 's kérdi: mi jussal bántanak kutyáját? — A' kutyához — felele egy Györgyhöz igen hasonló ember — semmi jussom, csak örvét akarom levéttetni. — Ej Uram! azt ugyan nem teszed, mert hogy tudd röviden: jobb szívvvel szenvedem életemtől való megfosztásomat; mint kívánságod' teljesítését. — Életed maradjon, de tulajdonomat add-viszsza. — Mit, 's ez az örv tiéd, melyet magam láttam készíttetni? — Nem az örv, csak a' belé foglalt karkötő, mely kedves Feleségemé volt. — Feleségedé? mond György, közelébb lépén. — Igen is övé, felel az Idegen, 's történetből a' György kezére pillantván, elhalaványodék. Öcsém! hol vetted ezt a' gyűrűt? kérdező már alig lélekzelve. — Ott, Uram, a' hol az örvben lévő ékességet — már gyanitván kivel beszél, — boldogult Atyám' csekély maradványi. — 'S ki volt az Atyád? — Egy szegény de becsületes ember, nyugodjanak hamvai csendesen! Málnay Antal. — Fijam! kedves Fijam! kiált az Úr 's nyakába borúla Györgynek. Ez alig tudván

az ölelés után magához jöni, rebegé: 's te volnál tehát az Atyám? oh, most értem végszavaidat kedves Gyámatyám, most levelemnek titkos felyülírását! — Hát leveled is van? — Van, 's kivéven irókönyvéből, általad Atyjának. Ez benne maga keze' irására, 's Fija' keresztlevelére ismerven: már most utolsó kétségem is elenyészett, mondá, 's bizonyos vagyok, hogy te vagy az én kedves Fijam, oh jöjj! jöjj Atyád' karjai közé! — Hevesen ölelék egymást, 's forró csókjaik csak könyeik' árja által hátráltattak. — Minthogy kedves Gyámatyámnak mondási ily szép teljesedést értek, talán az utolsó is ki fog nyilatkozni, hogy az **** i Fejedelem felől való tudakozódásom mit jelentsen. — Az én vagyok, mond sebesen az öreg Úr, én vagyok neked Atyád, ****nak pedig Fejedelme. — Elakadtak a' hangok György' reszkető ajakin, döbbsent szive lassú ütésekkel vert; Katalin juta hirtelen eszébe, kit már magáévá tehetne, 's örömeinek ily özöne alatt csak nem öszverogyott. — A' Fejedelem öszvegyült embereihez fordulván, kijelenté, hogy az Ifjú néki Fija, nekiek jövendő Urok légyen. Mély tisztelettel udvarlának ezek 's tüstént visszatértek mindnyájan a' Fő-városba, hol kevés napok mulva bémutatá a' Fejedelem a' Népnek, eddig,

mint monda, nevelés' kedvéért távol volt egyetlenegy Fiját 's Örökösét, 's neki mint leendő Fejedelemnek hódoltatott. A' sok pompás rendtartás után, mihelyt Atyjához férhetett György, Anyjáról kérdezősködött, 's a' könyező Atya imigy kezdé feleletét: Ah, kedves jó Hitvesem! Eltávoztatásod 's több üldöztetései annyira hatottak érzékeny szivére, hogy nem sokára a' bú beteggè, a' betegség holtá tette. Két hónap mulva leszen huszonnégy esztendeje, hogy ötet először láttam, 's azolta mind szivemben hordozom képét. Hevesen szerettük egymást, 's Atyjától egy szegény becsületes Nemestől megkértem. Ez jól általlátta a' veszedelmeket, melyekbe Leánya esnék, 's eleinte ellenkezett; de engedett nem sokára forró könyeinknek, 's én a' legboldogabb férj levék. De jaj! boldogságom alig tartá két hónapig; kegyetlen keményszivü Atyám megesküvék, hogy Feleségemet hóhérpallos által végezteti - ki 's gyermekimet vizbe vetteti. Mély szorongattásban éltünk; alattomos helyeken rejtegetém Hitvesemet, mig te világra jövel. — Málnayt épen akkor ismerém meg, neki adtalak 's reábiztam nevelésedet, meghagyván, hogy még nevedet is, Károlyt, változtatná - meg, 's hívna Györgynek. Ő

elvitt, 's azon pillantástól fogva többé egy szót sem hallottunk rólad. Anyád után nem sokára Atyám is meghalván, mindenfelé haszontalan ke-restettem Málnayt, mig végre a' szerencse maga vezérelt karjaim közé. — Sűrű könyekkel ünneplé Károly Anyjának halálát, 's unokai szivvel engedé-meg mind e' sok bajt okozó Nagyatyjának.

Két hónap tölt már el, hogy Károly megta-lalta Atyját, és Katalinról még szó sem volt köz-tök. Nem győzött a' jó Atya kedves Fijának, ki e' feszes környülményekben oly diszesen vitte dolgát, okos feltalálásain 's kellemetességén elé-gé csudálkozni. Nem győzte unszolni valamely kívánságának közlésére; de Károlyt az illetnek törvényje mindentől viszsztatartá, mindennel meg volt ő elégedve, sőt sokallotta is Atyja' kegyeit. — Végre ez maga előhozá a' házasságot, kíván-ván annak ünnepét is megülni, hogy még telje-sebb lenne öröminek pohara. Ekkor, ekkor veve Károly először magán erőt, ekkor jelenté Atyjá-nak első kívánságát, Katalin Princzaszszony eránt való szerelmét, 's esdekle fíjuí bizodalommal, hogy kéretné-meg számára. Szivesen egyezett-meg Atyja, örült, hogy ez által két hatalmas Ország kapcsolatnék egybe, 's fényes követsé-get küldé az ***i Udvarhoz.

Szomorún tölté Katalin, Atyja' pompás palotáiban napjait. Sokszor visszakivánczozott a' silány gunyhóba, 's Kedvesének mentőlevele volt minden vigasztalása. Azt olvasta éppen, midőn Atyjához hivatván, azon rettentő hirt hallá, hogy az **** i Koronaörökösnek megkértetvén, odaigértetett légyen. Ingott a' föld Katalin alatt, halaványodott, 's ezerszer bánta titkának ki nem jelentését. — Mi bajod kedves Leányom? kérdé Atyja, megijedve e' hirtelen változáson. — Lábai elébe borúla Katalin, 's szerelmét megvallván, jelenti, hogy az minden más házasságot tiltana. De a' külömben szives nyájas Atya, Fejedelmi kemény hangon feddé most Leányát: az Udvaroknál nincs szokásban, tudhatod, hogy minden jött - ment embernek adassanak a' Princzaszszonyok, sem hogy megkérdetessenek, valyon tetszik-e a választott férj? Kezedet eligérttem, 's te nem fogsz meghazudtolni. — Atyját így beszélni még nem hallá Katalin; elkékülve vánczorgott szobájába, 's Istenhez fohászokodván, rászánta magát Atyja kegyetlen kivánságának teljesítésére, 's csak azon kérte a' Teremtőt, hogy Györgyöt véle felejtetvén, férjét szerettetné.

Megítetettek a' hosszas készültek. Katalin

vöviselés által megeskettetett, 's indult férje' lakjába. Fényesen fogadtatott itt. Ipja maga me-
ne elibe, 's nagy pompával kísérteték a' várba,
hol egy diszes palotában az Ország' Nagyjai ün-
nepi galában rendben állottak. Ide vezeté a'
Fejedelem sápadt Menyét, 's tudtára adá, hogy
mindjárt meg fogna jelenni völegényje. Még in-
kább halaványula Katalin 's csak nem ájulva dőle
a' Fejedelem' karjai közé.

Megnyilnak az ajtók. Károly hercegi kön-
tösben pompás sereggel belépvén, karjai közé
omlik Katalinnak. — György! kedves Györgyöm!
te volnál Károly Herceg? — Én, Kedvesem!
a' szerencse országgal, 's a' mi több jó Atyával
's hiv Feleséggel álda-meg. Menjünk Isten elé-
be, házasságunk' megszentelésére. — Az öreg
Fejedelem, megújulva gyermekeiben még né-
hány boldog éveket ért. — Barát megvénhedett,
minekutána megbizonyítá, hogy sokszor kis Jó-
tettet nagy Jutalom követ.

BÁRÓ PODMANICZKY LAJOS.

VINCZE ÉS ÁGNES.

Hire futott hajdan Lyányiról Párkánynak.
Ott élt Ágnes, a' legszebbike a' lyánynak.
'S nem tündöklött Garam vizének tükrében
Még Ágnesnél szebb kép benn.

Egygyütt viritott rajt minden báj és kellem,
Mignem boldogtalan emésztő szerelem
Meghervasztá neki királyi színeit,
Klárís ajkát, kék szemeit.

Oh! láttátok e a' liliom mint sárgul,
Midőn nagy erővel záporesső ráhull?
E' lassan elfogyó lyány szint' ugy epedett
'S halálához közelgetett.

Hiedékeny Szépek! Ágnes int bennetek',
Csapodár Ifjaktól, oh! őrizkedjeteK.
Ti pedig, rossz Ifjak, kik hitet szegteteteK,
Boszszuállástól féljeteK!

Háromszor hallatott a' jött éjtszakában
 Harangszó; 's egy holló a' lyány ablakában
 Ijjesztő kárrogását háromszor hallatá,
 Es szárnyait csattogtatá.

A' haldokló leány meghallván a' hangot,
 Mingyárt megesmérte a' lélekharangot;
 És a' siránkozó körülállt Szüzekhez
 Fordulván, így szólott ezekhez:

„Én szót hallok, mellyet de ti nem halhattok,
 „Melly azt mondja, hogy én itt nem marad-
 hatok.

„Egy kezét is látok, — ti nem láthatjátok, —
 „Hiv innét. Istenhozzátok!

„Egy hamis szív 's annak hűségtelensége
 „Miatt leszsz éltemnek friss korában vége.
 „Valék e oka, hogy menyaszszonya szintén
 „Háromszor olly kincses, mint én?

„Oh, Vincze! ne add te annak a' fogadást, —
 „Fogadást, kivülem a' melly nem illet más.
 „Te is viduló lyány, csókjait ne cseréld,
 „S őt' csak - magadénak ne véld!

A' szép menyaszszonyról, — jaj! a' menyasz-
szonyság
Nincs többé, — hirtelen eltűnt a' pirosság,
Látván Versenese halottjánál ottan
Férjét, halva, nyujtózottan.

Akkor ujj sirjához elhunyt Ágnessének
Sirva kísérték - el reszkető legények.
Azon egy hant alatt ott ketten rothadnak,
Migcsak a' földben maradnak.

Egy rozsafácska nőtt ki Ágnes szivéből
A' siron 's afonyabokor Vinczéből,
És keresztjek felett egymásra borultak
'S sok időnkig ott virultak.

E' sirnál az utas mostis gyakorta lát
Egyegy eljegyzett lyánt 's szerető hiv szolgát
Virágos zanóttal fedni - be a' földét,
'S becsben tartani szent zöldét.

EDVI ILLIÁS PÁL.

A' TUDOMÁNYOS ÉLET.

Jénában. 1815.

Drink deep; or taste not the Pierian spring.

Pope Crit. v. 215.

Elnéztem én egy könyvporban Öszülöt:
Nem mosolyg annak ottkin a' világ,
A' kikelet sem vidíthatja - fel öt',
Nem szép neki rét és buzavirág;
A' verőfény ezt ált nem melegíti,
Az esti harangszó, a' hajnalpirulás,
A' Májusi bárány 's a' danoló gulyás
Szívét nem érzékenyíti.

Elzárván mellyétől az életeget,
Beburkózik rideg gözkörében;
Néma papirosok közt tur feszeget,
Mint a' vakondak földsetében
— Mellynek napvilágnál vakok szemei, —
'S mig örök verméből rossz kincseit fejtí,
Hogy egyszer virul csak, 's folynak esztendeji,
Mint a' megholt elfelejti.

Mikor öt' néha története szele
 A' vigságok piaczára fújja,
 Hol nyájas lyánsor kezd játszódni vele,
 — Az elő öröm szövője 's tanúja, —
 Melly a' morcz férjfit szeliddé szoktatja,
 Az élet pusztáin tánczolva lebeg ált',
 'S a' ki utána néz, az meg nem állhatja,
 — Elváltozik és neki vált;

Vagy, ha éjféltáján huzzák szemhéjjai
 'S a' csillagok alá kivetődik;
 Mind mind nyugosznak a' föld lakosai,
 Ő mécscsénél maga eszmélődik:
 A' gondolkodásba most belemerül,
 Balgatag kórságán szive elkeserül, —
 Meg' bezárja magát, irására borul,
 'S könyje rá nagy cseppenként hull.

Oh! biz' a' Tudós' világa félhalál,
 Más a' természet meleg ölében
 Mindenegy léptén ujj öröme talál:
 Ez csak könyvei farekeszében.
 'S mint a' Görögök hajdani poklában,
 A' kinos szenvedők, úgy ül fogházában,
 Honnét a' kiszökést akármiként lesse,
 Lánczón tartja nagy mágnesse.

A' mit az ó világ elhunyt népei
 Gondoltak 's vén bőrökre leirtak;
 Rendre adták századok kezei,
 Hogy mi is lássuk, a' mit ök birtak,
 (Sokszor a' buta ész fatytyulyányait!)
 A' mit hagymázos fők ébren álmodtanak,
 A' min lánghelmék is csak körmöt rágtanak, —
 Ládd a' Tudós' bálványait!

'S minek ez életre a' csiklandó Hir,
 Melly az idők' hullámi közé vész?
 Itt a' bajnoknak is tátogat a' sir,
 'S neve nagyobb erők előtt enyész'.
 Boldog! kinek erre nem vágy kebele,
 Az éjféli ütés azt nem keltegeti,
 Óriásképekkel feje nincsen tele,
 'S rozsosz bogara nem kergeti.

Nem! másban áll az ember igaz hire.
 A' szükölködöt titkon gyámolnia,
 Más örömrre nem törni, mint égire,
 'S ollyá lenni, mint egygy Istenfija:
 Ez az a' hir, melly még a' siron is tul
 Késéri öt', melly az időkben el nem ful,
 'S az Isten kertjében gyümölcsbimbóvá leszsz,
 'S mellyre — a' kapás is szert tesz. —

Nekem Angyalom menynevei részt ada.
 Tudományom az Istenesmeret;
 Kit a' ki egyszer igazán láthata,
 Semmit e' földön, semmit nem szeret.
 Láttam én már őt, a' Nap' Forgatóját!
 Azóta csak öben mozgok és lehelek;
 'S örök nézésében olly örömet lelek,
 Mellyet ez a' világ nem ad.

Még is ütt olykor nekem is óra,
 Hogy már nem gyözi a' test lelkemet,
 'S a' Bölcs mondását veszem fontolóra,
 Hogy csak öregbitem gyötrelmemet.
 De a' ki a' Múzák berkeit is járja,
 Annak a' tudomány nem lehet gyötrelmem,
 Nem törik - meg annak csillaga sugarja, —
 'S hálá! ők laknak énvelem.

Ők visznek fáklyát setét utaimon,
 Meredeken karon ők vezetnek;
 Ezek legyeznek hevítő napimon,
 'S keserümbe édest csepegtetnek;
 'S mikor fűszeres erős eledelem
 Feledtemből néha mohókodva nyelem,
 „Elég immár, hagyd-el!” rám ők kiáltozzák,
 'S fületem megcsiklándozzák.

Akkor szót fogadok. Hagyom czellámat.
 Felhágok a' kék hegyek csúcsához,
 'S délfelé elfordítván orczámat
 Odajajdul szívem Hunniához.
 Az onnét lengő szellőt felölelem,
 „Mint hagytad a' Magyart? tőle tudakozom;
 Ha fecskék költöznek, szárnyra kívánkozom,
 Mert nekem is jő már telem.

Oda kívánkozom, hol a' Dunának
 Kevély szomszédja még jármatlan' áll;
 Oda, hol a' Magyar hőczipójának
 Kemenczéje fülük Bakonyfánál;
 Oda, hol szívtam a' legelső eget,
 A' hol folyattam a' legelső könnyeket,
 A' hol legelőször jajdoklélék 's neveték,
 A' hol bölcsömet rengették.

Itt a' Napnak is bágyadt világa;
 Itt a' fagyos domb csak kösziklát hoz;
 A' szüretnek itt nem hallik vigsága,
 'S közelb van a' czetek jéghonjához.
 Itt, hiszem, csupa tudományyal élnek
 A' böjtöltni tanult sanyargó lakosok;
 'S borát, hig serénél sovány Németjének
 Sinli itt a' Magyar közt sok.

De ott, ott találsz langyos meleget ;
 Ott megy a' Narancsországba az ut ;
 Ott tökéek futják - fel mind a' hegyeket ,
 Mellyek leve az Ángolhoz is jut.
 Deli orczákat én csak ott láthatok ,
 A' duskáskodásnak ott van a' hazája ,
 Az ide botlottat Kedvese ott várja :
 'S én oda — mikor juthatok !

Igy van a' bércek 's csordák között nevelt
 Svájcz Rekruta ; — kit völgyfészkéből
 Kezére a' Francz sik földre kiemelt ,
 Hol nem töltözhet' kövér tejéből :
 Haugy csordájok kürtjét 's kolomplását
 Meszsze hegyek közül hallani találja ,
 Megzavarja fejét, ott hagyja állását ,
 'S fegyvereit eldobálja.

EDVI ILLYÉS PÁL.

A' LEGELSŐ ASZSZONY.

Az Isten a' legelső aszszonyt
Nem alkotá a' férjfiú agyából,
Hogy elbizott ne légyen;
Sem szeme' pillájából,
Kiváncsi hogy ne légyen;
Sem férjfiú nyelvéből,
Nehogy sokat csevetelne;
Sem férjfiú füléből,
Mert ugy mindenre fülelne;
Sem férjfiú karjából,
Mert nyúlna ugy minden után;
Sem férjfiú lábából,
Mert futna ugy minden után:
Hanem teremté ötét a' bordából,
A' büntelen bordából.
'S ugy jártak még is leány'i,
Hogy minden tag hibájiból
Jutott nekik egy parányi.

EDVI ILLYÉS PÁL.

AZ ÁRTATLAN LEÁNY.

Nekem Anyám ezt mondotta:
„Lyányom, neked két ajkot a’
„Természet csak szóllásra ad;
„És te csak szóllni vedd hasznát.”
De hát miért van piros szinek?
Oh! tudnék én fejér ajkal is szájolni;
’S osztán édes Anyám minék
Mondta volna, hogy „csak szóllni.” —
Jaj! ki mutatja - meg nekem, szegény Lyánnak,
Mi haszna van még a’ számnak?

AZ UJMÓDIS LEÁNY.

Szép Kisaszszony a’ Borbála,
Igazi lilium’ szála:
Mert szint’ olly ékes ruhája,
’S szintugy — nem varr ’s nincs rokkája.

A' VÁROSI GAZDASZSZONY.

Szolgaló.

A' szegény csirkéknek elfogyott ocsójok:
Kérem 'hát rá pénzt adjanak.

A s z s z o n y.

Te bohóknak a' bohójok!

Vidd anyjok alá, — szopjanak.

EDVI ILLYÉS PÁR.

A' SZERELEM' BÓDULÁSA.

Körner után.

LYÁNKÁM! a' hűség' 's szerelemnek
Lángjától szívem érted vér,
Te vagy fő célja életemnek,
Lelkem csak téged kér.
Kedves érzést gerjeszt mejjembe
Csak hallása is nevednek,
Angyali fényt formál fejembe
Szépsége képednek.

Gyenge magból nő a' szerelem,
De virági nem hervadnak!
Téged Angyal! kedves álmaim
 Karjaimba adnak.
Ha elragadtatásim között
 Lantom' húrjait pengeti
Kezem, bár mellyikbe ütközött,
 Neved' emlegeti.

Egem ragyog szép szemeidben,
 Szüz mejjed Paradicsomom.
Boldogságom' csak kellemidben
 Lelem szép Angyalom!
Öröm 's bánat habzik mejjemben,
 Nincs benne csak egy vágyódás,
Csak egy gondolat él szívemben:
 A' hozzád -vonszódás.

NYÍRY LÁSZLÓ.

CSÁKY LÓRA.

1883

Több esztendei szerencsétlen visszavonás és egyenetlenség után, melyek dicső emlékezetű Árpádunk' Uralkodó Házának kihalását követték, felderült a' Magyar Égre az ohajtott béke és csendesség. Az 1310 közepén Rákos mezején tartott Ország-gyűlésen Nápolyi Károlyt a' Nemesség vállain felemelvén, Királyának kiáltotta. Érdemes is volt Károly, hogy néki a' szabad Magyar tisztelettel 's egyenes érzéssel hódoljon. Mi állhatott akkor a' Nemzet boldogsága' útjába? mi rázhatta - meg újra a' hivei' szeretetére támaszkodó thrónust? Az Ég gazdagon látszott a' kiállott szenvedésekért a' Nemzetet jutalmazni. —

Az ily szép időpont legalkalmasabb arra, hogy a' boldogság sokakra kiáraszsa isteni áldásait. Az egész' jólléte kútfeje a' magánosok' vidámságának is, — 's a' Nemzet' szerencsés állapotjából csirázik az érdemesek' öröme és megelégedése. A' Hazának melyik hív gyermeke nem veszen részt a' köz boldogságból, vagy nem fe-

lejtí-el akkor ön' szenvedéseit? 'S ha a' fájdalom is ilyenkor elnémulnak, annyival hatható-sabbak az öröm' mivei azoknak szívére, kiket a' szerencse ringató karjai közzé látszik emelni. — Lórá, a' nagyhatalmú Trenesini Csáky Máté' leánya, e' tájban, midőn a' Haza egy nagyra termett Igazgató alatt pihenni kezdett, közel állott legédesebb reményje' czéljához. Élete' legszebb virágjában, nem csak Nemének de a' Hazának is dísze és méltó büszkesége vala. A' természet pazérló adakozással rakta-reá a' szépség' bájoló kellemeit. Fekete szemeinek csilámló tüze, kedvesen ömlött-le hőszinü orczája' rózsáira, 's vonzó nyájassággal páros lelkes érzést sugárzott, mely a' szívekben észrevehetetlenül bélopva magát, azokat részegítő örömmel andalította. De belső, és valódibb tulajdoni még inkább ajánlották ötét. Érzékeny szívet minden aszszonyi virtusok lakhelyül választották; 's még a' Szép Nemnek örökségül jutott hiúság is, annak ügyes és kedveltető alkalmaztatása által, Lórának kellemei közzé tartozott. Természettől adott tökéletességeinek becsét a' gondos nevelés kétszeresen emelte, 's elkészítette a' házastársi és anyai pálya' minden kötelességinek hiv és értelmes teljesítésére. Jókor ki volt ő ar-

ra mivelve, hogy a' természeti Világ' szépségében, a' Teremtő' jóságát és bölcsességét bámulni tudja 's a' Vallás' mennyei szózatját a' szív' erkölcsi érzésében ne csak megértse, de örömmel és készakarva kövesse. — Ennyi adomány, ennyi tulajdon, könnyen képzelhető, hogy Lóra nem volt imádók' hijjával, kik vele sziveket és kezeket örömet megosztották volna; de szíve, az elejébe vitt hódolási dobogások közzül csak egynek felelt; 's bár mint kívánta is eleinte mejjének érzését külső illendőség' palástjával fedni, szemei elárulták, a' mit keblében hordozott. Atyja' ifjúkori barátjának Nádor-Ispán O m o d é n a k f i j a D o m o k o s, volt az a' szerencsés, kit Lóra méltónak itélt a' gyakori reá gondolkozásra. Domokos derék, nagyra termett, karakterében 's érzésében nem kevésbé mint születésében nemes, minden jóra hajlandó és nyílt-szívű Ifjú volt. Szívének egyenessége, szemeinek elevenen vidám tüzében tündöklött. Vitézsége 's a' kardforgatáshoz értő ügyessége a' bajnoki gyakorlásokban több versen megszerezték neki a' győzedelmi-koszorút és csókot. Sok titkos sohajtás repült akkor feléje, mely mint az eránta felhevült szív' elszagगतott darabja, öt örömet hasonló érzésre gerjesztette volna. Do-

mokos azokat nem értette; de midőn a' Károly koronázása' innépén tartott viadalon, kevéssel azután, hogy a' Római és Nápolyi követséggel tett útjából vissza-tért, őtet győzedelmesnek kiáltották, és Csáky Lóra akasztotta mejjére a' pántlikát, 's nyomta homlokára a' vitézség' zálogát; akkor futott a' Domokos' erein is egyszerre végig a' szeretet' mindenható tüze. Lóra, anyjával jelent-meg Budán az innepi pompán, kinek engedelmével Domokos, Atyja' társaságában, de egyedül is gyakran tette tisztelő látogatásait. — Ambár a' két Ház közt fennálló barátsági tekintet miatt, a' gyakori látogatás nem lehetett oly szembetűnő, csakugyan könnyű volt észre venni, hogy annak okát a' csupa tiszteleten kívül még egyébben is kell keresni. Az egymást már az előtt megértett szívek kaptak alkalmatosságot a' szem' néma beszédét, az érzésnek magát az ajakokra lopott forró kiömlésével felcserélni, egymást közelebből is vizsgálni 's megérteni. — Mint az Örökkévalónak egy lehellete, a' roppant Mindenségben lételt, világosságot terjesztett-el, így hozza az első szeretet' véghetetlen, de pillantatnyi szikrája a' szíveket mozgásba, 's ismeretlen felsőbb kútforból ömlő

melege által, azokat életre serkenti, érzésre gerjeszti, lelkesíti.

Ilyen szerencsés állapotban lopta - el magát tőlök egynehány hónap, melyek alatt a' csendes egyformaságot 's boldog meglegedést semmi közbejött kedvetlenség nem zavarta - meg. Hajlandóságokat a' Lóra anyja is helybehagyásával viszontagolta, addig is mig férjének, ki akkor Alföldi jószágaiban tartózkodott, akaratját erántok meg nem tudja, kinek jóváhagyásához, a' két házat öszvekötő barátság, valamint más felől a' Domokos érdemei 's magaviselete majd semmi kétséget nem engedtek férni. Csáky Máté Csákvárnak örökös Ura, abban az időben hatalmas Magyar, ki több nagy jószágai közt Trencsin Vármegyét egészen birta, tekintete által az Ország' dolgaira is nevezetes befolyással birt, 's azokban szava gyakran nem kevés fontosságú volt. Csákynek birtokába szép és kitetsző tulajdonságok jutottak. Tiszta mejjében sok nemzeti érzés és hazaszeretet lakott. A' barátsághoz 's adott szavához minden környülállásban hívnék maradott. Gazdagságát a' szegényekkel megosztotta, 's vendég - szeretésével számtalan idegenek és hazafiak éltek. De ezek mellett hajthatatlan, feltételeitől el nem álló, származásá-

val szerfelett büszke, 's ámbár nem volt műveltség nélkül, a' tudományokkal keveset gondolt, érdemet és igazságot kardján kívül nem ismert. Ifjúkori barátság 's egyforma hazafi érzés kötötte-össze Csákyt Nádor-Ispán Omodéval. Omodét a' maga idejében tanult 's szép művelésű embernek tartották. Okos maga - alkalmaztatásával sokakat megnyert. A' dolgokba belátó esze, mindég meg tudta a' hasznos időpontot választani, 's azt elszaladni ritkán hagyta. De éppen azért az Omodé' mejjében nem vert oly egyenes szív, mely a' nemes cselekedeteket azoknak következésétől mindég el tudta volna választani, 's ámbár Csákyval való barátságában csorba nem esett, még sem férték soha igazán öszve, 's benne új példának kellett azt megmutatni, hogy a' barátság egyforma lelki tulajdonokon, hasonló karakteren, 's minden tekintetben együtthangzó szíven szokott állandóul épülni. — Ők voltak a' főbbek azon Nagyok közt, kik Erdélynek nyakas Vajdájával Dobrogosti Lászlóval elébb a' Károly' választásának magokat ellene szegtek, mivel azt a' Pápa befolyásának tulajdonítván, a' Haza' szabadságának kárára lenni vélték. Midőn végre az Esztergomi Érsek T a m á s közbenjárására az Erdélyi Vajda, az elrablott

koronát vissza-adta, 's Károlynak a' több Urakkal együtt hijséget esküdött, Csáky egyedül nem mutatott egész kedvet az engedelmességhez. — Csak a' Nádor 's több barátjainak azon előterjesztések nem volt foganatlan, hogy vonogatásából a' Hazára következhető inségeknek 's vérontásoknak ő lenne egyedül oka, azokért Isten előtt számolni tartoznék, 's nevét még a' késő maradék is utálattal említné. E' nagyobb indító-ok volt, mint a' mi ellen akkor valamit mondani lehetett volna, 's ámbár Csáky némely környülállásaitól meggátolva, nem is jelenhetett-meg a' koronázáson, de biztosa által jelentette hódolását, melyet rövid időn személyesen is ígért teljesíteni. E' kötelességet addig Mezei Károlyra egy ifjúkori barátjának fíjára bizta, ki ha nem minden jó tulajdon nélkül volt is, de azok a' nevelés' fogyatkozása miatt csiráikból nem fejlődhettek-ki. Így értetlen embernek maradván, minden érdemet szabadságában 's eleiről reá maradtott nemességében keresett, 's szenvedhetetlen döllyfével magától másokat elidegenített. — Mezei megérkezvén Budára, teljesítette Csáky' nevében a' hódolást, melyet a' Király kegyes fogadással jutalmazott.

Ambár ezen környülállás új és alapos re-

ményt nyújtott, hogy Csáky nem fog késni a' Haza' szerencsésének időpontját szeretett leánya boldogságával öszvecsatolni, 's a' kettőt egy öröminneppel szentelni-meg; Felesége azért, természetét ismerve, nem tett végső határozást a' dologban, 's ha szinte az egymást megértett szivek' hajlandóságát nem gátolta, bizonyos akart férje' megegyezéséről lenni, míg a' csupa reményt valóságos örömmé változtatná. Férjének azért az egész dolgot megírta, azt is hirül adván, hogy mivel az idő éppen tavaszra költ, Csákvárra kimenni szándékoznak Lórával együtt, hol tudósítását 's akaratját el fogják várni. Domokos sem mulatta-el egy rövid de szívének teljességéből ömlött levéllel a' vitéz Csákynek tiszteletét jelenteni, 's jóváhagyását kérni élete' boldogságát elhatározó szándékára, melyre Atyja' egyezését már megnyerte volt. Kimenvén Csákyne leányával együtt említett jószágokba, Domokos is kapott engedelmet, majd utánnok mehetni, hogy kedvese' társaságában kóstolhasssa csak az egymásért verő szivektől érezhető ártatlan örömeket, melyeket a' még függésbenlétel, kétszeresen édessé tett. Az a' boldogság, melyet úgy szállva lopni kell, több ingerrel bír,

inkább kecsgetteti vágyásunkat annál, melyhez baj vagy nyughatatlanság nélkül jutunk.

Egy pompás tavaszi reggelen, melyen a természet minden szépségét és kellemeit a külvilágban is nyájas és vidám Csákvárra kiderítette, Lóra lement csinos izlésű kertjébe élni azokkal, 's a Teremtő jóságát háládatos buzgó érzéssel imádni. Hogy szívének több gondolati között kedvesének képe is előtte lebegett, azon ki kételkedhetne, ha csak hideg természete soha sem engedte, keblét a szeretet' szeliden parancsoló szavának felnyitni? Lórának szépségét, reggeli öltözete kétszeresen bájosává tette. Egy könnyű fejr köntös, mely úgy állott neki, mint ha reálehelték volna, képzelte az emberiség' arany - korában, a' boldogok' lakhelyéből leszállni szokott Angyalok' egyikét. Kedvelt ülése egy rózsza-lugassal fedett kanapé volt. A' mellett állott egy fiatal, de már magasacskán felemelkedett nyárfa, melyet az öreg hiv kertész ültetett volt Lóra születése' napján. Egy jövendő aszszony, milyenek akkor még számosabban találtak és kaptak hitelt, mint pallérozotabb időkben, azt mondta ez alkalmatossággal: „míg azon nyárfát semmi viszontagság nem éri, addig a' Lóra boldogsága tántoríthatatlan,

's felyül van minden azt megrázható veszélyen." Répzelhetni milyen gondal apolgatták e' fát, melyhez látszott az Ég a' szeretetre-méltó Lóra' sorsát kötni. Ambár Csákyné mint világos értelmü aszszony, ezt legkevésbé vette-fel, ki-méllte még is szokott szelidségével a' mások elő-itéleteit, 's maga is részt vett a' becses fa körül tett dajkálkodásban. Lóra is gyakran függesz-tette szemeit szobájának éppen oda nyiló abla-kából, azon reá nézve nevezetes fára 's leg-inkább ott szeretett mulatni, mikor szive' ér-zéseinek szabad folyamatot engedve, kedves vá-rásban előre élte a' jövendő' örömeit. Ekkor is leereszkedve a' kanapéra, reggeli könyörgésé-nek elmondása után, vidámon emelte-fel, ör-vendő 's háladó gondolatit a' természet' és sziv' örömei' Szerzőjének zsámolyához, melyek köz-zé forró konnyü sohajtások is, keble' érzésének néma de hiv postáji elegyedtek. Ki hibáztathatja ezt? Maga a' Teremtő szeretetből alkotta a' Vi-lágot, mely a' rózsá' pirosuló színén éppen oly' eleven mosolygással van előntve, mint el nem-múló egyformasággal felmetszve az örökös hó-val fedett jéghegyek' kopasz tetejére. A' remény is a' szeretet' leánya — a' remény, mely egye-dül él, egyedül kísér-el bennünket, oda, hol

minden meghal és elenyész — a' néma siron túl.
 Ilyen érzések foglalták-el Lóranak egész való-
 ját, 's kedves felindulással a' levegő hangicsáló
 lakosinak vidám daljokkal egyesité nyájasan öm-
 lö ezüst hangú énekét :

Köszöntelek áldott reggel!
 Te a' szép természet
 Újjá szülsz, 's kellemeddel
 Bétöltsz minden vidéket.
 Gondolatim' elsőjét is
 Ímé neked szentelem,
 Szivem' kedves érzését is
 Hozzád viszem, emelem.
 Tőled jött-ki Véghetetlen!
 A' pompás nagy Természet,
 Tőled vagyon kebelünkben
 A' lángoló szeretet.
 Tőled folyt-ki, csak te adtad
 Szivem' forró érzését,
 Akaratod, szent hatalmad,
 Mutatta itt tetszését. —
 Tedd Atyám! azt széppé, jóvá,
 Nemessé 's állandóvá! —

Tovább akará folytatni Lóra, de valami rezze-
 nés a' lúgas megett, felébreszté édes andalgá-
 sából. Domokos volt, ki oda lopódkodva, már

darab időtől fogva szemlélte, és hallgatta Lórát, 's forró vágyással nyelte éneke' minden legkisebb hangját, midőn egy gondatlan motszanás ott-létét elárulta. — Lórája' arcát szemérmes pirulás borította, 's nyájason elmosolyodott.

Domokos. Szivednek érzése ömlött e Lórára szép ajakidról?

Lóra. Érdemlem tőled, merész hallgatózó e' kérdést?

Domokos. Engedj-meg Lórára! szavaim' játszi kétséges voltának. A' Szép Nemet közönségesen mindenhatónak nevezik, legalább a' szerelmesekek. Hogy az emberi véges mindenhatóság nem csupa tökéletességeket foglal magában, azt magad meg fogod engedni, 's hogy ennél fogva egy elmés és csintalan ravaszság annak körében tartózkodhatik —

Lóra. Azt hiszed, itt-léted előttem tudva volt?

Domokos. Éppen azt nem: de igen hogy sajditottad, mely szép tulajdonnal egyedül csak az aszszonyi szív bírhat. — De Lóra, te oly szép vagy ma, mint a' természet a' létel' első reggelén. Minden érzés, minden gondolat társaságban egy előre elvett része a' mennyei boldogságnak. Erre is ki vágyhatna nálad nélkül?

Ló ra. Kedves ábrándozó! a' boldogság ugyan az Ég' leánya, de örömeztobb a' földön tartja lakását, 's leggyakrabban, sőt egyedül szívünk' csendességében, keblünk' nyugodalmában vonta-meg magát. A' ki azt magán kívül keresi, hijába repked az Égbe fel, onnan is üresen tér vissza.

Domokos. Ló ram! bámulom lelked' nagyságát 's azon magával-elégedést, melyre én felemelkedni nem tudok. A' Természet' vidám csendessége ezen kies reggelen, méltólag példázolja nemes szived' ártatlan csendes voltát — az egyik nagy kiterjedésben uralkodva, a' másik keskeny határok közt egyaránt végetlenül boldogitnak. Oh, vajha nekem is lehetne, ily nyugodalomnak örvendeni, azon bizonyosság által, hogy boldogságom' derülni kezdő eget semmi zivatar nem fogja borítani!

Ló ra. Mire ez a' szüntelen tartó kétség, és aggódás? — Szégyeld magad' Domokos! Én gyenge aszszony, a' reményre támaszkodva elég erősnek érzem magam', hogy a' gondviselés' felölünk tett végzésében előre is megnyugodjam. Hát helytelen, igazságtalan kérés az, melyel mi az Ég' Urához fohászkodunk? Vétkes dolog e szívünk' ártatlan örömének engedni, 's a' re-

mény' kecsegtető szelid susogására figyelmezni? Domokos! te hibázol az ellen, ki végetlen méltóságában magát okos teremtetési' boldogításában látja legszebben dicsőítve. Hidd-el, én ötet mint a' világ' és sorsunk' hatalmas örök Urát, nem félelemből imádtam, de mindég szeretettel tiszteltem, buzgó érzéssel magasztaltam — olyan indulattal, mint a' gyermek még az élet'ártatlan korában, nyájas gyűgyögéssel, ötet forrón szerető anyjának térdét öleli.

Domokos. Lóram! csak egyetlenegy szavad, mennyivel inkább szived' egész kiöntése, elkábit minden érzékenységeket, 's megakasztja a' józanokosságot is az égiekhez repülésében. De engedj-meg, ha lelked' egész nagysága nem emelheti - fel gyenge szívemet, a' bizodalom' azon polczára, melyen állani téged' bámúllak. Ki kételkedhetne az Ég' Ura' végetlen szeretetében, ha csak szélyel-néz maga körül? Jósága egy csepp vízben éppen úgy tündöklöklik, mint olvasható bölcsesége egy porszemben. Hatalmát éppen oly elevenen hirdeti a' nyiló ibolya, mely kedves szagát csak kicsi körében lehelli, mint a' pompásan felkelő Nap, mely a' föld' egész területén meleget, világosságot terjeszt-el. De tudd-meg Lóra! a' Teremtő' útjait homály

fedí, melyen véges szemek által nem hathatnak. Hol sok milliónyi világok járásának elinté- zése, valamint számot nem ismerő okos terem- tések' sorsának elhatározása forog-fenn, mi ott egy pár szívnek öröme és keserősége? feleme- lése, vagy öszvezúzása? — Mint a' muzsikai harmóniában az egyes félhangok' kedvetlen zen- gése elenyészik az egész' tökéletes egyezésében; így olvad-fel a' roppant Mindenség' bölcs és cél- erányos elrendelésében, az erkölcsi mint ter- mészeti nagy Világ' együtthangzásában, a' ma- gánosok sorsának és végzésének tőlünk úgy lát- szó diszszonántziája. — Ha még is Atyádnak egyezéséről tökéletesen bizonyosok lehetnénk, ha néki ily hosszas kimaradása, gyanúra nem adna okot. Ő derék és nagy lelkü, de hajtha- tatlan gondolatiban, 's ki tudja nem kész e min- dent a' mi azoknak útjában állhatna, öszvetipor- ni? Miért nem jelent-meg a' koronázáson? Tar- tok tőle, Károlynak küldött hódolását, inkább csak a' környülállások csikarták-ki tőle, mint szíve sugallotta.

Lóra. Akármit mondjanak mások Atyám' nagyravágyásáról; legyünk mi nyugodtan. Én ismerem ötöt; néki nemes szíve van, Hazáját lélekből szereti, 's bizonyosan nem fogja annak

javát, boldogságát egyedül meggátolni. Mennyivel inkább, ha alkalmatossága és ideje leszsz, Károlyunk' lelkét és virtusait közelebbről ismereni? Mi semmi esetben nem veszthetünk. Szívünk' érzése felyebb van a' sors' változó launéján, a' szeretet' mindenható Urának kezében, ki még a' legnyomorúltabb férget is boldogságra hivta - elő.

Itt félbeszakadt a' Szerelmesek' beszélgetése, Lóra Anyjának közbejövetele által, ki egy levéllel érkezett hozzájok, 's tudokra adta, hogy férje már Budára érvén, mihelyt személyesen leteszi a' hódolási - hitet, rövid időn, úgy lehet még azon hónapnak folytában vissza - tér, hogy öszveköttetésekét maga tartsa - fenn; 's ugyan azért megérkezéséig a' dologban, semmi határozó lépést nem enged tenni. Lórának arczán, mint a' reggeli harmatgyöngy a' nyiló rózsa' levelein, egy örömköny gördült - le. A' ki áltájában a' két szerető' örömmérsését 's elragadtatását ezen tudósításra leírni, azutáni állapotjokat előadni akarná, úgy járna, mint azon Költő, ki a' Nap' szépségét akarván ditsőitni, hogy róla elevenebb képzetet formáljon, fényjének hosszas nézése után, a' helyett, hogy célját érte volna, szemei' világát elvesztette.

Mig Csákváron így folytak a' dolgok, Csáky Máté, kísérve 2000 láncsásoktól, megérkezett Budára. Azon számos hazafi Nagyok közt, kik ötöt magyar szivességgel, 's barátsággal fogadták, első volt Nádor Omodé. Mezei is, mint személyese nem maradt ki a' szerencsétetők közzül. Ő a' koronázás' innepe' alkalmatosságával szeméit a' Nádornak unokahúgára Omodé Théréziára a' Vitéz Makfalvi szeretetreméltó ifjú Özvegyére vetette 's igyekezett kedvében járni, hogy szivével kezét is megnyerje, 's nem csak szép birtokával a' magáét nevelje, de ez egybeköttetés által, önnön érdeme' hijánosságát is pótolhassa. Legyen, hogy Théréziának éles szeme, behatott a' Mezei szivének fenekére, legyen, hogy külömben is nem legjobb oldalról ismeretes gondolkozása 's magaviselete idegenitette - el tőle; elég: Mezeinek érezni kellett azon gyalázatot, a' mit egy kívülről czifra komplementekkel, érzékeny sajnállással gondosan bétakart, de belől még is üres kosár szokott a' kevélységtől vezetett szerelmes' sziven ejteni. Ettől fogva, Mezeinek keble alaton boszszút forgatott szüntelen magában, a' nélkül, hogy most előre valami bizonyosra tudta volna magát határozni. Mérgének dühét azomban

az Omodé háztól a' legnagyobb szorgalommal titkolta, 's nem mutatta, mintha azt szántsándékkal kerülni akarná, hogy megsértett kevélységének csorbája annál kevésbé legyen észrevehető.

A' Nádor azalatt a' Csáky' megérkezését tárgyazo' barátsági kötelesség' teljesítése után, munkás volt az új Királynak, benne egy hűséges alattvalót nyerni, mi által, a' Haza' boldogságának talpkövét akarta megállapítani. Többszöri egybejövetele Csákyval, szivreható meggyöző beszéde, Károly' érdemeinek forró buzgósággal tett említése, úgy látszott, nem is hagyják sikeretlenül hazafiúi szép törekedését. De a' sorsnak másképen tetszett, 's azon láthatatlan felsőbb kéz, mely az élet mezején, gyakran a' burjánok közzül virágokat szaggat-ki, a' végzések' könyvében egyebet rendelt. Meg volt már a' nap határozva, melyen a' Nádornak Csákyt bé kellett volna a' Királynak mutatni, midön Csáky-nak véletlen, de nem terhes rosszszül-léte abban gátot vetett, 's az alattomban mesterkedő gonoszságnak alkalmatosságot szerzett, időt engedett, pokolbéli czéljai' kivitelére. Így esik-meg sokszor, hogy az élet' legnevezetesebb történeteit, egy kicsinység határozza-el.

Még Csákynek rozúl-léte előtt Budára ért volt, Mezeinek meghitt barátja Pető Gáspár, Zemplén Vármegyében Krajna birtokosa, melyet Elei elvesztvén, Mezei atyjának segítsége által szerzett vissza. Pető egész életében a' Sátán' hiv szolgája, csak-hamar ki tudta Mezeiből keble' legbelsőbb kínzó titkát csalni, hogy az Omódé ház által esett megsértését felejtteni nem tudja. Kapott ez alkalmatosságon Pető, 's villám módra fekete lelkébe termett azon gondolat, hogy a' Csáky házon boszszúját töltse. „Ha csak ez a' baj” így kiáltott-fel gonosz örömmel „azon majd könnyen segítünk. A' virtus' minden mesterséggel készült erősségeit egy lehellettel a' porba fúvom, 's az ártatlanság' omladékira emelt oltáron is kész vagyok megbántott becsületedért boszszúval tömjénezni. Ne mondja soha egy nyomorult aszszony is, hogy Mezeit büntetetlen sértette meg. Mind kigyó fajzat, miolta az első által a' halál és bűn a' világra béjött. Ha ök az utolsónak szerzőji, méltán lakolnak annak éppen rájuk szabott következése által.” — Mezeinek szive még nem volt egészen a' pokolnak szentelve; de egy oly' ördög' társágában, mint Pető, maga a' virtus Istennéje is megtántorodhatnék. Mérges lehelletei csak-ha-

mar megvesztegették Mezeinek lelkét, 's ő is megegyezett abban, hogy ha különben nem lehet, a' Csáky ház legyen áldozatja istentelen boszszújoknak. Ki akarná menteni Mezei' alatszon szándékát? Még is, az ítélet egyedül az emberi sziv' véghetetlen Uráé, kinek zsá-molyánál a' milliónyi világok néma tisztelettel hajolnak-meg. A' ki egy szép aszszonyt valaha a' lángoló szeretet' egész tüzével tudott imádni, ki az indulat' és becsület' rettenetes küzdését ön' tapasztalásból ismeri, az bár visszarezzen a' gonoszság' áskálódásától; szánakozását legalább ne tagadja-meg a' szerencsétlen el-tévelyedtől. Hányadik embernek van annyi ereje, hogy a' természettel szembeszállva, e' nem egyforma viadalban el ne essék? — — Azon véghetetlen és semmivel öszve nem foglalható közt, mely a' mennyet és poklot elválasztja, ki tudná megmérni? Még is egy pillantat' villám sebességénél nem kell több arra, hogy az embert a' virtus' egéből, a' véték' setét örvényjébe taszítsa.

Ördögi feltételek' kivitelére éppen akkor kedvező alkalmatosság adta-elő magát. Csákyne azon idő tájban irt volt másodsor férjének Budára, mely levélben haza menetelét sürgetve kéri,

's a' Lórát és Domokost illető dolgokról is emlitést tett; lerajzolván egyszersmind Csákvárra küldött elsőbb leveléből származott örömét a' szerelmeseknek. E' levél ravaszság és vesztegetés által Mezei' kezébe került, ki arra kézírásokat majmolni tudó Íródeákjával Csáky' nevében válaszolt; Lórának dolgát egészen elmellőzte, Domokosról azomban egy két értelmű homályos kitévelt vete a' levél' végire. Petővel a' fortélyt úgy intézte-el, hogy ez, még a' koholt levél' megérkezése előtt, bizonyos foglalatosság' színe alatt tett útban Csákvárra is betért, hol az öreg Csákyt illető dolgokat, 's Budai mulatását, egészen más formában tudta, mint valóban volt, előadni. Hogy méreggel kevert mézes beszédje a' másként is nem minden nyughatatlanság nélkül való sziveket félelemre gerjesztette, könnyen képzelhetni, 's mennyire nevededett még a' kétségre hajló indulatok' köre azon koholt szerencsétlen levél által? A' becsületét 's ártatlanságát érző Domokost, Lórának nyájas esdeklése és könyei, nagy bajjal vonták-el, a' tüzet szüntelen élesztő Pető' tanácslására, azon szándékától, hogy Budára sietve, a' homályos levél' magyarázatját kérje az öreg Csákytól. Ezen zavarban az álnok Pető tettetett szivességgel ajánlotta ma-

gát, a' dolgot tisztába hozni, 's ígérte Csáky-nénak, hogy férjének szöllő levelét személyesen kezébe szolgáltatja; Domokost kikeresett fortéllyal le tudván arról verni, hogy író szándékán, most egy elsőben, míg a' dolog kivilágosodik hagyjon-fel. Ezzel mintegy győzedelmi örömben vissza - tért Budára.

Míg Csákváron ezek történtek, Mezei gondoskodott arról, hogy az egyszer elhintett konkoly gazdag aratással jutalmazza fekete lelke' gonosz intézeteit. Gróf Brebir Pál egy biztosan a' Királynak, kit még Nápolyból hozott magával, volt kinézve tőle eszköznek, czélja' kivitelére. Gróf Brebir pallérozott, nyíltszívü, Fjedelmét híven tisztelő Férjfiú volt, de nem az Olasz hamar - hives' és indulatosság' hibája nélkül. Vele Mezei már az előtt megismerkedvén, gondolkozása' 's hajlandósági' kipuhatolása után, csak hamar észre vette, hogy nem leszsz hijába minden fáradsága körülte. Tudott arról gondoskodni Mezei, hogy más által a' gyanakodás' szikrája felelevenedjék a' Gróf' szívében, 's azt is látta, hogy néki leszsz alkalmatossága azt táplálni. Elég: a' Csáky említett rosszüllését mint tettetést úgy adták - elő, láncásaira nézve titkos intést tettek, 's még az Omodé és Csáky

házak' szorosb öszveköttetése is Lóra és Domokos által, mint jöendő veszedelmek' bö kútfeje úgy volt előterjesztve, — 's mind ezek' hitelesítésére a' Csákyne levelének kellett szolgálni, melyet Pető másképen iratva játszott kézbe.

Mikor volt valaha, hogy a' gonoszság könnyebben ne folyt volna bé az emberek' szivére, mint az egyenesség és virtus; 's az istentelenség és alaton indulat több áldozattal ne dicsekedjék, mint az igazság? Röviden: Csáky parancsolatot kap a' Király' nevében, hogy Budát kétszer 24 óra alatt hagyja-el; 's az alattomos gonoszság nem múltatta-el úgy kormányozni a' dolgot, hogy ezt Omodénak kellett becsülete' elvesztése alatt „a' pártosnak” — mint ki téve volt, — általadni. Csákyt se múltatták-el azomban mikor a' parancsolat már kieszközölve, de még kezébe adva nem volt, titkon meginteni 's figyelmetessé tenni a' Nádorra. Ezen lépés' siralmas következései nem maradtak-ki. Csákynek letiport nagyravágyása, megsértett becsülete, a' régibb sebeket felszaggatta, de a' Hazán is újabbakat ejtett. Felhevült indulatjában megesküdt, hogy vérrel mossa-le a' rajta esett gyáázatot. A' Nádor' minden igyekezete, hogy vele találkozhassék, legalább hivatalból, a' parancso-

lat' személyes megadására, hijában volt. „Eleget tett kötelességének” így szólt Csáky „ha én arról bizonyítok, hogy tőle jött a' rendelés kezembe. Az ördög' személyesével találkoznom, a' Király se parancsolhatja.” — Midőn Csákvárra familiája' kebelébe vissza menő félben volt, Petőtől megvásárlott biztos Komornyikja, lelkét a' Nádor eránt még több gyanúval tölti-el; mint ha ez nagyravágyó szándékinak, a' barátság' feláldozásával kívánt volna eleget tenni. Csáky eleinte kételkedett, midőn, még haza érkezése előtt veszi Mezeinek levelét, melyben ez több kikeresett erősségekkel élve, inti a' Nádor' további áskálódásai ellen is, és tanácsolja magát jókor bátorságba helyeztetni.

Azon sebek közt, melyek szívünket vérezhetik, bizonyosan nem legkevésbé fáj az, melyet rajta egy sokáig igaznak tartott barátunk' álnoksága és hűségtelensége ejt. 'S ha a' nagyravágyás is felyül-kaphat ilyenkor az okosságon, micso-da szent köteleket nem szaggatna-öszve ezen kettős indulat' ereje? Csáky még az útból küld feleségének egy kevély elkeseredéssel teljes levelet, melyben Domokosra czélozva „a' vipera fajzatnak” házatól eltávozását parancsolja. Bár mely nagy volt Csákváron a' rémülés, bár mely

határtalan leverettetés 's kinzó nyughatatlanság követte is e' szerencsétlen levelet; Domokos csakugyan állhatatosan megmaradt szándékában, hogy elvárja Csákyt, 's tőle számot, vagy legalább magyarázatot kér nem érdemlett megsértéséért. „Ha” — így fejezte - ki magát „a' sors csakugyan boldogságom' romlását akarja, 's szívemet egybezúzza, becsületesemet nem hagyom öszvehullott szerencsém' omladéki alá temetődni.” —

Eljött végre azon nap, melyen a' felvetés szerént Csákynek haza kellett jönni. Lórának esdeklése annyira még is vette Domokost, hogy a' Gazda megérkezése' pillanatjában magát ne mutassa. Csáky megérkezik. Tekintete meszszi-re szórta a' kevélységgel elegy haragot, mint a' felháborodott Vulkán a' hamuval vegyes szikrákat. Minden reszketett előtte, még felesége se merte szokott nyájassággal fogadni. „Teljesedésbe ment e parancsolatom azon kölyökre nézve?” E' volt első köszöntése és kérdése Feleségéhez.

Csákyné elébb halgatott, végre felemelvén szemeit 's magát rendbe szedvén felelt: Uram! mi tudtára adtuk akaratomat; erőszakot tenni nem

illet, nem is lehetett egy nemes ifjún, ki kü-
lömben is —

Csáky. Aszszony, tovább ne folytasd! Is-
mered Csákyt. Ő ok nélkül semmit se szokott
cselekedni, valamint a' parancsolatjára nem ügye-
lést is nem hagyja büntetetlen.

Csáky né. Tiszteljük Uram akaratodat, 's
annak mindég örömmel engedünk. De most bo-
csáss-meg, ha a' legkinzőbb nyughatatlanság
magyarázatot kíván ezen nem vélt hirtelen vál-
tozásban.

Csáky. Mire a' szószaporítás? Nektek
Aszszonyoknak sok csekélység rendkívülvalónak
tetszik, ha nem éppen mindennap szemetek előtt
történik. Miolta a' Világ kijött a' semmiség' ölé-
ből, az ember nem szünik, a' levegőt mérges
lehelletével vesztegetni. Ha a' Nap fényje' meg-
homályosúl, ha a' Hold minden hónapban el-
fogy, abban mi rendkívülvaló van? 'S miért bá-
mulnátok azon mindennapi jelenésen, hogy az
ember ön' kezével békormozza lelkét 's józan
okosságát? Most történik e elsőben, hogy a'
barát barátját 's hazafitársát elárúlja, hogy leg-
szentebb esküvését az álnok szívnek elfújja a'
leggyengébb szellő, mint a' polyvát? Átkozott

legyen, ki legelsőben kunyhóját más emberé mellé építette! —

Csákyné. Mind ezek a' dolgot előttem érthetőbbé nem teszik; legalább —

Csáky. Azt gondolod, midőn az egészet elődbe terjesztem, inkább fogod érteni? Hidd-e! Margit! mihelyt felnyitom számat, mélyebben fogsz a' kétség' és értetlen homály' örvényjébe süllyedni. Te nemes szivű Aszszony vagy; élted boldogsága' legnagyobb részét neked köszönöm: mint fizessek jóságodért azon háládatlansággal, hogy az emberiségben lehető minden bizodalmodat egyetlenegy szavammal semmivé tegyem! Margit! én azt tartom legfájdalmasabb, legrettenetesebb érzésnek, mikor az egyenes sziv eleibe oly jelenések ötlenek, melyek előtt a' virtusban 's minden felsőbb nemes igazságokban vetett hit és remény, elenyészik mint egy kis pára a' levegő végetlen kiterjedésében! De Margit! én neked az Örökkévaló' színe előtt a' szent Oltárnál hűséget, bizodalmat esküvéssel ígértem, valamint óltalmat, és segítséget a' nehéz esetekben. Megtartottam szavamat; 's kevély vagyok azt bizonyíthatni, hogy te is ilyen indulattal voltál mindég erántam. De most van egy pillantatom, mikor inkább mint valaha reád szo-

rúltam. Margit! tarts-meg, hogy el ne essem, 's Istenem után téged foglak imádni! (kihúzza kebléből a' Királyi rendelést. Elfordított szemekkel.) Ez a' Nádor által jött kezembe; úgy hiszem barátságának zálogát akarta benne adni. Kár volt elrontanom azon örömét, hogy személyesen adja-meg, és sajnáló részvételt sópánkodhasson. De első felindulásomban nem tudtam annyi erőt venni magamon, hogy az ördög' czimborájával találkozzam.

Csáky né (minekutána elolvasta a' rendelést.) Hah! mit jelent ez! Máté! mivel érdemletted ezt?

Csáky. Mivel? Ha, ha, ha! mondom neked, hogy a' barátság' záloga! lehetne e annak méltóbb ajándékkal kedveskedni?

Csáky né. Nem lehet, hogy egy ember a' gonoszságban ennyire tudjon sülyedni. Lehetetlen! jobban ismerem Omodét. De különben is akármely alaton indulat' sügallásán, nem vett volna e az Atyai szív győzedelmet? Omodé tudja azt hogy Fijának boldogsága egyedül Lóránkhoz van kötve.

Csáky. Hah! miért érdeklede szívemnek éppen ez érzékeny fájdalommal vérző oldalát! Lóra! te legszeretetre méltóbb Leány, kit vala-

ha az Ég egy Atyának adott; Lóra — de elhal minden érzés, minden gondolat széttrontolt Atyai szivemben.

Csáky né. Lehetetlen! a' Nádor ennek nem szerzője, legfeljebb csak teljesítője Királya' parancsolatjának. Valami elrejtett gonoszság áskálódásinak mive e' hallatlan történet.

Csáky. Adná Isten! de kételkedem rajta (általadja a' Mezei levelét). Ismered ifjúkori barátom' fiját; ő legalább nem csalhat-meg. Még életem sincs bátorságban attól, kiért csak 12 nappal ez előtt a' magamét feláldozni csekélységnek hittem volna.

Csáky né. Ez már sok! de még is mintha valami megfoghatatlan belső szózat azt sugná szüntelen nekem: Omodé ártatlan. De tegyük-fel, ne legyen! Egy nyomorult felhő kiölthatja e a' Nap' világát, ha azt eltakarja? 'S a' virtusnak tiszta fényjét az irigység' alaton indulatja örökös homállyal borithatná? Nem emel e fel ártatlanságod' érzése a' gonoszság' intselkedéseiben? Máté! mindentől megfosztva ha ezt meg tarthatjuk, micsoda boldogság' hijjával vagyunk?

Lóra itt belép, kisírt szemekkel. Szelid és nyájas keserőséggel borított tekintete, Csáky-nak komor homlokát egy pillantatra kideritet-

te — oly' formán, mint a' lemenő Nap visszamosolyg a' kopasz bérczről.

Csáky. Lórá! egyetlenegy örömöm, vigasztalásom, reményem ez életben! érzed-e még legkisebb szeretetet Atyád eránt?

Lóra. Atyám! Boldogságom egyedül szeretetedhez van kötve, mint a' 'Természet' léte a' világító és termékenyítő Naphoz.

Csáky. Lóra! A' szeretet áldozatot kíván, a' kötelesség azt parancsolja. Szived tud-e ezen kettős szózatnak engedni?

Lóra. Atyám! nem értelek, csak sajditom mit forgatsz szivedben. Vedd-el életemet, örömmel adom boldogságommal együtt, ha akaratom kívánja.

Csáky. Azon pillantattól fogva, hogy az Ég veled megajándékozott, boldogságod, szerencséd czélja törekedésimnek, egész valómat az foglalatoskodtatja. De Lóra, éppen azért fel kell hagynod azon öszveköttetésen, mely becsületedet éppen úgy bémocskolná, mint Atyád' boldogságát öszvetiporta. Legyen Domokos bárne-mes ifjú, elég, hogy Omodé fajzat.

Lóra. Atyám! engedj-meg elfogódott szívem kérdésének. Mit vétett Domokos ellened,

melyért mindnyájunknak, boldogságunk' feláldozásával kell lakolni?

Csáky. Elég, ha Atyja olyan gonoszságot követett-el, milyen a' Nap alatt soha sem történt. Még lesz idő mindeneket megtudni.

Domokos ekkor belép. Csákynek kisimult tekintete azonnal a' boszszú' és harag' színére változott; de béfojtott mérge az első szót nem hagyta szájára jönni.

Domokos (szelid de illő és férjfiás bátorsággal). Nemes Csáky! engedd-meg —

Csáky (kevélyen). Elég Ifjú! Cselekedetimről számot adni nem tartozom, nem is akarok. Én parancsoltam, a' kelletlen vendégnek házamtól eltávozását. Egy Nádor' fijában, egy Nemes ifjában több becsületérzést gondoltam lenni; de az alma nem szokott megszűni esni fájától, gaz embernek ritkán van becsületes —

Domokos. Hah! már ez igen sok! Hogy én nem távoztam-el, az nem a' becsületérzés' fogyatkozása, arra bizonyágom ezen nemesszívű Aszszony; de hogy csak a' dölyfösséggel páros tudatlanság' szüleményje lehet az ilyen bánás —

Lóra (szelid kéréssel). Domokos!

Csáky. Elég Ifjú! Házamban nem akarok

gorombaságot hallani. Takarodj - vissza derék Apádhoz, 's mond meg neki, hogy leszz oly időpont, mikor homlokára vágom - fel a' becsületet, azon seb' visszafizetésére, melyet álnok 's színes barátsága szívemen ejtett! (Elmegyen.)

Domokos. Nemes Csákné! mindenre a' mi szent kénszeritek, végy-ki ezen kínzó nyughatatlanságból. Mit jelent ezen tölem nem érhető czélzás Atyámra?

Csákné. A' Mindenható' útjai előttünk megfoghatatlanok; a' Vallás parancsolja megnyugodnunk szent akaratjában. Azomban most mindnyájan erősen megindúlva vagyunk; gyertek-le a' kertbe, ott mindent meg fogok világosítani. Talám a' Természet' vidám szépsége, szívünk' nyugodalmára jöltévő befolyással leszz (Elmegyen).

Domokos. Lórá! E' szerint a' sors kimondotta felettünk rettenetes ítéletét. Két oly' szívnek, mellyeket a' Természet egymásért alkotott, el kell szakadni. Oh! kibeszéllhetetlen fájdalom, mely az okosság' szavát elnémitja 's elfojtja a' szív' legszentebb érzésit.

Lóra (megfogván Domokos kezét). Domokos! Én gyengébb vagyok, hogyses megszagatott keblem' kínzó érzésével megvívni tudjak.

Rettenetes állapot! A' kötelesség 's kettős szeretet, melyek közt szívem megosztva van, egyaránt parancsolnak, egyaránt taszítanak - el maguktól. Domokos! akárhogy legyen is, neked ígért szeretetem változhatatlan, felyül minden időn 's emberi erőszakon. Van egy jobb élet, hol az Örökkévaló' dicsőségének hajlékában a' földi élet' mulandósága és változó launéja boldogabb sorsunknak nem parancsol. Ott is tiéd marad szívem Domokos, melynek boldogságát rajtad kívül senki sem eszközölheti.

Domokos. Lóra! A' legnagyobb fájdalom néma szokott lenni. A' szívemben öszvetolyult külömböző érzések annál élesebben hasítják azt, mentől kevésbé lehet kiömleniek! Látod! még egy nyomorult könyecseppet se ad a' kegyetlen Természet, azon pillantatban, mikor a' szilaj és gonosz szerencse, idvességem' egész épületjét kis újjának egy mozdításával öszverontotta. — Am szakaszszon - el is bennünket külsöképen mostoha sorsunk; ez nem gátolja - meg, hogy költsönös megegyező érzéseink együvé simulván, szívünk öszveolvadván, lelkünk egymásba repülvén, még is egymáséi maradjunk. Akkor Lóram, az egész világ' öszvedült omladékin felyülemelkedve, nevetjük a' földi semmisége-

ket! — De siessünk Anyád után, hogy fejtse-meg mentől elébb e' rettenetes és homályos titkot (Elmennek).

Ezen szerencsétlen beszéllgetéseket követt több jelenéseket, a' két szeretők' elválását, a' kötelesség, szülői és gyermeki érzés, becsület és nagyravágyás közt megoszlott, 's megannyi ellenkező indulatokkal küzdő szivek' kiömlését és hánykódását leírni, tollam erőtelen. — Domokos visszatért Budára atyjához, kinek minden fáradsága hijában volt a' dolog' kivilágosítására 's az alatonúl koholt fortély szerzőjének kipuhatólására.

Azon napnak estvéjén, melyen Domokos Csákvárról eltávozott, hirtelen nehéz idő borította-bé a' tiszta eget. Pusztitással terhes fekete fellegek takarták a' lemenő Napot, villámok hasították a' szakadozott fellegeket, 's irtózatossá csattanások ingatták az Ég' boszszúja előtt reszketni látszó földet. — Lóra éppen ablakában ült, midőn egy lecsapott menykő, a' lugas mellett álló nyárfát kettéhasítva letiporta. Ajultan rogyott-le a' szelid Lóra az Ég' rettenetes jeladó intésére, 's bár az anyai szeretet és fáradozás visszaállították megrázkódásából valamenyire; a' szivén rágódó titkos félelmet, melyet

még a' reménység sem enyhíthetett, onnan ki nem írhatták. „Emlékezzél Anyám a' rólam tett jövendőlésre. Egy felsőbb égi hatalom jelenti sorsom' kimenetelét” ezzel felelt Anyjának minden vigasztaló és nyugtató szavára. Mint a' szélvészről letört lilium, úgy hervadt mindennap a' kellemetes Lóra, epesztő és kínzó bánatjától.

A' Hazának kellett lakolni, két álnok gyermekének istentelen boszszújáért. A' lecsilapodott indulatok ismét feléledtek, 's Árpád' gyermekei, egymás ellen vonták-ki fegyvereket. A' hazafiúi zendülés újra testvéri vért árasztott. Csáky, esküvése szerént, hogy vérrel mossa-le a' rajta esett gyalázatot, bédugta füleit felesége' 's leánya' minden nyájas esdeklési előtt, felemelte a' pártütés' zászlóját, egész fegyveres seregét felültette, 's több szerencsés próbái után, a' Sárosi Kastélyt megvette, melyet a' Királyi seregek elsőben híjába akartak tőle ostrommal elvenni. Ide hozta volt Csáky bátorságba helyeztetni feleségét Lórával együtt, kikre a' gondviselést, míg maga távol leszz, Székely nevű hívének adta-által. Az alatt maga a' Király is, minekutána Csákyt, követőivel pártosoknak hirdettette, megérkezett. Több Nagyjai közt, kísérorji' számában voltak az Esztergomi Érsek,

az öreg és ifjú Omodé, valamint Mezei, Petővel együtt. A' Király, minekutána a' hűségés Szepes Vármegye' felkelt Nemessége, erejét szaporította, Kassa felé vette útjat, melyet Csáky személyesen ostromlott. A' Király' megérkezésére a' pártosok félbeszakasztották az ostromot, 's erős állásba helyeztették magokat a' Rozgocsi dombokon, a' Tarcza vize mellett. Domokosnak minden erőlködése 's próbája a' hazafiúi vérontás' meggátlására hiába volt. Csákynek megvakult nagyravágyása nem figyelmeztet legkisebbit is az okosság' szavára; annyira, hogy Domokosnak egy levelét, melyet ez, a' dolog tisztábihozásáért, a' Mezeitől koholt, feleségének szólló levéllel együtt, melynek hitelt ő soha sem adott, kezébe szolgáltatni akart, felbonthatlan visszaküldötte. Így fegyvernek kellett a' végső határozást adni. — A' Király a' Hernád völgyében terjesztette - ki seregét, hadi fortélyal lecsalta az ellenséget, 's a' pusztító ütközetben győzedelmet sok drága hazafi vérral vásárolt. — Károly itt próbálta - meg Magyarjai' hűségét és vitézségét. —

A' Nap véresen ment - le. Azok, kiket az ifjúkori barátságban költsönös atyafiság és szeretet lánczainak kellett volna szorosabban öszve-

kapcsolni, egymás keze által hullottak - el. Csáky és Nádor Omodé, mérgesen harczolva az első sorban, egyszerre dőfték keresztül egymást, 's Domokos is félholtan rogyott-le egy lánças' kardja alatt, midőn atyja védelmezésére sietett. — A' büntető Gondviselés azonban úgy intézte, hogy a' gonoszság is érdemlett jutalmát vegye. Petőnek kaponyáját, Máténak egy Cseh katonája hasította ketté, ki, fekete lelkét iszonyú szidalmak közt adta - ki: 's Mezeit, lelkiismerete' furdalása oda kergette, hol legsűrűbben harczoltak, halálát keresni. Még ütközetbe - menése előtt adott ő egyik hiv szolgájának egy levelet 's lelkére kötötte, hogy ha elesnék, azt Omodénak vagy fíjának kezébe szolgál-tassa. — Domokost még életben vitték - bé Kására, 's a' nagylelkű Király nem tagadta - meg haldokló hívének azon kérését, hogy szabad legyen kedves Lóráját, az életben még egyszer látnia. Reszkető kézzel irt néhány rendet szive kedvesének, melyekben kérte, hogy szeretete' és hivsége' utolsó bizonyosságát szemei' befogásával ne tagadja - meg tőle. Mig ezen írása Sárosra ment, megengedte az Ég a' szerenesétlennek azon örömet, hogy előtte a' Mezei levele által az egész alaton fortély' szövevényje kifejtőd-

jék, 's a' gonoszság' szerzője világosságra jöjjön. Domokost ennek megtudása ámbár elébb meg-
rázta, csakugyan mintegy megkönnyebbedve ál-
tala, vidámabban és csendesebben látszott várni
élte napjának elhunyását. A' bánattól és keserü-
ségtől elepedett, de szépségében nem sokat vesz-
tett Lóra is végre anyja' társaságában megérke-
zett, mikor Domokosnak még csak néhány mi-
nútái voltak hátra.

Lóra (elfogódott keserőséggel). Láthatlak
hát csakugyan Domokos! még egyszer ez élet-
ben. Áldott legyen az Örökkévaló, e' keserves,
de szívemnek még is drága engedelmért.

Csákyné. Nemes-szívü Domokos! tekints-
fel, a' te még most is hiv Lórád áll ágyad előtt.

Domokos (törődött hangon). Anyám!
Lóram! Köszönet e' jóságért, mely nem utolsó
azok közt, a' mikért én nektek hálával tarto-
zom. Lóra! a' sors velünk kegyetlenül játszott,
— öszvetiporta boldogságunkat, de szerete-
tünkön nem diadalmaskodott. Lóra! én nem zü-
golodom a' felsőbb végzések ellen. A' Gondvi-
selés a' keserüt édessel elegyítve, egy pillan-
tatban lever, a' másokban felemel. (Általadja a'
Mezei levelét Csákynénak.) Anyám! vedd ez
írást, mely atyám' ártatlanságát bizonyítja, 's

férjed' becsületét visszaadja. Siess ezzel Anyám a' Királynál megisztítani férjed' hírét, 's magatoknak engedelmet nyerni. — Sirom' szélén megbocsátok a' szerencsétlen bünösnek. Rólam ne számoljon lelke a' Mindenható előtt. —

Csákyné (végig futván a' Mezei levelet). Hah! minő pokolbéli gonoszság! Istenem! engedj-meg az eltévelyedettnek! Én is egyesitem kérésem' e' nemes Ifjúéval.

Lóra. Azért kellett e ide jönnöm Domokos, hogy lelked nagyságának, szived nemes voltának látása, elvesztésed' kétszeresen érezhetővé tegye? Csakugyan nem ok nélkül volt a' rólam 's a' nyárfáról tett jövendölés. Sorsunkat azon fát leverő menykő tette semmivé. —

Domokos (mind gyengébb hangon). Lórá! Nyugodj-meg a' végzések' akaratjában. Minden érzésem', minden vágyásom' elviszem magammal a' felsőbb Hazába. — Lórá! Szeretetem egyedül marad itt nálad. Gyenge kézszorításom lehet csak záloga annak, a' mit szíven mond; de én téged soha sem csaltalak-meg, annyival kevésbé akkor, midőn az Örökkévaló' színe eleibe készülök állani.

Lóra. Domokos! Kedvesem! Elfogódott érzésemmek micsoda szavakat keressek? Téged

elveszteni! Domokos! — minő rettenetes gondolat!

Domokos. Csak rövid időre Lóráám! míg a' jobb életben egyesülünk. Ott is azon bizonyoságot teszem, a' mi utolsó vigasztalásom e' siralom' völgyében. Legszebb érzésem neked voltak szentelve, 's azokat nem tartom elveszetteknek. Hála légyen a' Mindenhatónak, hogy eddig birhatalak; ez is több, mint érdemlettem.

Lóra. Kíméld Domokos! öszverontsolt szívemet! Jusson eszedbe a' mit egykor a' lugas alatt ülve mondtam: szeretetünk felyül van a' sors' változó launéján. Én téged híven szerettelek, 's olyan maradtam mind végig hozzád. Lelked körültem fog lebegni, mint őrangyalom, hogy hátralévő kevés napjaimban a' kétségbeesés el ne tántoritson a' Virtus' útjáról, hol eddig vezettél. Isten hozzád Domokos! nem sokára ott foglak ölelni, hol felyül minden véges hatalmon, semmi fájdalom nem ejt csorbát boldogságunkon.

Domokos (haldokolva). Isten hozzád Lóra! élj szerencsésen — én boldog voltam — hogy te szerettél — élj szerencsésen — én — is sze — ret — lek (Meghal).

A' Haza Védistene búsan fordította - le szö-

vétnekét e' siralmas történetre. Csákyne férje becsületének megmentése után, bocsánatot nyert a' Királytól. — A' nemes-szivü Lóra, bánatjának terhe alatt leroskadva, nem soká élt Atyjának 's Kedvesének halálok után. Végső kívánsága volt, 's szeretett Anyja által teljesedésbe is ment, hogy a' halálba együtt nyughasson, kivel kezét 's az élet' örömeit nem oszthatta-meg. A' sirjok mellé ültetett szomorú-füznél sok jámbor útas állott-meg néma elfogódással; 's bús érzéssel szentelt egy pár könyvet, a' fortély' és atyai sziv' ott nyugvó áldozatinak.

Csak árnyékkép itt alatt,
Csak álom, nem valóság,
A' siron túl, csak ott múltat,
Nyugodalom, boldogság!

IVJ. SZILÁGYI FERENCZ.

L O L L I U S H O Z.

Ne forte credas, interitura, quae etc.

Horat. Carm. Libr. IV. Od. IX.

Ne véld, hogy elvész, a' miket én, kinek
A' meszszezűgő Aufidi táj hazám,
Eddig szokatlan versnemekbe,
Lantal elegy dalolásra, szedtem.

Mert bár Homér a' Maeoni verselő
Fő helyt fogott: nem rejtezik el soha
Pindar', Simónid', 's éles Alcé',
Vagy Stesichor' komolyabb muzája.

Sok év se törlé el, mit Anakreon
Enyelge hajdan, a' szerelem hevit
Mindenha, most is Sappho' lantján
Pengeti gerjedezésit Ámor.

Első szerelmes rab se Heléna lett,
Egy szép bujának fűrtjeiért, nem őt

Bájlá meg elsőb fény, arany rojt,
 Udvari pompa, ruházat, és nép.

Teucer sem első volt ki nyilat lövé
 Cydoni ivből: Trója sem egyszeri
 Ostromra pusztult el: sem éppen
 Csak Sthenelus' 's Idoménnek élnek

Lantokra méltó tettei: sem vitéz
 Hector viselt csak mély sebeket, vagy a'
 Gyors Déiphóbusz, tiszta éltü
 Hitvese' 's magzatiért, először.

Éltek vitézek már Agamemnonig
 Sokan, de kik mind megkönyezetlenül
 'S felejtve éjben rég hevernek,
 Nem vala mert soha verselőjük.

Közel van elzárt rút tunyasághoz a'
 Fedezve tartott virtus. Ezért örök
 Diszedre, Lolli, énekemben
 Annyi nagy érdemidet kimondom.

Irigy feledtség hogy ne temesse bé
 Méltatlanul sok tetteid'. A' nagy ész

Bölcs elme, nálad, mind szerencsés
Mind veszedelmes időn egyenlő.

Fösvény csalárdság félté komoly szavad',
Kerülted a' csak pénztkereső fogást:
Consul valál több évekig, mint
Egy igaz és csupa jóra néző.

Ki minden illőt hasznos elejbe tett,
Mégvetve fennyen a' hamis ügy fedő
Kedveskedést, 's az álnok sergen
Virtusa több erejével át-tört.

Sok birtokért és csak vagyonért ne mondj
Boldognak embert; azt igazán nevezd
Annak, ki tud jó Istenének
Kész adományival élni bölcsen,

Ki tűrni tudván sorsa' szegény ügyét,
Kimúlni készebb, mint gonosz életet
Éljen, ki meghal jó baráti
'S Nemzetiért örömet, midőn kell.

MÁRTON JÓZSEF.

B L Á N K A.

Ballade Gaal után.

A' Nagy Uraknak 's Nagy Aszszonyságoknak,
Csak meghajlik ha szükség térdem;
De szerelmekért ám Ő Nagyságoknak,
Kevés bajra sem vetem fejem'.

Az édes Honynak csendes völgyeiben
Kellemesen nyilik a' virág;
Elsüti a' nap a' hegy' tetején fenn,
'S nem védi ott szélből semmi ág.

Majlandtól Budáig ha méred a' közt,
Sok malmot hajt sok folyam addig,
Sok ösvény kereng addig a' völgyek közt,
Emelkedik sok hegy az égig.

De semmi meszsze nincs a' szerelemnek,
Czélből veszély el nem rezzenti;
Enged a' vándor a' nehéz időnek,
Ez azt inkább még hevesíti.

Rég vár Blánka, rég sóhajtoz hijában,
 Bájló szeme könyekben úszik;
 A' szép Herczegné szive' mély bújában
 A' szerelem' kinjával küzdik.

Két hónap olta viseli keservét,
 'S immár jelen van a' harmadik;
 Korvin János, ki vidithatná szívét,
 Hazájából csak nem érkezik.

Mátyás öt' saját fjaként kedvelte,
 Titkon más is susogta annak —
 'S Király' holtával méltán reménylette
 Örökösét benne a' thronnak.

Magas érzésü deli Hösünk' mejjét
 Nemes bajnok - tettek feszíték;
 De még erősb lang hevítette szívét,
 Ha Szépjétől követ érkezék.

A' Szépek Szépje, inkább mint koronát,
 Öt' hév szívvél's szájjal szerette;
 Jánost, a' Pannon - föld' legszebbik fiját,
 Tiszta szives érzés vezette.

Kedvese' képe lebegett előtte,
 Kezdett légyen bár akármihez;
 Éjjel és nappal szeliden tüntette
 Képzelete, hiv kebeléhez.

Követek válták szünet nélkül egymást,
 'S hoztak sok szép drága kincseket,
 Karkötöt 's gyémánt foglalta ládácskát,
 Képet 's némely becses gyűrűket.

Jött és ment egyre közöttök a' követ,
 Szárnyt kapva a' küldök' vágyjokkal,
 'S vitt is némely lány lapra irt levelet
 Pecsételve hü fogadással.

Két hónapon túl gyötri János' szívét
 Látása a' Szépek Szépjének,
 'S alig merészli zöldülő reményjét
 Áltadni a' jövő reggelnek.

'S a' mint táplálná így vágyját lelkének,
 Szárnyal hozzá szél sebességgel
 Kedves levele imádott Szépjének,
 Pecsételve hév szerelemmel.

„Szivem' Kedveltje! kiért éjjel nappal,
 „Lelkem erős fájdalommal viv,
 „Repülj hivedhez szerelem' szárnyával,
 „Hadd vidúljon ez aggódo sziv!

„Gondolatimnak tárgya, Egyetlenem!
 „Kedves képed' egyre csókolom,
 „Ah, nélküled oly magán hagyott szivem,
 „Nélküled oly pusztá fénylakom!

„Erkelyemből ha estvénként nézve - le,
 „Vágyó lelkem andalg a' téren;
 „Sok boldog Mátka hiv Jegyese vele,
 „Karöltve megy elé meghitten.

„Távolról hallok mennyei gyönyörrel
 „Némely csókot el - elcsattanni,
 „S elgondolom, ah, sorsunk' cseréjével
 „Mely kény fogná kinunk' váltani.

„Palotáimnak fényvesztő falait
 „Mely örömmel hagynám - el érted,
 „Ha csak legcsekélyb gunyhónak zugait
 „Birhatnám is Szerelmem veled.

„Ha nem boldogit hűség és szerelem,
 „Hideg vérrel a' thrónt nevetem;
 „Szived' örökül birva egy Kedvesem!
 „Világ' minden fényjét megvetem.

„Jóvoltából az égi kegyelemnek,
 „Örök frigyünk elvégeztetett;
 „Azért hev szivvel és szájjal szeretlek,
 „Mig a' nap rám végsugárt nem vet.

„De siess Kedves! kiért éjjel nappal,
 „Lelkem erős fájdalmakkal viv,
 „Repülj hivedhez szerelem' szárnyával,
 „Hadd viduljon ez aggódó sziv!”

Elolvashván az Ifjú e' levelkét,
 Biztosinak tüstént mutatja; —
 Mennyei öröm nedvesíti szemét,
 'S tárva abban az ég' kapuja.

Cselédjeinek azonnal parancsol,
 Csak egy órát se veszessenek,
 'S szekeret, lovat, mindent gyorsasággal
 Majland felé elkészítsenek.

'S a' kísérek, a' szekerek, a' lovak
 A' szolgák, a' lovagok készek,
 A' délczeg ménnek, sejtven nemes Urok',
 Dübörögve vigan nyeritnek.

De mig elrendelt utjára indulna,
 'S feltétéhez ekként kezdene:
 Fut a' Királyhoz elébb bucsúzóra,
 'S hogy czéljáról neki hirt vinne.

Már néhány nap olt' jára szájról szájra
 A' nép között e' szomorú hir:
 Gyengélkedik a' Király napról napra,
 'S életéhez kevés a' remény.

'S a' mint lépett a' Király' szobájába
 Búra vált-el szerelemkedve,
 Látván erőtlen' szegezve ágyába,
 Elalélva egész teteme,

És Orvosokat forgódni körülé,
 Homlokokon kiknek ült kétség;
 Búsult lélekkel lépe - vissza tőle,
 Halasztani utját egy kisség.

'S a' mint halasztná már harmadik napra,
Vártával mind kedvezőbb jelnek,
Édes biztában hogy fordul majd jobbra, —
Feladá az lelkét Istennek. —

Jánost a' bánat' sulyja emésztette,
Mély gyászba dült édes öröme,
Tompa fásultság erejét leverte,
Rontsolt lelke, és teste gyenge.

Gyászboltba tévén a' Király' föld-részét,
'S a' könyek is a' mint száradtak,
Thrón' gondja fogta minden Nagynak fejét,
'S a' választók egybehivattak.

A' Fő Fő Rendek öszvegyülekeznek,
Ülést fognak, voxot számolnak,
És mindenfelé gyorsan jár elméjek,
Kérdnek hallnak és választgatnak.

'S így választgatván sok tanakodással,
Les hányaték a' koronának,
Győzve harczolt a' gonosz a' virtussal, —
'S Ulászló lett Ura a' thrónnak. —

Mindenki ezen fontos hirt beszélte,
 'S a' nép között szájról szájra kelt,
 'S Udvarit egész világnak betelte
 E' választás, 's meglepett mindent.

Újra fájdalmas e' dőfés Jánosnak,
 Erős lelkét de nem rendité:
 Inkább örvendett kedvelt Mátkájának,
 Mint korona ha ékesitné.

A' szép karkötőt Blánka' szép hajából
 Többre nézte, mint Király' czimet,
 Hatalompálczát 's koronát aranyból
 Kevesebbre, mint hü szerelmet.

Gyengén veszi a' karkötőt ujjával,
 Hogy e' drága kincset csókolja;
 Ah, de a' midőn illetné szájával,
 Azt kétfelé - szakadva látja!

Cselédjeinek azonnal parancsol,
 Csak egy órát se vesszenek,
 'S szekeret, lovat, mindent gyorsasággal,
 Majland felé elkészítsenek.

'S a' kísérok, a' szekerek, a' lovak,
 A' szolgák, a' lovagok készek,
 A' délczeg ménék, sejtven nemes Urok',
 Dübörögve vigan nyeritnek.

De mig indulna siető utjára,
 'S kezdene ekként feltételéhez;
 Íme egy követ köszönti főhajtva,
 'S juttatja őt' e' levelkéhez:

„Egy madaracsám volt egyszer álmomba’,
 „Sok csillámló tollakkal diszlett,
 „Szép éneke lágy érzésre olvaszta,
 „'S csevegése elszenderített.

„De a' mint gondosb szemekkel vizsgálám,
 „Czifra tolla majd mind lehulla;
 „'S szabadságát a' dalosnak vissz'adám,
 „'S elrepitém szél' erányába.

„Szerelemről is hévvel álmodoztam;
 „Bocsátván de a' nap sugarát,
 „Tünetényjeit álmomnak vissz'adtam,
 „'S kikaczagtam agyom' hagymázzát.”

Elolvasván így János e' levelkét,
Biztosának tüstént mutatja ;
Zavar borítja duzzadozó szemét,
'S tárva abban a' pokol' torka.

Biztosa veszi megindult lélekkel,
'S szomorodva végig olvassa ;
'S sokat jelentő komoly tekintettel
Adja neki levelét vissza.

A' Nagy Uraknak 's Nagy Aszszonyságoknak,
Csak meghajlik ha szükség tédem ;
De szerelmekért ám Ő Nagyságoknak,
Kévés bajra sem vetem fejem'.

Az édes Honynak csendes völgyeiben,
Kellemesen nyílik a' virág ;
Elsüti a' nap a' hegy' tetején fenn,
'S nem védi ott széltől semmi ág.

IGAZ SÁMUEL.

A' NYÁRI ALKONY.

S etétül;
Az ég hül;
Hallatnak lábdobogások,
Mennek haza a' munkások.

A' vadász
Most kimász;
Ül a' lesben, 's virradtára
Vágy' fázottan nyoszolyára.

Halovány
Ragyogvány
Világít a' keményekre
'S a' kunyhók szeleményjekre.

Csenditnek
 A' népnek :
 'S a' vad kanász szívébe tért,
 Ávét olvas a' lelkekért.

Kummognak
 A' tóknak
 Polgárai a' hinárban ;
 Dombéroznak a' vizvárban.

Hal-rákkal
 Tölt szákkal
 Eviczkélnék a' ladikok ,
 Viczkádoznak benn a' csikók.

Hallik a'
 Vizbika ;
 Suhognak a' nádczimerek ,
 Közttök a' vadkácsa hereg.

A' lompos
 Kolompos
 Csölönköl az akolra, hol
 Elöre kis kuvasz csahol.

Törtten csap
 Még a' Nap
 Egykét sugárt. — Derék estve!
 Eltem estjét látom festve.

Énis így
 Az irigy,
 Halálnak néma révében
 Szunyok-el egyj' ölében.

EDVI ILLYÉS PÁL.

BÁRÁNY BOLDIZSÁR BARÁTOMHOZ.]

I.

Dulce est, meminisse.

Tudod e még, mikorban barátod
Roszsz gyermek módjára,
Nem mozdult-meg — bármi szépet látott, —
Csak iskolájára.
Tudod e még, hogy a' susnya pajtás
Ugy eljárt melletted,
Mint akármelley legbaczább iskolás,
'S nem érzett éretted?
Tudod e még, mikor egyéb könyve
Retorikájánál
Nem volt; 's már látott téged ülve
Írók asztalánál?
Te Schillert és Wielandot forgattál,
Én még csak bámulék
Hogy mit csinálsz; és — egy Románt adtál,
Hogy értenék, — tudod e még?

Attól fogva már azt feltaláltam,
 A' miért éltettedek,
 'S a' mit nekik még jól nem háláltam,
 A' görög Istenek.
 Azóta kezd lelkem tanulgatni
 'S próbálni erejét;
 Azóta szeretem fontolgatni,
 Ki 's mi vagyok lent itt.
 Példád mellyemben így elgyujtotta
 Ama' nemesb tüzet.
 Lobbot vetni nehezen tudott a',
 De már, érzem, éget.
 Éget most már 's nő minden keltemmel,
 Bár világot nem ád;
 'S ha majd fényt is hoz később éltemmel,
 Bódim, — a' te munkád.
 Ezen rejtett lángnak jóvoltából
 Váltunk karöltve ki
 A' világ fiai csoportjából. —
 Boruljunk - le neki!
 Kezedet nyujtottad, hogy pályádod
 Egygyütt futod velem.
 Támaszsz 'hát, ha lábom megsikámlott,
 'S ha balra hajt szelem.
 Segélj türnöm a' való Szép utján,
 Melly örököd neked,

Hivogató kalauzink után;
 'S próbálnom éneket.
 Mi szép leszsz majd, midőn elvénheszünk,
 Szent ölekezéssel
 Nézni ketten, miként repdes neszünk
 Az Egek felé fel!
 Mi szép leszsz, Kis, Kazinczy, Berzsenyi
 Sorjokban fénylenünk!
 De még addig, — ah! még addig, Bódi
 Sokat kell törtenünk!

II.

Testamentom. 1817.

Non omnis moriar. —

Hor.

Én végemet érzem, oh! Szivem Embere.
 Mellyemben a' bú mély gyökereket vere,
 'S elfojt nem sokára.
 Csak az Ifjúságnak és a' Szerelemnek
 Melege éleszt még, 's késletli lelkemnek
 Napját nagy utjára.

De ennek is igen kétése segítsége,
 Mert a' menyinyit éleszt, anynyit ront hévsége;
 'S ugy járhatok vele,
 Mint a' parti virág, mellynek táplálása
 Vitztől jó, 's ugyan ez sirját is megássá,
 'S el is hal a' bele.

Elmegy lelke, elmegy dicső hazájába;
 Mert beleunatott a' Sors világába:
 Örüljön más néki!
 Nélkülem is elég ember leszz. Nem bánom,
 Légyen szint' olly világ-járása utánom,
 Millyen volt a' régi!

Tudom, holtom után is olly fényes Nap kel;
 Olly illatozó leszz a' virág, 's olly zöldel
 Bujik a' réten ki;
 Másnap is majd szint' olly jóizüt nevetnek,
 Házasulni 's férjhez menni elsietnek,
 'S rólam — nem szöll senki.

Ott fog heverni majd lantom elvettette,
 'S nem leszz többé rajta magyar dal pengette
 Czillim' szép nevének;
 Kiért szerelmemben legelőszer nyögtem,
 'S estvéként hasztalan sirtam könyörögtem
 Éltem' Istenének.

Bódim, derék Hárfás! fogd pártul lantomat,
 Tenéked hagyom e' lelkem-jószágotam,
 Jól gondját viseljed.

Ha rajt' koszorúnak virágok lennének,
 Tüzd a' tiedbe, de — a' lantot Czillinek
 'S énnékem szenteljed.

Beszéld - ki, milly nagy volt barátod hűsége,
 A' Szépért, Jóért milly erős lángal ége,
 'S neki milly Sors juta:
 Hogy ki nem mondható, mit tudott érezni
 Forró szive, de ő annak kiversezni
 Csak kis részét tudta.

'S minden hang, a' mellyet rajt' kezéd pendithet,
 Változzék - el holtig szerető Edvidet
 Sirató gyászdalá;
 'S sajnálja a' világ előtt egy Meghittje,
 Hogy Szerelem, Balsors 's sok titkos Irigye
 Vitték a' föld alá.

EDVI ILLYÉS PÁL *).

*) Kéziratban lévő Gyűjteményjének Előbeszédjében így szölli: »A' Lírai darabokban több, az Épószokban kevesebb az eredeti a' fordított-és utánazottnál.«

E M L E G E T É S.

Dein gedenk' ich, röthet sich der Morgen.

Eszemben vagy, ha a' reggel szürkül,
Eszemben, ha napom éjre száll,
'S hü szerelmem, bár reménység nélkül,
Mindenütt csak Tégedet talál.
Eszemben vagy ha sirva könyörgök,
Bünöm' száma pedig mind telik;
Eszemben vagy a' sirhantok között,
Hol a' porban jobb élet érik.

Eszemben vagy, 's szívem remeg belé,
Még sem hallgat az okosságra,
'S ha olykor a' hit égbe emelé,
Te tüzeled azt imádságra.
Küzdöm mindég, hogy ne légy eszemben;
Még is csak Te, csak Te vagy benne,
Nincs kivüled semmi tárgy lelkemben,
Nincs kép, mely nem Tieddé lenne.

Eszemben vagy, ha bűn is hogy ott vagy,
Mind örökké érted ver szívem.
'S ha oly vétkes lángom, a' milyen nagy,
Irtózást von reám inségem.
Szerelmem vagy, de egy pillantat sem
Árulta - el eddig tüzeimet.
Nem, oh nem lesz borzasztó esetem;
Elengedi az ég vétkeimet.

Így mind csak Te lészesz hát eszemben,
Te örökké, Te lészesz fogytig!
Nyugodalmam' birod az életben;
Képed a' menny 's keblem közt lebeg.
De ha majd itt magam' kiszenvedtem,
'S testem minden' test útjára tért;
Könyörgésed nyugtassa - meg lelkem',
Poromnak is Te enyhítsd a' sirt.

IGAZ SÁMUEL.

REJTETTSZÓK.

1.

Első tagomat a' lúdak kettőztetik.
Második tagomtól öröm 's kedv születik.
Férjfivá tesz pedig két tagom egészen,
Sőt Anagrammából még bogár is leszen.

2.

Három tagom vagyon. Az első olly' állat,
Melly dézmálni szokott minden virágszálat:
Mellyhez ha harmadik betűm hozzá járul,
Könnyen levakarhatd a' házak falárul.
Második tagom a' csizmádban is vagyon;
'S ennek két végsője hegyes igen nagyon.
Harmadik tagomat a' tojásban leled,
'S két végbetűjétől szorúl fejsze - nyeled.
Együtt a' három tag minden városban kell,
'S e' három tagból sok tagot hordanak - el.

3.

Öt betűből állok, 's fogam talpamon van.
A' három végsőm a' házban alkalmatlan.
A' négy utolsóban a' sertés heverész,
Fordítsd - meg ezt; 's egész nevem deákül kész.

4.

Öt betümet visszafelé mondván, készen
 Vagyon az én nevem deákul egészen:
 Engemet hordoznak pánczélos Vitézek,
 'S három végbetümmel szép játékot tészek;
 És ezt megfordítván, a' méhek zsibongva
 Repdesnek belém, és környékeznek dongva.

5.

Négy betüből állok; sárgának, fejrnek,
 Söt tövisesnek is engemet esmérnek.
 Megfordítván pedig az egész nevemet,
 Deák szó leszek és vadászol engemet:
 Mellynek osztán három végbetüjét bátor
 Lélekkel folytatja a' derék Prokátor.

6.

Két tagom van: 's engem az első tagomon
 Hord a' másik tagom, a' melly rúd mellett von.

7.

Az első tagomat pattanás okozza.
 Második tagomat a' farkas gyomrozza.
 Együtt-véve pedig vagyok olyan madár,
 A' melly télen minden toros házhoz eljár.

SEBESTYÉN GÁBOR.

F O G L A L A T.

	lap.
J elenések Kisfaludy Sándor' Hunyady Jánosából, képekkel	5
Első Ferencz, hív Magyarjai közt. (Igaz Sámuel)	11
Minnihez. (Kazinczy Ferencz)	39
Ámor' lakja. (Szent-Miklóssy Aloyz)	40
Az Istenülés dicsősége. (Tóth László)	43
A' Váró Leány. (Kölcsey Ferencz)	47
Lollihoz. (Bay György)	49
A' Bugaczi Csárdára. (Orczy után)	51
Mezei Virágok. Gr. Gyulai Carolinának. (Kazinczy Ferencz)	55
Kis Gazdagság nagy boldogság. Horat. Epod. II. (Földi János)	58
Hasonlítás. (Csokonai)	61
A' Sajka. Sonett. (Kazinczy Ferencz)	62
A' Csalfa Lolli. Sonett. (Szent-Miklóssy Aloyz)	63
A' Csillagokhoz. (Göthe után. Kazinczy Ferencz)	64
I. Mátyás, Magyar Ország' Királya. (Ifj. Szilágyi Ferencz)	65
Szerelmes Vetekedés. Horat. Carm. L. III. Od. IX. (Márton József)	107
Epigrammák: Az Epigramma A' Váradí Ferdőben. Vád és Béke. Pór gög. Ungvár-Németihez. Boileau után. Ámor az Oroszlánon. A' Szerény. Nagy-Mihály, Zemplényben. Szent-Mihály, Szabolcsban. (Kazinczy Ferencz)	109
Az ismeretlen Utazóhoz. (Gr. Dezsöffy József)	113
Himfyhez. (Kazinczy Ferencz)	115
Anákreon' Dala. (Szent-Miklóssy Aloyz)	116
Róza és Kálmán. (Klauzál)	117

	lap.
Emlékezés. (Sz. P. I.)	124
Az Alakosok. (Gaal után Nagy Károly) . . .	125
Rondeau. (Tóth László)	133
Imádság a' hadban. (Körner után Sz. P. I.) . .	134
Málna' születése. Sonett. (Edvi Illyés Pál) . .	136
Tengeri utazás' kis Töredéke, és Livornó. (Papp József)	137
Szent Péter. Legenda.	167
Kishez	170
A' szerelem sirjánál	171
A' kényes Urfi Skócziában. }	172
A' Nyírliget. (Kazinczy Ferencz)	174
A' búbajos gyerkőcze. (Illyés Pál)	182
A' Csókravágyó. (Körner után)	190
Jótettért Jutalom. (B. Podmaniczky Lajos) . .	193
Vincze és Ágnes.	221
A' Tudományos Élet.	225
A' legelső Aszszony.	231
Az ártatlan Leány.	232
Az újmódis Leány.	232
A' városi Gazdaszszony. }	233
A' Szerelem' bódulása. (Körner után)	233
Csáky Lóra. (Ifj Szilágyi Ferencz)	235
Lolliushoz. Horat. Carm. L. IV. Od. IX. (Már- ton József)	278
Blánka. Ballade. (Gaal után Igaz Sámuel) . . .	281
A' Nyári Alkony. (Illyés Pál)	291
Bárány Boldizsár Barátomhoz. I. II. (Illyés Pál)	294
Emlegetés. (Igaz Sámuel)	299
Rejtetszők. (Sebestyén Gábor)	301

Kézirat - Másolatok

Cardinalis Pázmány

(sz. 1572. Oct. 4 d. † 1637. Mártz. 19 d.)

G. Id. Ráday György

(sz. 1713. Oct. 1. söp. † 1792. Aug. 6 d.)

Lilágyi Sámuel
Superintendentus

(sz. 1719. Febr. 19 d. † 1785. Júl. 16 d.)

Molnár János

(sz. 1728 Jún. 13 d. † 1804)

D. Szűz Lőrinc

(sz. 1718. Aug. 9 d. † 1789. Júl. 28 d.)

Daróczy János

(sz. 1735. Apr. 11 d. † 1809. Dec. 24 d.)

Kömetsz. Intézet Bécsben.

M i n n y i h e z.

Muzsikára tette

Kazinczytól.

B. Podmaniczky Lajos.

Szózat.

Halkal.

É - tem ér - ted, 's te sze - ret - tél, Még én ég - ek,
'S nost itt ma - - gam - ba lo - rúl - va Ne - ved - et só -
E - e - nyész - tek é - le - tem - nek É - des ist - en

Fortepiáno.

nem te már; Ah, te már meghi - de - ged - tél, Szád sze - med ta - gad - ja - bár.
hajt - ga - tom, El - bú - súl - va, megfá - súl - va' Vesz - te - sé - gem' si - ra - tom.
ál - ma - i. De ne rettegj, mély se - bem - nek Nem ter - hel - nek vád - ja - i.

Légy te bol - dog; kön - nyeb - bed - ve É - len úgy majd él - - te - - - met, 'S ezt só -

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is the vocal line, written in a treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). The lyrics are written below the notes. The middle and bottom staves are for piano accompaniment, with the middle staff in a treble clef and the bottom staff in a bass clef. The piano part features a steady accompaniment of chords, with some triplet markings.

haj - tom 's ezt só haj - tom ke - - vély - ked - ve: Minnyim en - gem sze - re - tett.

Allegro.

crescendo. *pp* *ped.* *f* *ff*

The second system continues the musical score. It features the same three-staff layout. The vocal line continues with the lyrics. The piano accompaniment includes dynamic markings: *crescendo.*, *pp*, *ped.*, *f*, and *ff*. The tempo marking *Allegro.* is placed above the piano part. The piano part continues with chordal accompaniment and some melodic lines.

Tempo Imo.

The third system shows the piano accompaniment for the final part of the piece. It consists of three staves. The tempo marking *Tempo Imo.* is written above the first staff. The piano part features more complex textures, including sixteenth-note patterns and chords.

csal-tog, a' Lyánka bo-lyong Su-so-gó bo - kra - i mel-lett. — Oh merre Lyánka? ho - má-lyos

poco Adagio.

crescendo. perdendo. pp

az ég, Nézd csak ma-ga fény-lik csil - la - ga még Tisztán a' sze - re - lem - nek.

dolce.

smorzando. pp

Emlékezés.

Lassan.

Em - lé - ke - zés! Ég' ne - mes a - do - mány - ja! Ár - nyé - ka el - tűnt víg napja - ink - nek; Kincs an - nak
 is, ki hogy még is él lán - ja, Te ma - radsz, ha min - de - nek el - hagy - nak. Ha a' ke - mény sors' kényje gú - nyol
 min - ket, 'S éjt von jö - ven - dők' fényhaj - na - lá - ra: Te eny - hí - tesz, 's szá - raz - tod könye - iu - ket, Em - lé - ke -
 zés, él - tünk' volt ja - vá - ra!

Imádság a' Hadban.

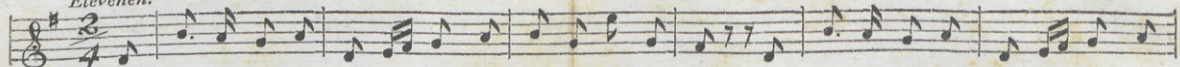
Körner után.

Lassan.

A - tyám! Té - ged hív - lak! A' bő - gő ér - czek' gő - zi fel - leg - gé gyúl, Ro - po - gó vil - lám lo -
 bog kö - rös - kö - rül. Csa - ták' Bi - rá - ja, Té - ged hív - lak! Ve - zé - rül ó - hajt - lak!

A' Csókravagyó.

Körner után.

Elevenen.

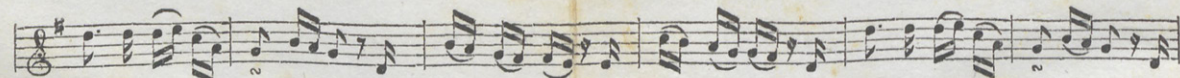
If - jú 's he - ves vé - rem va - gyon, So - ha - sem tit - kol - tam; A' csó - kot sze - re - tem na - gyon, De

még sem csó - kol - tam. Mert bár a' Kedve - sem kedvell, Még sem cse - lek - szí azt ked - vel, Mert

bár a' Kedve - sem kedvell, Még sem cse - lek - szí azt ked - vel, Mun - kám' 's fo - gá - sim' truc - zá - ra, Szert

nem te - he - tek csók - já - ra. Mun - kám' 's fo - gá - sim' truc - zá - ra, Szert nem te - he - tek csók - já - ra. Szert

nem te - he - tek csókjá - ra. Szert nem te - he - tek csók - já - ra. Szert nem te - he - tek csók - já - ra.

A' Szerelem' Bódulása.

Körner után.

Halkal.

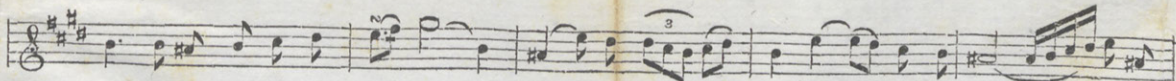
Lyán - kám! a' hű-ség' 's szere - lem - nek Láng-já - tól szi-ve-m ér - ted vér, Te vagy fő czél-ja é - le -

tem - nek, Lel - kem csak Lel - kem csak té - ged kér. Ked - ves ér - zést ger-jeszt mej - jem - be Csak

hal - lá - sa is ne - ved - nek, An - gya - li fényt for - mál fe - jem - be Szép - sé - ge ké - - ped - nek. An -

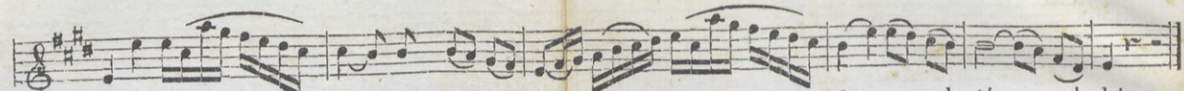
gya - li fényt for - mál fe - jem - be Szép - sé - ge ké - ped - nek, Szép - sé - ge ké - - - - ped -

nek, Szép - sé - ge ké - - - ped - - nek. Lyán - kám! a' hű-ség' 's sze-re - lem - nek Láng -

ja-tól szí-ve-m érted vér, Te vagy fő czél-ja é - le - tem-nek, Lel - kem csak Lel - kem csak té-ged-

kér - - Lel - kem csak té - ged kér - - - - Lel - kem csak té - ged kér.

E m l e g e t é s .

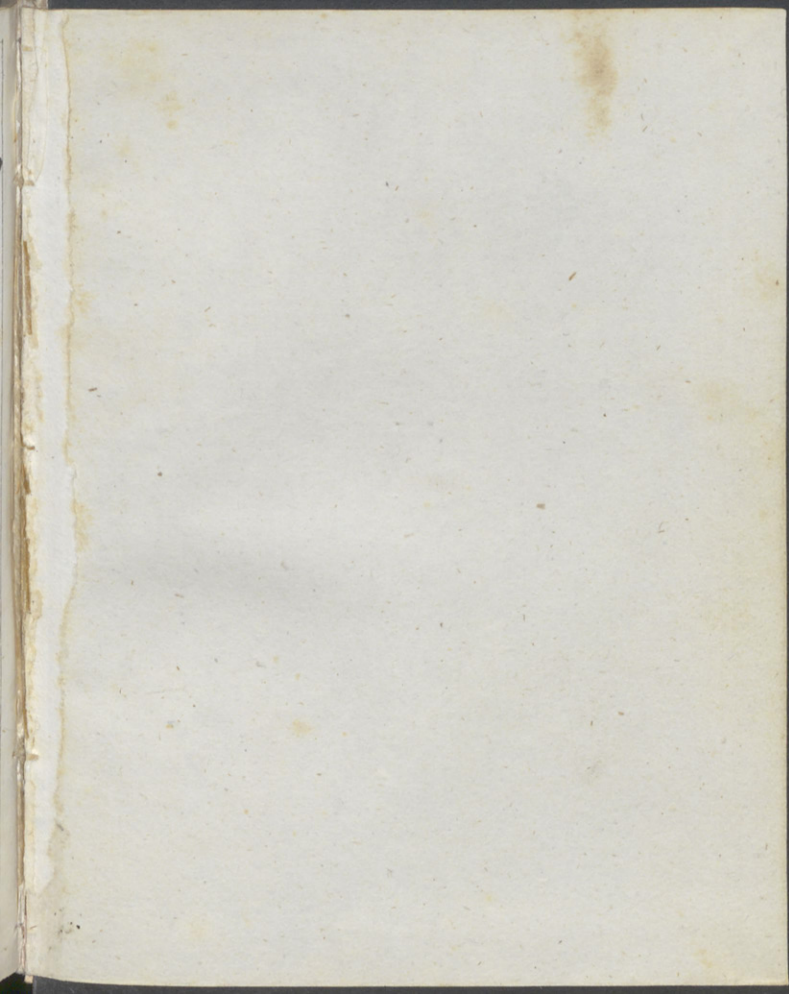
E-szemben vagy, ha a' reg-gel szür-kül, E-szem-ben, ha napom ő-re száll, 'S hűsze-rel-mem, bár re-mény-ség

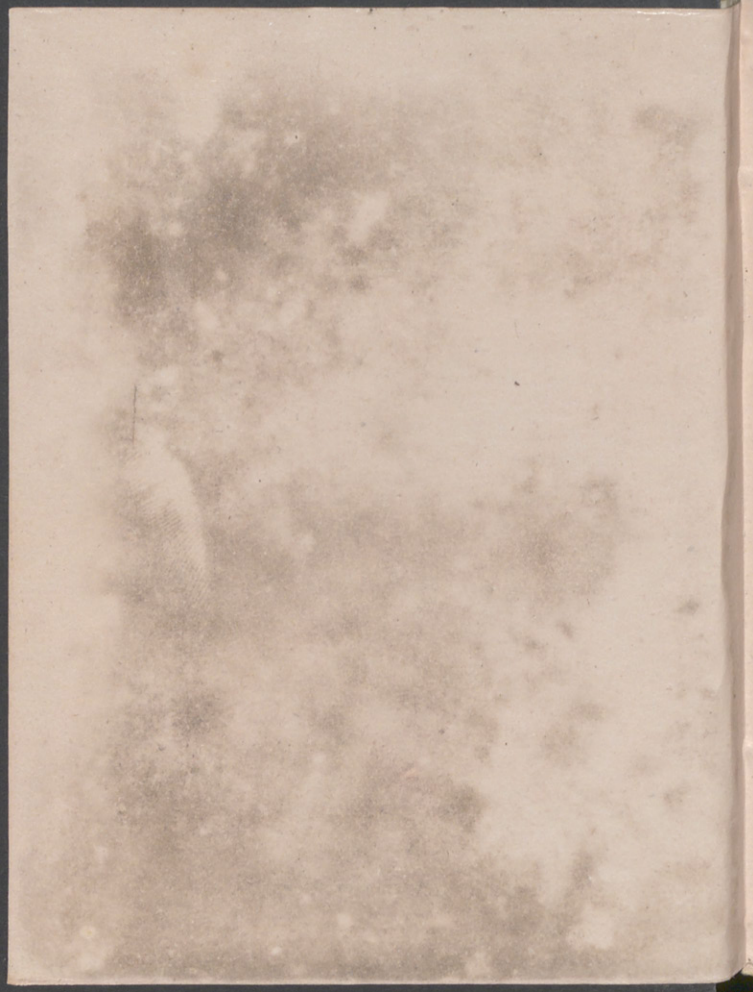

nel-kül, Minde-nütt csak Tége-det ta - lál. E-szem - ben vagy ha sír-va kö-nyör-gök, Bűnöm' szá-ma pedig mind te-

lik; E - szem - ben vagy a' sír - han-tok kö - zött, Hol a' por-ban jobb é - let é - rik.

120248

720248

